

Toni Shnoro

LASKUJEN MAKSAMISEN VIIVÄSTYT- TÄMINEN YRITYKSEN STRATEGISENA KEINONA OSTAJA-TOIMITTAJA- SUHTEISSA

Kauppatieteiden tutkinto-ohjelma - Degree Programme in Business Studies
Johtamiskorkeakoulu
Pro gradu –tutkielma
Huhtikuu 2019

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

SHNORO, TONI: Laskujen maksamisen viivästyttäminen yrityksen strategisena keinona ostaja-toimittajasuhteissa

Pro Gradu –tutkielma: XIX + 98 s.

Yritysjuridiikka

Huhtikuu 2019

Euroopan unionin talousalueella yritysten laskujen maksamisen viiveet ovat lisääntyneet 2000-luvun aikana. Maksuajat ovat pidentyneet sekä luontaisista talouden taantumisen mekanismeista johtuvista syistä, sekä toisaalta myös tarkoituksellisen ja suunnitelmallisen viivästyttämisen seurauksena. Laskujen maksamisen viiveet ja maksuaikojen pidentyminen ovat koettu identifioituvan yritysten heikentyneeseen käyttöpääomaan, jolloin oikea-aikaisesta maksamisesta pidättäytymällä ovat velalliset voineet parantaa niiden käytössä olevan likviditeetin määrää. Tutkielman kautta on pyritty selvittämään yritysten strategisia valintoja ja niistä syntyvien etujen syntymekanismeja ostaja-toimittajasuhteissa.

Lainsäädännöllinen paine ilmiön torjumiseksi on alkuperäisesti tullut Euroopan unionin direktiivien 2000/35/EY ja 2011/7/EU muodossa. Maksuviivästysten kitkemiseksi annettut direktiivit on sittemmin implementoitu Suomen oikeusjärjestykseen lakina kaupallisten toimien maksuehdoista (30/2013). Uusin maksuviivästysdirektiivi on ollut luonteeltaan minimidirektiivi, jonka perusteella jäsenmaat ovat pystyneet yksilöllisesti päättämään sitä ankarammasta sääntelystä. Kansallisen lainsäädännöllisen paineen takia Suomessa asetettiin myöhemmin lakiuudistus (385/2015), jossa maksuehtojen määräytymisen perusteita kiristettiin sen nykyiseen 30 päivän ehdolliseen muotoonsa (5 §). Maksuviivästysdirektiivillä asetettiin myös muita velkojaa suosivia pakottavia ehtoja, kuten velkojan oikeus perintätoimien aloituskynnystä madaltavaan perinnän vakiokorvaukseen ja viivästymisestä maksettavaan viivästyskorkoon (8 §).

Tämän tutkielman tarkoituksena on lainopillisen metodologian ja oikeustaloustieteellisen argumentoinnin avulla selvittää, minkä vuoksi pitkiä maksuaikoja käytetään, ja minkälaista etua tai ongelmia toiminnasta viivästyttäjälle aiheutuu. Olennaisena seikkana tällöin on kartoittaa, minkälainen sääntely on toiminnan alun perin mahdollistanut ja miten sen sisältö on ilmiön aikana muuttunut. Lain mahdollistamia keinoja viivästysten torjumiseen peilataan viivästyttämisen teoriapohjaan, ja näin pyritään saamaan näkemys siitä, onko viivästyttäminen velalliselle kannattava strategia. Metodista hyödyntäen tutkimuksessa havainnoidaan myös de lege ferenda –kysymyksiä siitä, mihin suuntaan maksuviivästyksiä koskeva sääntely tulee muuttumaan.

Asiasanat: maksuviivästysdirektiivi, maksuehdot, maksuehtolaki, viivästyttäminen, kauppaluotto, kannattavuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

LÄHTEET	III
LYHENNE- JA KÄSITELUETTELO	XVIII
1 JOHDANTO	1
1.1 Aiheen esittely ja ajankohtaisuus	1
1.1.1 Laskujen viivästyttäminen osana lainsäädäntöä	3
1.1.2 Laskujen viivästyttäminen osana yrityksen operatiivista toimintaa	4
1.1.3 Tutkimusmotiivit	7
1.2 Tutkimustehtävä, tutkielman rakenne ja metodit	10
1.2.1 Tutkimustehtävä ja kysymyksenasettelu	10
1.2.2 Tutkielman rakenne ja kokonaisuus	10
1.2.3 Metodillinen lähestymistapa	12
1.2.4 Tutkimuksen rajaukset	16
1.3 Lähdeaineisto	17
2 OSTAJA-TOIMITTAJASUHTEET	18
2.1 Velkasuhteen syntyminen	18
2.1.1 Velkasitoumuksen hinnoittelu	19
2.1.2 Luottosuhteet	21
2.2 Maksuehdot elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa	24
2.3 Kassa-alennukset	28
3 MAKSUEHTOLAINSÄÄDÄNTÖ	32
3.1 Maksuviivästykset aikaisemmin	32
3.1.1 Maksuehtojen kehitys yleisesti	32
3.1.2 Kauppalainsäädännön kehitys Suomessa	33
3.1.3 Maksuviivästysdirektiivi	35
3.1.4 HE maksuaikojen lyhentämiseksi	38
3.2 Kansainvälinen tarkastelu	40
3.2.1 Pohjoismaiden maksuaikalainsäädäntö	42
3.2.2 Muut jäsenmaat	44
3.3 Maksuviivästykset nykyisin	46
3.3.1 Maksuaikakulttuuri Suomessa	46
3.3.2 Maksuaikakulttuuri Euroopassa	50
4 VIIVÄSTYTTÄMISTEORIA	53
4.1 Kauppaluotto ostaja-toimittajasuhteissa	53
4.2 Kauppaluoton käyttämisen motiiveista	57
4.2.1 Epätäydelliset sopimukset	57
4.2.2 Epätasapainoisuus	58
4.2.3 Transaktiokustannukset	60
4.2.4 Informaation epäsymmetria	62
4.2.5 Ostaja-toimittajasuhteiden liiketoiminnan osana	64
5 VIIVÄSTYTTÄMISSTRATEGIA	66
5.1 Myöhäinen maksaminen strategiana	66

5.2 Ostovelkarahoitus.....	67
5.2.1 Ostovelkarahoitus ostajan rahoituslähteenä	67
5.2.2 Ostovelkarahoituksen hinta todellisella vuosikorolla	69
5.2.3 Ostovelkarahoituksen hinta nettonykyarvolla	74
6 OIKEUDELLISET UHAT	76
6.1 Viivästyttämisellä saadun oikeudellisen edun pysyvyys.....	76
6.2 Viivästyskorko	77
6.3 Vakiokorvaus	79
6.4 Sopimussakko	80
6.5 Vahingonkorvaukset	82
6.6 Vastuunrajoitus ja sitomattomuusperusteet	87
6.7 Tratan käyttäminen.....	88
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	92
7.1 Tutkielman keskeisimmät tulokset tutkimuskysymyksittäin	92
7.2 Tutkielman keskeisimmät tulokset avustavilla tutkimuskysymyksillä.....	95

LÄHTEET

Virallislähteet

Lait

Kauppalaki (27.3.1987/355)

Kilpailulaki (12.8.2011/948)

Laki elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä (3.12.1993/1062)

Laki elinkeinotoiminnan sopimattomista menettelyistä (22.12.1978/1061)

Laki eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä (28.12.2001/1528)

Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (18.1.2013/30)

Laki kilpailunrajoituksista (27.5.1992/480)

Laki saatavien perinnästä (22.4.1999/513)

Laki osamaksukaupasta (18.2/1966/91)

Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (13.6.1929/228)

Luottotietolaki (11.5.2007/527)

Vahingonkorvauslaki (31.5.1974/412)

Velkakirjalaki (31.7.1947/622)

Yleissopimus kansainvälistä tavaran kauppaa koskevista sopimuksista (50/1988)

Hallituksen esitykset

HE 57/2012 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista, laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

HE 356/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

HE 93/1986 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle kauppalaiksi

Oikeustapaukset

KKO: 1954 II 35 (ään.)

KKO: 2014:61

KKO:1983-II-91

KKO:1993-166

I-SHO: 2014:1

Case C-555/14 (2011/7/EU)

Case C-256/15 (2000/35/EY)

Case C-306/06 (2000/35/EY)

Case C-172/08 (2000/35/EY)

Muut virallislähteet

Suomi

EV 309/2014 vp. Eduskunnan vastaus kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

LA 64/2013 vp. Laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain muuttamisesta (Outi Mäkelä /kok ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä marraskuuta 2013.

LaVM 25/2014. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston muistio. Yritystenväliset pitkät maksuajat 15.5.2014.

SopS 49/1988. Laki kansainvälistä tavaran kauppaa koskevista sopimuksista tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 20.3.1987/795 v. 1988.

SopS 50/1988. Asetus kansainvälistä tavaran kauppaa koskevista sopimuksista tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta 16.9.1988/796.

U 29/2018 vp. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi epäterveistä kaupan käytännöistä yritysten välisissä suhteissa elintarvikeketjussa (UTP-direktiivi).

Valtiovarainministeriön muistio vero-osaston muistio. Pienyritysten maksuperusteinen arvonnlisäverotus 18.12.2014.

Ruotsi

Civilutskottets betänkande 2012/13:CU6. Snabbare betalningar. Rättelag 1975:635

Euroopan unioni

2000/35/EY. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta.

2011/7/EU. Direktiivi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta

98/C 407/09. Euroopan unionin talous- ja sosiaalikomitean mielipide Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumiseksi. 1998

Euroopan komissio: Vihreä Kirja toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta KOM/2010/0348. Saatavilla pdf-muodossa <https://publications.europa.eu/en/publication-detail//publication/c064_ef06_-5c3d-48be-866b-b4ce9ae0c38c/language-fi>. Viitattu 07.01.2019

Euroopan komissio: kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle maksuviivästysdirektiivin implementoinnista kaupallisissa toimissa. KOM/2016/534.

Euroopan komissio: kirjallinen kysymys direktiivin 2000/35/EY toimeenpanoajasta jäsenmaissa. 2004/C 84 E/0527.

Euroopan komissio: selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi. SWD (2016) 278 final.

Euroopan komissio: selvitys maksuviivästysdirektiivin toteutumisesta jäsenmaissa. Ex-post evaluation of late payment directive. ENTR/172/PP/2012/FC – LOT 4. 2015. Saatavana osoitteesta <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/400ecc74-9a54-11e5-b3b7-01aa75ed71a1>>. Viitattu 07.01.2019

Euroopan komissio: valmisteluasiakirja SWD 2016 KOM/534

Euroopan komissio: direktiiviehdotus epäterveistä kaupan käytännöistä yritysten välisissä suhteissa elintarvikeketjuissa KOM (2018) 173 final

Euroopan komissio: Valokeilassa Euroopan unionin politiikka: Sisämarkkinat, 2014.

Euroopan komissio: (SAFE) Survey on the Access to Finance. 2017. Saatavana osoitteesta

<<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/26625/attachments/1/translations/en/renditions/native>>. Viitattu 04.03.2018

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut toisinnot - Virallinen lehti nro C326, 26/10/2012 s. 0001 – 0390.

Euroopan komission antama suositus maksuaikojen pituuksista elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa – Virallinen lehti nro OJ L 127, 1995.

Kirjallisuuslähteet

Annola, Vesa: Sopimuksen dynaamisuus. Turku 2003.

Asikainen, Pasi: Trattaperinnän onnistumisen ennakointi velallisen taustatietoje perusteella. Teoksessa: Velkakierre: Tutkimuksia luottoalalta, tammikuu 2004, Toim. Kimmo Pulkkinen. Helsinki 2004.

Butler, Allison, E.: A Practical Guide to CISG: Negotiations through Litigation. Aspen Publishers, New York 2007.

Coase, Ronald: The nature of the firm. *Economica*, v. 4, n. 16, 1937.

Coyle, Brian: Cash Flow Control. 2000.

Gallagher, Timonthy J., Joseph D. Andrew, Jr.: Financial management. New Jersey 1997.

Gutman, Kathleen: The Constitutional Foundations of European Contract Law: A Comparative Analysis. Oxford. 2014.

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus II. Helsinki 2003.

Hemmo, Mika: Vahingonkorvausoikeus. Helsinki 2005.

Hemmo, Mika: Vahingonkorvauksen määräytyminen sopimussuhteissa. Helsinki 1994.

- Hemmo, Mika, Hoppu, Kari:* Sopimusoikeus. Fokus-verkkójulkaisu. Helsinki 2018.
- Hirvonen, Ari:* Mitkä metodit? – Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki 2011.
- Huber, Peter, Mullis, Alastair:* The CISG – A new textbook for students and practitioners. 2007.
- Hoppu, Esko:* Vahingonkorvausvastuusta kauppalaín mukaan. LM 1988.
- Hoppu, Esko, Hoppu, Kari:* Kauppa- ja varallisuusoikeuden pääpiirteet. Helsinki 2016.
- Husa, Jaakko:* Julkissoikeudellinen tutkimus. Tutkimus julkisoikeudessa harjoitettavan oikeusdogmatiikan metodologiasta. Acta Universitas Lapponies n:o 4. Jyväskylä 1995.
- Husa, Jaakko, Mutanen, Anu, Pohjolainen, Teuvo:* Kirjoitetaan juridiikkaa. Esa Print Oy. Tampere 2008.
- Immonen, Raimo, Nuolimaa, Risto:* Osakeyhtiöoikeuden perusteet. Helsinki 2017.
- Kanniainen, Vesa, Määttä, Kalle (toim.):* Näkökulmia oikeustaloustieteeseen. Tampere 1996.
- Kartio, Leena:* Esineoikeuden perusteet. Helsinki 2001.
- Koulu, Risto, Lindfors, Heidi:* Maksukyvyttömyys – Yritys velkojana ja velallisena. Edita Prima 2010.
- Leppiniemi, Jarmo:* Rahoitus. 5. uudistettu painos. Helsinki 2009.
- Leppiniemi, Jarmo:* Tilinpäätäjän käsikirja. Helsinki 2014.
- Lindfors Heidi:* Empiirinen tutkimus oikeustieteessä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 64. Helsinki 2004.
- Lindström, Jyrki; Kivelä, Olli:* Saatavien Perintä. Jyväskylä 1993.
- Lindström, Jyrki:* Luotonvalvonta ja saatavien perintä. 3. uud. p. sekä 4. uud.p. Helsinki 2014.

- Lurger, Brigitta, Faber, Wolfgang, Kuusinen, Miki:* National Reports on the Transfer of Movables in Europe. Volume 5. Sweden, Norway and Denmark, Finland, Spain. *Schriften zur Europäischen Rechtswissenschaft / European Legal Studies / Etudes juridiques européennes* Volume 14, 2011.
- Mankiw, Nicholas, Gregory:* Principles of Microeconomics, 2nd Edition (2001).
- Määttä, Kalle:* Oikeustaloustieteen aakkoset. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Helsinki 1999.
- Määttä, Kalle:* Oikeustaloustieteellinen näkökulma kotimaiseen lainvalmisteluun. Helsinki 2009.
- Niemi, Marja-Leena:* Luotto-oikeus: luottotyytit, perintäprosessit ja takaisinsaanti. Helsinki 2014.
- Niskanen, Jyrki, Niskanen, Mervi:* Yritysrahoitus. Helsinki 2007.
- Norros, Olli:* Velvoiteoikeus. Helsinki 2018.
- Norros, Olli:* Vastuu sopimusketjussa. Helsinki 2007.
- Pönkä, Pasi, Willman, Petri:* Käytännön perintäopas. Helsinki 2005.
- Rekola-Nieminien, Leena, Salmi, Ilari:* Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki 2004.
- Saarnilehto, Ari, Annola, Vesa:* Sopimusoikeuden perusteet. 8. uudistettu painos. Helsinki 2018.
- Savela, Ari:* Vahingonkorvaus osakeyhtiössä. Helsinki 2015.
- Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes, Paula Sajavaara:* Tutki ja kirjoita. Tammi 2007.
- Suojanen, Kalevi, Korte, Atte, Savolainen, Hanna; Vanhanen, Pekka:* Lakiopas: Juridii-
kan perusteet. Helsinki 2015.
- Ståhlberg, Pauli; Karhu, Juha:* Suomen vahingonkorvausoikeus. Helsinki 2013.
- Turner, Robert, W.:* Supply Management and Procurement: From the Basics to Best-in-class. Ft. Lauderdale, Fla 2011.

Muut lähteet

- Aggarwal, S.P.; Jaggi, C.K.*: Ordering Policies of Deteriorating Items Under Permissible Delay in Payments. Journal of the operational research society, 1995. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/2584538?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 10.02.2018
- Arruñada, Benito*: The quasi-judicial role of large retailers: An efficiency hypothesis of their relation with suppliers. Revue d'Economie Industrielle Vol. 92 (2nd and 3rd trimesters), 2000. Saatavana pdf-muodossa <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=224583>. Viitattu 25.01.2018
- Begg, David, K.H.; Portes, Richard*: Enterprise debt and economic transformation: Financial restructuring central and Eastern Europe. CERP Discussion Papers, 1993. Saatavana pdf-muodossa <https://www.researchgate.net/publication/46541670_Enterprise_Debt_and_Economic_Transformation_Financial_Restructuring_of_the_State_Sector_in_Central_and_Eastern_Europe>. Viitattu 27.01.2018
- Biais, Bruno; Gollier, Christian*: Trade Credit and Credit Rationing, 1997. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/2962334?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 27.02.2018
- Brennan Michael; Maksimovic, Vojislav; Zechner, Josef*: Vendor financing. Journal of Finance, Vol. 43, No.5, 1988. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/2328210?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 25.02.2018
- Calomiris, Charles; Himmelberg, Charles, P., Wachtel, Paul*: Commercial Paper, Corporate Finance and the Business Cycle, A Microeconomic Perspective. Carnegie-Rochster Conference Series on Public Policy, 1995. Saatavana pdf-muodossa <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/016722319500034W>>. Viitattu 10.01.2018
- Cuñat, Vicente, Garcia-Appendini, Emilia*: Trade Credit and Its Role in Entrepreneurial Finance, 2012. Saatavana pdf-muodossa <<https://www.re->

searchgate.net/publication /281421047_Trade_Credit_and_Its_Role_in_Entrepreneurial_Finance>. Viitattu 03.03.2018

Deutsche Bundesbank: Monthly Report October 2012. Saatavana pdf-muodossa <<https://www.bundesbank.de/resource/blob/622268/77e28dc611c6ca3064e80d8c1f0d34d1/mL/2012-10-trade-data.pdf>> Viitattu 20.01.2018

Elliehausen, Gregory, E; Wolken, John, D.: The demand for trade credit: An investigation of motives for trade credit use by small businesses. Staff Studies 165, Board of Governors of the Federal Reserve System (U.S.). 1993. Saatavana pdf-muodossa <<https://www.federalreserve.gov/pubs/staffstudies/1990-99/ss165.pdf>>. Viitattu 17.01.2018

Emery, Gary, W.: A pure financial explanation for trade credit. The Journal of Financial and Quantitative Analysis Vol. 19, No. 3, 1984. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/2331090?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 15.01.2018

Etiennot, Hernan; Preve, Lorenzo, A.; Sarria-Allende, Virginia: Working capital management: an exploratory study. Journal of Applied Finance, Vol. 1, 2012. Saatavilla pdf-muodossa <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2690290>. Viitattu 17.01.2018

Ettinger, Richard P.; Goleib, David E.: Credit and Collections, New York, Prentice-Hall, revised edition, 1938. Saatavilla pdf-muodossa <<https://archive.org/details/creditscollectio00etti/page/n4>>. Viitattu 27.01.2018

Euler Hermes: Collection profile Denmark. 2017. Saatavana pdf-muodossa <https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes_com/erd/collection/Denmark.pdf>. Viitattu 27.01.2018

Euler Hermes: Collection profile Norway. 2017. Saatavana pdf-muodossa <https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes_com/erd/collection/Norway.pdf>. Viitattu 27.01.2018

Euler Hermes: Collection profile Sweden. 2017. Saatavana pdf-muodossa <https://www.eulerhermes.com/content/dam/onemarketing/euh/eulerhermes_com/erd/collection/Sweden.pdf>. Viitattu 27.01.2018

Fabbri, Daniela; Menichini, Anna Maria C: Trade credit, collateral liquidation and borrowing constraints. University of Amsterdam University of Salerno and CSEF. eJanuary 2009. Saatavana pdf-muodossa

<<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304405X10000425>>. Viitattu 15.01.2018

Ferris, Stephen. J.; A transactions theory of trade credit use. The Quarterly Journal of Economics Vol. 96, No. 2. 1981. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/1882390?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 25.01.2018

Fitzpatrick, Amy; Lien, Bobby: The Use of Trade Credit by Businesses. Reserve Bank of Australia. 2013. Saatavana pdf-muodossa <<https://ideas.repec.org/a/rba/rbabul/sep2013-05.html>>. Viitattu 27.03.2018

Fisman, Raymond, Love, Inessa: Trade credit, financial intermediary development, and industry growth. Journal of Finance, Vol. 58, No. 1, 2003. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/3094490?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 25.01.2018

Fisman, Raymond; Raturi, Mayank: Does Competition Encourage Credit Provision? Evidence from African Trade Credit Relationships. The Review of Economics and Statistics. Vol 86, No. 1, February 2004. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/3211677?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 17.02.2018

Giannetti, M., Burkart, M., Ellingsen, T.: What You Sell is What You Lend? Explaining Trade Credit Contracts, 2011. Saatavana pdf-muodossa <http://eprints.lse.ac.uk/69543/1/Burkhart_What%20you%20sell%20is%20what%20you%20lend_author_2011%20LSERO.pdf>. Viitattu 15.01.2018

Government of the United Kingdom: Department for Business Innovation & Skills: A Users Guide to the recast Late Payment Directive. October 2014. Saatavana pdf-muodossa <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/360834/bis-14-1116-a-users-guide-to-the-recast-late-payment-directive.pdf>. Viitattu 03.03.2018

Gruber, Magdalena: The Application of the European Late Payment Directive to Loan Contracts. European Union Law Working Papers. Stanford Law School. 2018. Saatavana pdf-muodossa <<https://law.stanford.edu/publications/no-33-the-application-of-the-european-late-payment-directive-to-loan-contracts/>>. Viitattu 01.02.2019

- Howorth, Carole, Reber, Beat*: Habitual Late Payment of Trade Credit: An Empirical Examination of UK Small Firms. Institute for Enterprise and Innovation, Nottingham University Business School, University of Nottingham. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.researchgate.net/publication/23736317_Habitual_late_payment_of_trade_credit_An_empirical_examination_of_UK_small_firms>. Viitattu 10.02.2018
- Hsu, Kuang-Hua; Huang, Yung-Fu; Tu, Yu-Cheng; Chen, Po-Chung*: Using cost comparison method to determine retailer's ordering decision under dependent delay payments period, Journal of Information and Optimization Sciences, Vol. 32, No. 5, 2011. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.researchgate.net/publication/271623664_Using_cost_comparison_method_to_determine_retailer's_ordering_decision_under_dependent_delay_payments_period>. Viitattu 10.02.2018
- Husa, Jaakko*: Oikeusvertailun perusteet. 2011. Saatavilla pdf-muodossa
<http://www.helsinki.fi/oikeustiede/oppiaineet/kansainvalinen_yksityisoikeus/materiaali/oikeusvertailun_perusteet-Husa_2011.pdf> Viitattu 27.02.2018
- Huyghebaert, Nancy*: On the determinants and dynamics of trade credit use: empirical evidence from business start-ups. Journal of Business Finance & Accounting Vol. 33, No. 1 & 2, 2006. Saatavana pdf-muodossa
<<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-5957.2006.001364.x>>. Viitattu 25.03.2018
- Iglesias, Víctor; Vázquez, Rodolfo; Rodríguez-del-Bosque, Ignacio*: Intra-brand differences in payment periods in marketing channels International Journal of Research in Marketing. Saatavana pdf-muodossa <
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0167811606000851>>. Viitattu 17.01.2018
- Intrum*: European Payment Report 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019. Viitattu (viim) 03.03.2019.
- Intrum*: European Payment Industry White Paper, 2018. Viitattu 02.03.2019
- Jain, Neelam*: Monitoring costs and trade credit. The Quarterly Review of Economics and Finance Vol. 41, 2001. Saatavana pdf-muodossa
<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1062976900000636>>. Viitattu 10.01.2018

- Jarvis, C. B., Mackenzie, S. A., & Podsakoff, P. M.*: A critical review of construct indicators and measurement model misspecification in marketing and consumer research. *Journal of Consumer Research*, Vol. 30, No. 2, 30 September 2003. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.jstor.org/stable/10.1086/376806?seq=1#metadata_info_tab_contents>. Viitattu 27.02.2018
- Kalyanji, Jyoti*: The impact of trade credit on business operations. *University of Auckland Business Review*. Volume 1. Number 1. 1999. Saatavana pdf-muodossa
<<https://www.uabr.auckland.ac.nz/files/articles/Volume1/v1i1-impact-of-trade-credit.pdf>>. Viitattu 28.01.2018
- Karhu, Juha*: Liike-elämän sopimussuhteiden vahingonkorvausvastuun perusteita 3.3.2005 Lakimiesliiton koulutus Lapin yliopisto. 2005. Saatavana pdf-muodossa
<<http://iwww.ulapland.fi/includes/loader.aspx?id=70c1e7ff-beba-4835-912c-dbe5b49e304e>> Viitattu 12.02.2018
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV)*: Selvityksiä-julkaisu 1/2012. Saatavana pdf-muodossa
<<https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2012/kivi-selvityksia-1-2012.pdf>>. Viitattu 02.03.2019
- Krishnan, Trichy, V.; Soni, Harsh*: Guaranteed profit margins: A demonstration of retailer power. *International Journal of Research in Marketing*, Vol. 14, No. 1, 1997. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.researchgate.net/publication/247220101_Guaranteed_profit_margins_A_demonstration_of_retailer_power>. Viitattu 26.01.2018
- Lee, Chang, Hwan; Rhee, Byong-Duk*: Trade credit for supply chain coordination. *European Journal of Operational Research* Vol. 214, No. 1, 2011. Saatavana pdf-muodossa
<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0377221711003171>>. Viitattu 20.03.2018
- Lindorff Profit-verkkolehti*: joulukuu 2014 & huhtikuu 2015. Otavamedia. Nykyisin Lowell Profit. Luettavissa osoitteessa <<https://profit.lowell.fi/>> Viitattu 06.01.2018
- Long, Michael S.; Malitz, Ileen B.; Ravid, S. Abraham*: Trade Credit, Quality Guarantees, and Product Marketability. *Financial Management*, Vol. 22, No. 4, 1993. Saatavana pdf-muodossa

<https://www.jstor.org/stable/3665582?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 28.01.2018

Mehta, Dileep: The formulation of credit policy models. *Management Science*, Vol. 15, No. 2. 1968. Saatavana pdf-muodossa < <https://doi.org/10.1287/mnsc.15.2.B30>>. Viitattu 25.02.2018

Mian, Shehzad, L.; Smith, Clifford, W. Jr.: Accounts receivable management policy: theory and evidence. *Journal of Finance*, Vol. 47, 1992. Saatavana pdf-muodossa < https://www.jstor.org/stable/2329094?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 26.01.2018

Murfin, Justin; Njoroge, Kenneth: The Implicit Cost of Trade Credit Borrowing by Large Firms. 2013. Saatavana pdf-muodossa <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2023409>. Viitattu 12.02.2018

Ng, Chee, K.; Smith, Janet Kiholm; Smith, Richard L.: Evidence on the determinants of credit terms used in interfirm trade. *The Journal of Finance* Vol. 54, No. 3, 1999. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/222436?seq=1#page_scan_tab_contents>.

Niskanen, Jyrki; Niskanen, Mervi: The Determinants of Corporate Trade Credit Policies in a Bank-dominated Financial Environment: the Case of Finnish Small Firms. *European Financial Management*, Vol. 12, No. 1., 2006. Saatavana pdf-muodossa <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1354-7798.2006.00311.x>>. Viitattu 27.03.2018

Ono, Masanori: Determinants of Trade Credit in the Japanese Manufacturing Sector, 2001. Saatavana pdf-muodossa < <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0889158301904666>>. Viitattu 25.02.2018

Organisation for Economic Co-operation and Development: Financing SMEs and Entrepreneurs 2017. OECD Publishing. 2017 Saatavana pdf-muodossa <https://www.oecd-ilibrary.org/financing-smes-and-entrepreneurs-2017_5jg319dtw4s7.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2Ffin_sme_ent-2017-en&mimeType=pdf> Viitattu 10.02.2018

Organisation for Economic Co-operation and Development: Financing SMEs and Entrepreneurs 2018. OECD Publishing. 2018. Saatavana pdf-muodossa < https://www.oecd-ilibrary.org/financing-smes-and-entrepreneurs-2018_5j90hl4ksj44.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2Ffin_sme_ent-2018-en&mimeType=pdf>. Viitattu 27.03.2018

- Petersen, Mitchell; Rajan, Raghuram, G.*: Trade credit: theories and evidence. Review of Financial Studies, Vol. 10, 1997. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.researchgate.net/publication/5216727_Trade_Credit_Theory_and_Evidence>. Viitattu 25.02.2018
- Petersen, Mitchell; Rajan, Raghuram, G.*: The benefits of lending relationships: evidence from small business data. Journal of Finance, Vol. 49, 1994. Saatavana pdf-muodossa <
https://www.jstor.org/stable/2329133?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 15.01.2018
- Pezza, Scott*: Delaying Supplier Payments Isn't Always Smart. 2014. CFO.com. Saatavilla osoitteessa: <http://ww2.cfo.com/cash-flow/2014/09/early-payment-discounts-better-than-delaying-payments/>. Viitattu: 07.12.2016.
- Päivittäistavarakauppa ry. (PTY)*: Yhdistyksen vuosijulkaisu 2018. 2018. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.pty.fi/fileadmin/user_upload/tiedostot/Julkaisut/Vuosijulkaisut/FI_2018_vuosijulkaisu.pdf>. Viitattu 10.02.2019
- Schwartz, Robert A.*: An Economic Model of Trade Credit. The Journal of Financial and Quantitative Analysis, Vol. 9, No. 4, September 1974. Cambridge University Press on behalf of the University of Washington School of Business Administration. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.jstor.org/stable/2329765?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 27.02.2018
- Seifert, Daniel; Seifert, Ralf. W.*: A review of trade credit literature: Opportunities for research in operations. European Journal of Operational Research Vol. 231, 2013. Saatavana pdf-muodossa
<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0377221713002245>>. Viitattu 15.01.2018
- Seifert, Ralf, W.; Seifert, Daniel*: Working capital in times of financial crisis: three trade credit strategies, No. 166 November 2008. IMD International. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.researchgate.net/publication/46178689_Working_Capital_in_Times_of_Financial_Crisis_Three_Trade_Credit_Strategies> Viitattu 15.01.2018
- Smith, Janeth, Kiholm*: Trade credit and informational asymmetry. The Journal of Finance Vol. 42, No. 4, 1987. Saatavana pdf-muodossa

<https://www.jstor.org/stable/2328295?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 17.01.2018

Solakivi, Tomi, Ojala, Lauri, Laari, Sini, Lorentz, Harri, Töyli, Juuso, Malmsten, Jar-mo, Viherlehto, Noora: Logistiikkaselvitys 2014. Sarja/Series KR-1:2014 Turun Kauppakorkeakoulu. Saatavilla pdf-muodossa <<http://www.utupub.fi/handle/10024/101919>>. Viitattu 15.01.2018

Suomen Yrittäjät: Toimintakertomus 2013. Saatavissa osoitteesta: <https://issuu.com/yrittajat/docs/sy_toiminnan_vuosi_2013> Viitattu 27.2.2018.

Suomen Yrittäjät: Yrittäjägallup 2018. Kantar TNS tekemänä 2018 aikana. Saatavana pdf-muodossa <<https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajagallup-maksuajat-lokakuu2018.pdf>>. Viitattu 10.01.2019

Suomen Yrittäjät: Pitkät maksuajat haittaavat joka kolmatta yritystä – ”Pienyrittäjälle ne ovat kohtuuttomia”. Tiina Rantakoski 2018. Luettavissa: <<https://www.yrittajat.fi/uutiset/599534-pitkat-maksuajat-haittaavat-joka-kolmatta-yritysta-pienyrittajalle-ne-ovat>>. Viitattu 21.02.2019

Thangam, A., Uthayakumar, R.: Two-echelon trade credit financing for perishable items in a supply chain when demand depends on both selling price and credit period. Department of Mathematics, Gandhigram Rural University, Gandhigram, Dindigul. Tamilnadu, India. Saatavana pdf-muodossa <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360835209000680>>. Viitattu 27.01.2018

Väntsi, Risto: Markkinointioikeustaloustieteen johdantoluentoja. 2017.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT): Pienten ja keski suurten yritysten rahoitus Suomessa. Muistio 37. Helsinki 2014. Valtter Louhivuori. Saatavana pdf-muodossa <http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/muistiot_37.pdf>. Viitattu 27.03.2018

Walker, Ernest, Petty, William, J.: Financial differences between Large and Small firms. Financial Management, Winter, 1978. Saatavana pdf-muodossa <https://www.jstor.org/stable/pdf/3665087.pdf?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 27.02.2018

Williamson, Oliver, E.: Transaction cost economics: the governance of contractual relations. Journal of Law and Economics, Vol. 22, No. 2, p., 1979. Saatavana pdf-muodossa <

https://www.jstor.org/stable/725118?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 15.01.2018

Wilner, Benjamin, S.: The exploitation of relationships in financial distress: the case of trade credit. *The Journal of Finance* Vol. 55, No. 1, 2000. Saatavana pdf-muodossa
<https://www.jstor.org/stable/222553?seq=1#page_scan_tab_contents>. Viitattu 25.03.2018

Winkler, Daniel, T.: The Cost of Trade Credit: A Net Present Value Perspective. *Journal of Business and Economic Studies*, Vol. 3, No. 1, 1996. Saatavana pdf-muodossa
<https://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/D_Winkler_Cost_1996.pdf>. Viitattu 25.02.2018

LYHENNE- JA KÄSITELUETTELO

CISG	International Sale of Goods – YK:n kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus
efektiivinen korko	täsmällinen korko, joka ottaa huomioon todellista korkoa tai tuottoa vähentävät tai lisäävät tekijät. Myös sisäinen korko (IRR)
ETA	Euroopan talousalue
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisö
factoring	myyjäyrietyksen laskusaamisten muuttamista rahaksi
HE	Hallituksen esitys eduskunnalle
KKO	Suomen korkein oikeus
KOM	Euroopan komission mietintö
LA	lakialoite
LaVM	lakivaliokunnan mietintö
maksuehtolaki	laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (30/2013)
maksuviivästysdirektiivi	Vanha – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/35/EY kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta Uusi – Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/7/EU kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta
negatiivinen valikoituminen	haitallinen valikoituminen. Markkinoiden toiminta häiriintyy epäsymmetrisen informaation vuoksi.
nimelliskorko	peruslaskentakorko eli listakorko. Sisältään viitekoron ja marginaalin
OLJ	oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu
PECL	Principles of European Contract Law, Euroopan sopimusoikeuden periaatteet

todellinen vuosikorko

korko, joka ottaa huomioon kaikki lainaan liittyvät
kustannukset, kuten käsittelykulut, ilmoituskulut
tai avaus- ja palvelumaksut

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely ja ajankohtaisuus

Euroopan unionin talousalueella yritysten maksuhäiriöongelmat ja laskujen maksamisen viiveet ovat olleet 2000 –luvulla alati kasvava trendi. Laskujen maksamisen viiveet ja maksuaikojen pidentyminen ovat olleet näkyvissä erityisesti yritysten käyttöpääoman määrän vähentymisenä ja tätä myötä vakavaraisuuden heikentymisenä. Likviditeetin riittämättömyyden vuoksi yritykset eivät ole selvinneet velkomuksistaan sovittujen ehtojen mukaisesti, ja täten yhä useamman yrityksen toiminta vaarantuu jopa maksuhäiriöön johtavien maksuvaikeuksien vuoksi¹. Erityisesti eteläisistä PIGS –maista (Portugali, Italia, Kreikka ja Espanja) levinnyt maksuhäiriöisyys on vaikuttanut yleisesti unionin talousalueeseen, ja sisämarkkinoilla käytävän kaupan myötä levinnyt myös muihin jäsen maihin. Maksuvaikeuksista johtuvien viivästysten lisäksi kasvavana ilmiönä on ollut laskujen maksamisajankohtaan liittyvä keinottelu, jossa yritykset tarkoituksellisesti pyrkivät viivästyttämään ostovelkoihin liittyvien suoritusten maksamista.

Laskujen maksuehtoja sopimussuhteen kariutumisen uhalla pitkittäen ja eräpäiviä järjestelmällisesti laiminlyöden yritykset ovat hakeneet ostaja- toimittajasuhteistaan kilpailuetua markkinoiden muihin toimijoihin nähden – sovitusta maksuajoista pidättäydyttään jopa oikeudellisten sanktioiden uhalla². Toiminta ei ole rajoittunut pelkästään yritysten välisiin maksuihin, vaan järjestelmällistä viivästymistä on ollut havaittavissa myös julkishallinnollisten toimijoiden maksusuorituksissa. Vaikkakin laskujen maksamisen viivästyttämistä tehdään monen kokoisten yritysten toimesta, on sen käytön tarve tyypillistä erityisesti pk-yrityksille, joille se toimii pankkirahoitusta korvaavana rahoitusmuotona. Viivästyttämisellä ja pitkien maksuaikojen käyttämisellä saavutettua likviditeettiä on pidetty tärkeänä osana yritysten rahoitusportfoliota – luottoluokituksestaan heikoille yrityksille jopa toiminnan jatkuvuuden edellytyksenä³. Toisaalta suuryritysten toimiessa samoin käytäntein, aiheuttavat maksaviivästykset merkittäviä ongelmia juuri

---

¹ Euroopan komissio, Evaluation of the Late Payment Directive, SWD 2016 278 final, s. 3.

² Ks. HE 57/2012 vp, erityisesti esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset (oikeudellisten sanktioiden implementoinnista).

³ Giannetti, M., Burkart, M., Ellingsen, T. 2011, s. 1261.

pienikokoisille kauppakumppaneilleen. Lyhytaikainen pääoma on sitoutuneena tuotantoon: pienet toimittajat saattavat käyttää suuren osan liikevaihdostaan yksittäisten tuotteiden valmistamiseen.⁴ Epätasaisesti tilitetty tulo-rahoitus usein johtaa vaikeuksiin velkojan omien alihankkijoiden ja muiden asiakkaiden laskujen suorittamisessa. Ilmiössä on kysymys siitä, missä määrin sen vaikutus kertaantuu yksittäisissä ostaja-toimittajasuhteissa, ja täten luo koko toimialaa koskevan ongelman⁵. Vaikkakin pitkät maksuajat nähtäisiin erityisesti pienille toimijoille edukkaana ilmiönä, on kuitenkin havaittu, että ongelmallinen maksukäyttäytyminen on profiloitunut erityisesti suuryritysten toimintatavaksi – tilastojen mukaan Suomessa jopa 68 % maksuviivästyksistä aiheutui yksittäisten suuryritysten toimesta⁶.

Toiminnan yleisyyden vuoksi on maksuviivästely ollut nähtävissä toimijoille jopa eräänlaisena uutena strategiana, joka on ainakin toistaiseksi jatkunut mahdollisena jäsenmaiden välillä käytävässä kaupankäynnissä. Suomen Yrittäjien teettämän gallupin mukaan ilmiö on jatkunut myös suomalaisten yritysten välisessä kaupankäynnissä, sillä 32 % pienistä ja keskisuurista yrityksistä raportoi pidentyneistä maksuajoista viimeisen kahden vuoden aikana. Kuvaavaa ilmiön hallitsemattomuudesta on vastaustulos pidentyneiden maksuaikojen sopimisesta – jopa 56 % yrityksistä vastasi, ettei lain määrittämällä tavalla yli 30 päivän maksuajoista oltu erikseen toimijoiden välillä sovittu.⁷ Ilmiöstä tehtyjen maksuaikatutkimusten perusteella on jo nähtävissä, että viivästyttäjien välinen kokoero on omiaan johtamaan tilanteeseen, jossa resursseiltaan tai markkina-asemaltaan suurempi toimija voi painostaa sopimuskumppaniaan pidempien maksuaikojen käyttämiseen⁸. Intrumin selvityksen mukaan jopa 78 (76) % suomalaisista yrityksistä on pyydetty hyväksymään pidempiä maksuehtoja, joita he olisivat itse olleet valmiita myöntämään – näistä 86 % on tullut ehdotuksina suuryritysten toimesta, kun taas vain 18 % on tullut julkisilta⁹.

---

⁴ OECD 2017, s. 2–4, s. 22–28. Ks. myös Elliehausen, G.E., Wolken, J.D. 1993, s. 929–930.

⁵ Howorth, C., Reber, B. 2003, s. 473.

⁶ Suomen Yrittäjät, Yrittäjägallup syyskuu 2018, s. 5. Kysely toteutettiin pääosin sähköpostikyselynä, ja siihen osallistui 1056 pk-yritysten edustajaa. Tulosten luottamusväli on kokonaistuloksen osalta +/- 3,1 %-yksikköä.

⁷ Suomen Yrittäjät, Yrittäjägallup syyskuu 2018, s. 4, s. 8.

⁸ Niemi, M.-L. 2014, s. 25–26 Niiltä osin kuin sopimuksen kohtuuttomuudesta mainitaan elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa.

⁹ Intrum, European Payment Report 2018, s. 27.

Euroopan unionin säätämästä regulaatiosta, ja kansallisesti 2000-luvulla uudistetusta lainsäädännöstä huolimatta, maksuviivästysilmiön torjunnassa ei ole ainakaan toiseksi saavutettu pysyviä ratkaisuja. Suomalaisista pk-yrityksistä 44 % on esittänyt, että vuonna 2013 säädettyä lakia kaupallisten sopimusten maksuehdoista tulisi vuonna 2015 implementoidusta kansallisesta lakiuudistuksesta huolimatta kiristää.¹⁰ Kaupallisten sopimusten maksuehdoista annettu laki (30/2013) implementoitiin reguloimaan yritysten välisessä sekä yritysten ja julkisten instanssien välisessä kaupankäynnissä käytettävien maksuehtojen pituudesta. Jäsenmaissa hajanaiseksi ja osittain irralliseksi jääneen lainsäädännön vuoksi, on tutkimuksen kannalta olennaista kartoittaa, miten maksuliikennettä sekä liiketoimintasopimuksia koskeva lainsäädäntö on kehittynyt, millainen oikeustila on mahdollistanut kyseisen keinottelun, ja mitkä etutekijät saavat yritykset poikkeamaan sovituista normisäännöistä¹¹.

1.1.1 Laskujen viivästyttäminen osana lainsäädäntöä

Lainsäädännön kannalta on tärkeää huomata, että sääntöjen rikkominen on ongelmallista sekä keskinäisten kontraktuaalisten että laissa osoitettujen velvoitteiden perusteella. Velkomusten maksamisen viivästyttämisen torjuminen on lainsäätäjän kannalta hankala ongelma torjua, sillä tahdonvaltaisissa sopimusneuvotteluissa B2B –osapuolilla voi olla ensisijaisempia intressejä kuin asianmukaisten maksuaikojen toteutuminen. Tavoitteet kumppanuuden vakiinnuttamisesta tai hiljaisesta tiedosta hyötymisestä voivat tehdä toimittajan haluttomaksi kieltäytyä ostajan usein epäreiluistakin maksuehdoista.¹² Sopimussuhteita koskeva oikeudellinen seuraamusjärjestelmä on järjestetty pääosin tahdonvaltaisilla säädöksillä, joka takaa sen, että sopimuskumppanit ovat vapaita päättämään sopimussuhdetta koskevista ehdoista keskinäisesti tai yleiseen hyvään tapaan nojaten¹³.

Ostajan poiketessa sopimuksellisesti päätetyistä ehdoista, on oletettavaa, että sovittujen sääntöjen rikkomuksesta koituu myös sanktiollisia seuraamuksia¹⁴. Tutkielmassa käsi-

---

¹⁰ Suomen Yrittäjät, Yrittäjägallup syyskuu 2018, s. 9.

¹¹ Ks. HE 57/2012, kohta 3.2 maksuviivästysdirektiivin täytäntöönpanosta.

¹² Hsu, K-H., Huang, Y-F., Tu, Y-C., Chen, P-C. 2011, s. 1176.

¹³ Hemmo, M. 2003. s. 335.

¹⁴ Saarnilehto V., Annola V. 2018, s. 187.

tellään erityisesti eksplisiittisiä eli suoriin kohdistusvaikutuksiin perustuvia sanktioita. Johdonmukaisesti aiheutuvien vaikutusten lisäksi viivästyttämisestä voi aiheutua implisiittisiä eli epäsuorasti yrityksen imagoon ja julkilausuttuun käsitykseen yrityksen kumppanuuskelpoisuudesta perustuvia seuraamuksia. Lainsäädännöllisten ohjeiden ja sopimuksellisten seikkojen rikkominen voi aiheuttaa yritykselle taloudellisia tappioita sekä suoranaisesti rikkomusmaksujen ja korvausvaateiden muodossa että myös epäsuorasti menetettyinä liikesuhteina protestilistalle tai luottorekisteriin päätyminen takia¹⁵. Rekisteriin merkittävä maksuhäiriömerkintä on maineriskinä äärimmäinen, eikä useinkaan strategisen johdonmukaisesti maksujaan viivästyttävälle yritykselle kovinkaan todennäköinen, tosin viivästyneistä ei-perintään ehtineistä riidattomista saatavista luottotietorekisteriin voidaan kerätä myös yrityksen maksukäyttäytymistä indikoivia maksutapatietoja¹⁶. Luottotietoyhtiöiden ylläpitämien maksukäyttäytymistä ja maksuhäiriötietoja koskevien rekistereiden vaikutuksesta opportunistisella maksukäyttäytymisellä voi olla negatiivinen vaikutuksensa muun muassa uusien liikesuhteiden syntymiseen tai yrityksestä tehtäviin luottokelpoisuuspäätöksiin¹⁷.

Lainsäädännön oikeusvaikutusta ja taloudellisia tunnuslukuja tulkitsemalla onkin mahdollista selvittää, voiko implisiittisillä vaikutuksilla olla jopa suurempi merkitys yritystoiminnalle kuin suoranaيسilla taloudellisilla seurauksilla. Tutkielman tavoitteena on kartoittaa maksuehtokenttää ja tutkia maksujen viivästyttämisen asemaa yrityksen strategian osana: miten näiden toimien positiiviset ja negatiiviset vaikutukset vertautuvat toisiinsa, mihin viivästyttäminen perustuu, ja onko sääntelystä poikkeaminen lopulta yritykselle kannattava vaihtoehto?

1.1.2 Laskujen viivästyttäminen osana yrityksen operatiivista toimintaa

Tietoista lainsäädännön rikkomista on ilmentynyt koko yrityssektorin laajuudella taloudellisen toimijan koosta riippumatta, mutta eri kokoisten yritysten insentiivit maksuviivästelyyn ovat koettu usein erilaisiksi¹⁸. Pienillä sekä keskisuurilla yrityksillä velkomusten maksamisesta pidättäytyminen kertoo yleensä maksukyvyn ylläpitämisestä, kun

---

¹⁵ Lindström, J. 2014, s. 281.

¹⁶ Niemi, M.-L. 2014, s. 46.

¹⁷ Lindström, J. 2014, s. 24. Ks. myös 31–33.

¹⁸ Fitzpatrick, A., Lien, B. 2013, s. 41.

taas suuryrityksillä viivästymiseen johtavat syyt ovat olleet nähtävissä kassanhallinnan optimointina.¹⁹ Markkinoilta rahoituksen saamisen ollessa hankalaa tai sen ollessa valitsevasta markkinatilanteesta johtuen muuten kallista, on yritykselle kannattavaa pitää tiettyä kassareserviä juoksevan toiminnan rahoittamiseksi. Kyseisen likviditeettiä parantavan reservin avulla on sen mahdollista varautua epätasapainoisiin rahoitusmarkkinoihin²⁰. Euroopan komission laatiman vuosittaisen pk-yritysten rahoitusmahdollisuuksia tutkivan kyselyn mukaan rahoituksen yleinen saatavuus on kuitenkin parantunut 2010 – luvulla. Maksuviivästydirektiivin (2011/7/EU) kansallisen implementoinnin jälkeisellä ajalla saatavuus on ollut heikointa vuonna 2013 (15 %), ja sen jälkeen parantunut asteittain (jäsenmaissa keskimäärin seitsemän prosenttia vuonna 2017). Yksittäisissä eteläisissä jäsenvaltioissa se on säilynyt jopa suurimpana pk-yrityksiä koskevana ongelmana (Kreikka 23 % kaikista)²¹. Vastaavasti Solakivi & Ojala (et.al.) laatiman selvityksen mukaan suomalaisilla teollisuuden ja kaupan aloilla sekä mikro- että suuryrityksissä käytössä olevan pääoman määrä on järjestäen vähentynyt vuodesta 2015 lähtien. Vähentymistrendin on nähty olevan korostunutta erityisesti kotimaisten vientiyritysten toiminnassa. Selvityksen mukaan pääoma on yhä enenevässä määrin sitoutuneena pitkiin kauppasuhteisiin, sen sijaan että laskutuskierro toimisi tehokkaasti ja vapauttaisi pääomaa yritysten likvideihin rahoitustarpeisiin. Rahan sitoutumisajan kasvu on ollut merkittävinä teollisuusalan kauppasuhteissa (43,1 % vuosina 2005-2014), kun taas toiseksi suurimpana kaupan alalla se on vastaavasti ollut 18,8 prosenttia vuosina 2005-2014.²²

Saataviin sitoutuneella rahalla voidaan nähdä olevan vaihtoehtoisarvo sijoitettuna toiseen kohteeseen, jonka suorituksen saaja (velkoja) menettää siltä ajanjaksolta, jolla suoritusvelvollinen (velallinen) panttaa velkomuksen maksamistaan. Vastaavasti velalliselle tilanne on edullinen, sillä se kykenee pitämään likvidit varat taseessaan pidempään ja näin ollen hyötymään muista tuottomahdollisuuksista säilyttämällä varat talletustilillään, jälleen lainaamalla muille, sijoittamalla rahavarat markkinoille kyseiseksi ajaksi, tai preferoimalla muita ensisijaisempia rahankäytöllisiä kohteita²³. Onkin todettavissa, että rahan funktioon vaihdon välineenä liittyvä vaihtoehtoisarvo on investointi- ja kulu-

---

¹⁹ Walker, E., Petty, W. 1978, s. 61–68.

²⁰ Emery, G.W. 1984, s. 272–273.

²¹ Euroopan komissio, SAFE (Survey on the Access to Finance of Enterprises) 2017, s. 136–139.

²² Solakivi, T., Ojala, L., Laari, S., Lorentz, H. (et.al) 2014, s.125.

²³ Emery, G.W. 1984, s. 272–273.

tuspäätöksiä tehtäessä syytä ottaa huomioon. Selvittämällä rahankäytöllisen vaihtoeh-
toiskustannuksen on yrityksen mahdollista arvioida velkomusten maksamisen viivästy-
ttämisestä koituvaa hyödyn arvoa²⁴.

Laskujen maksamisen viivästymiseen liittyvän liiketaloudellisen motiivin lisäksi pk-
että suuryritysten ostovelkaviivästyksiin liittyy yhä useammin myös kumppanuussuh-
teeseen profiloituvia tekijöitä. Yritysten intresseihin voivat muun muassa kuulua liike-
suhteiden lujittaminen keskinäisillä velkajärjestelyillä ja sopimuskumppanin maksuky-
vyn ja vaihdettavan tuotteen tai palvelun tarkastaminen ennen suhteeseen investoimis-
ta.²⁵ Kanninen ja Määttä (1996) mainitseekin, että strateginen käyttäytyminen on
olennainen osa jokaista lainkäyttöistä suhdetta: on lähtökohdallista, että jokainen osa-
puoli pyrkii maksimoimaan hyötyään ja käyttäytymään strategisesti. Ostajan ja toimitta-
jan väliset sopimussuhteet eivät aina olekaan toisiaan lujittavia, vaan niihin kuuluu
olennaisena osana myös strategiseksi epätäydellisyydeksi kutsuttu elementti, jonka mu-
kaisesti toinen osapuoli salaa toiselta olennaista informaatiota, kasvattaakseen itselle
koituvaa sopimussuhteen nettohyötyä.²⁶ Näin ollen etua myös tavoitellaan optimoimalla
lyhytaikaisten ja näin ollen irrallisten liikesuhteiden sopimusehtoja itselleen hyödyllisel-
lä tavalla. Sopimusoikeudellisessa dimensiossa olennaisimmat kysymykset koskevat
ostaja-toimittajasuhteiden sopimustekniikkaa – mistä epätasapainoiset sopimusehdot
johtuvat ja miten sopiminen vaikuttaa viivästysongelman syntymiseen?

Kokonaisuudessaan, tarkoituksellista laskujen viivästyttämistä voi lähestyä kolmelta eri
näkökannalta niiden tarkoituksien mukaan seuraavasti:

- 1) *Liiketaloudellisen edun saavuttaminen (tunnuslukuihin suhteutettuna)*
- 2) *Strategisen edun saavuttaminen (saavutettuun markkina-asemaan suhteutettuna)*
- 3) *Oikeudellisen edun saavuttaminen (kahden edellisen toteutumiseksi)*

Yrityksen johdon ensisijaisena tavoitteena on maksimoida liiketaloudellinen etu sekä
yritykselle että osakeyhtiön tapauksessa myös yhtiön osakkeenomistajille: yhtiön toi-

---

²⁴ Mankiw, N.G. 2001, s. 271 ja s. 4.

²⁵ Seifert, D., Seifert, R.W., Protopappa-Sieke, M. 2013, s. 249–250.

²⁶ Kanninen, V., Määttä, K. 1996, s. 50.

minnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (OYL 1:5 §). Tunnusluvuilla arvioituna liiketaloudellisen edun saavuttaminen voi merkitä tuloslaskelmassa merkittyä tilikauden voittoa, mutta toisaalta myös epäsuoria tekijöitä, kuten yrityksen saavuttamaa edullista rahoitusasemaa. Toiseksi, strategisen edun primäärinen tarkoitus on tuottaa lisätuloa yritykselle, ja siihen pyrkinessä yrityksen edukas asemoituminen kilpailijoihinsa nähden edesauttaa kyseisen päämäärän toteutumista. Kolmanneksi oikeudellisen edun saavuttaminen on laskujen maksamisen keinottelussa pääasiallisesti toteutunut, jos yritys katsoo menettelyn edesauttaneen yrityksen strategista sijoittumista tietyn taloudellisen aseman saavuttamiseksi. Oikeudellisen edun saavuttaminen edellyttää vallitsevan oikeustilan huomioonottamista ja lainsäädännöllisten hyötyjen ja haittojen välisen suhteen optimoimista.

1.1.3 Tutkimusmotiivit

Tutkielman aihe on valittu kahdesta eri syystä. Painavimpana tekijänä on aiheen ajankohtaisuus yritysten välisessä kaupankäynnissä kansainvälisesti ja kotimaassa. Euroopalaisilta markkinoilta lähtenyt ostaja- toimittajasuhteissa esiintyvä keinottelu on ollut Suomessa vähäisempää, mutta on kuitenkin negatiivisena ilmiönä yleistynyt sekä suomalaisten yritysten välisessä (B2B), että suomalaisten yritysten ja julkisen hallinnon välisessä kaupankäynnissä (B2G). Maksutapaeroja unionin jäsenmaiden kesken kuvaa selkeyttävästi viimeisin eurooppalainen maksutaparaportti, jonka mukaan Pohjoismaissa maksuajat ovat kuluneena vuonna olleet 33 % lyhyempiä kuin muualla Euroopassa. Vastaavasti fokuksena Suomen yrityskenttään, ovat ne eurooppalaiseen keskiarvoon suhteutettuna olleet jopa 70 % lyhyempiä (keskimäärin 25 päivää).²⁷

Ilmiön yleisyyden lisääntyminen herättää kysymyksen rahoituksen saatavuudesta ja sen riittävyydestä markkinoilla, mutta se toisaalta myös kirvoittaa kommentteja Euroopan unionin sisämarkkinoiden lainsäädännöllisestä toimivuudesta – onko eri jäsenvaltioissa toimivilla yrityksillä yhtäläiset mahdollisuudet tehdä rajat ylittävää kauppaa, vai olisiko talousyhteisön kansainvälistä oikeutusta nauttivalla lainsäätäjällä perusteita harmonisoi-

---

²⁷ Intrum, European Payment Report 2018, s. 11, s. 13. Ks. myös Euroopan komissio, The Economic Impact of Late Payments, 2014, s. 10. Euroopan komission keräämä maksutapa-aineisto direktiivin kansalliselta implementointivuodelta 2013.

da kaupan ehtoja yhtenäisemmäksi eri maiden välillä²⁸? Euroopan unionin maksuviivästysdirektiiviin ja sen kansalliseen implementointiin painottuvan kansainvälisoikeudellisen lähestymistavan lisäksi tutkimuksessa sivutaan myös kansainvälistä kauppalakia (UN CISG) ja sen mahdollisuutta vaikuttaa maksuehtojen kehitykseen yritysten välisessä kaupankäynnissä – 28 jäsenmaan laajuisella euroalueella mikään yritys ei enää toimi vain kansallisessa tyhjiössään, vaan niiden toiminta on hankintaketjuittain aina jollain tasolla liitännäistä muihin jäsenmaihiin.

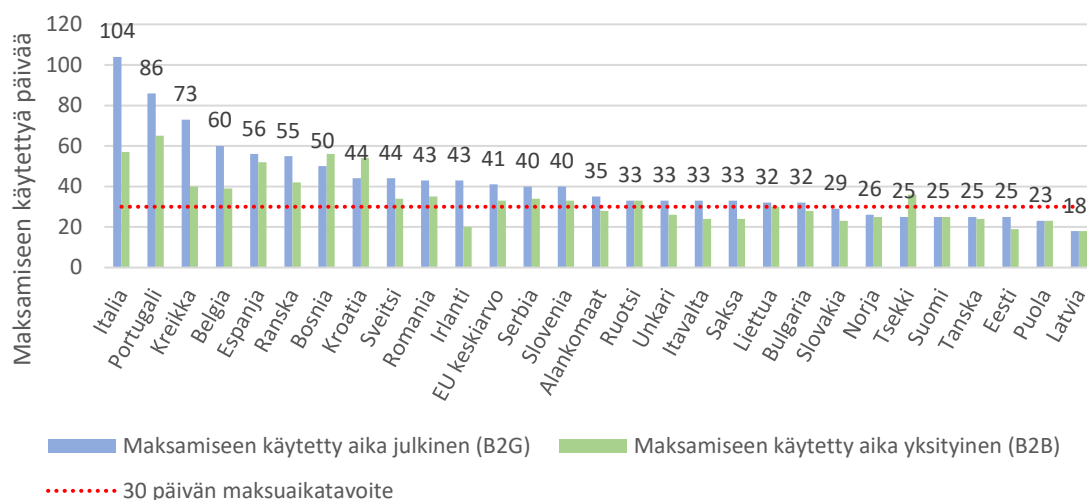
Tutkimuksellisesti aihe tarjoaa merkittävää uutuusarvoa: uudenlaisen näkökulman yritysten haasteisiin ja mahdollisuuksiin rahoittaa toimintaansa käyttämättä perinteistä institutionaalista rahoitusta ja samaan aikaan hallita oikeudellista riskiään alati muuttuvassa regulaatioympäristössä. Toisaalta se tarjoaa myös sopimusstrategillisesti mielenkiintoisen näkökulman liiketoiminnasta, jossa hyötyjään optimoiva yritys pyrkii välttämään vahingonkorvaukselliset tai muuten haitalliset sopimusriskit.

Otettaessa huomioon lainsäädännöllisen ohjauksen vajavaisuudet puuttua ilmiön esiintymisen jatkuvuuteen, sekä kaaviossa 1 eriteltyt maksuviivästysten keskimääräiset maksuajat Euroopan unionin jäsenmaiden keskuudessa, on lainsäädännöllisen aspektin huomioonottavalle maksuviivästystutkimukselle havaittavissa selvä tarve.

---

²⁸ Maksuviivästysdirektiivi 2011/7/EU, kohta (5) direktiivin tavoitteista rajat ylittävien toimien sääntelystä.

Keskimääräinen maksamiseen käytetty aika (päiviä) EU-maissa 2018

(Kaavio 1. Yleisten maksuaikojen keskimääräisiä aikoja (B2G & B2B) Euroopan unionissa²⁹

Toiseksi, laskusuhdanteen aikana laskujen oikea-aikainen maksaminen voi viivästyä, joka vastaavasti altistaa yrityksiä maksuhäiriöille, velkaperintään tai pahimmillaan konkurssiin. Useimmat alasta tehdyt tutkimukset liittyvät maksukyvyttömyydestä selviämiseen, insolvenssioikeudellisiin seikkoihin ja heikon taloustilanteen syventymisen torjumiseen. Käytännössä niihin keinoihin, joiden avulla kassanhallinnasta saataisiin jälleen positiivista. Tämän tutkimuksen motiivina on päinvastaisesti löytää syitä sille, miksi yritykset tahallisesti viivästyttävät laskujaan, ja minkälainen oikeustila kyseisen menettelyn mahdollistaa. Aihe on olennainen senkin pohjalta, että aiheesta ei ole suomalaisessa oikeusjärjestyksessä juurikaan velvoittavia toimintatapoja synnyttävää oikeuskäytäntöä.

²⁹ European Payment Report 2017, s. 14. Kuvaajan Intrum Justitiam julkaiseman maksuaikaraportin pohjalta on laatinut Toni Shnoro. Tutkimuksessa on kerätty tietoa 10,468 yritykseltä Euroopan unionin jäsenmaista. Ks. tarkemmin maakohtaisena listauksena EPR 2017 Country reports.

1.2 Tutkimustehtävä, tutkielman rakenne ja metodit

1.2.1 Tutkimustehtävä ja kysymyksenasettelu

Tutkimuksessa esiintyvää ilmiötä pyritään selvittämään seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

- 1) Minkä syiden vuoksi yritykset käyttävät pitkiä maksuaikoja tai viivästyttävät laskujensa maksamista kauppasuhteissaan?
- 2) Millaisia positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia laskujen maksamisen viivästyttämisestä yritykselle aiheutuu?

Yrityksen rikkoessa julkisen vallan asettamia suuntaviivoja – toisin sanoen voimassa olevia lakeja – on tärkeää havainnoida voimassa olevan oikeustilan vaikutusta kyseisen toiminnan mahdollistamiseen. Missä määrin laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (30/2013) sallii menettelyn ja onko yhteiskunta varautunut siihen joillakin muilla keinoin? Oikeudellisen ympäristön havainnointiin täsmentävinä kysymyksinä voidaan mainita seuraavat:

- 1) Millainen oikeustila mahdollistaa maksuehdoilla keinottelun?
- 2) Millaisia oikeudellisia uhkia viivästyttämisestä voi koitua?

1.2.2 Tutkielman rakenne ja kokonaisuus

Tutkielma koostuu aiheen esittelevästä johdannosta, kaksiosaisesta teoriaosuudesta ja aiheita käsittelevistä substanssikappaleista. Jäsennellysti edettynä yhteenveto koostaa tutkielman lopputuloksen. Tutkielma on jaoteltu seitsemään eri päälukuun. Pääluvuista ensimmäinen koostuu johdannosta, jossa esitellään aihe ja tutkimusmotiivit. Tärkeinä kohtina ovat myös rakenteen kuvailu, käytettyjen tutkimusmetodien avaaminen ja tutkielman tavoitteiden määrittäminen, tutkimuksessa käytetyt rajaukset sekä lopulta käytetyn lähdeaineiston kuvailu. Tutkimusmetodeiden määrittely luo pohjan seuraavissa luvuissa käsiteltävän oikeuskielen ymmärtämiselle ja sen liittämiselle tutkimuksen tavoitteisiin.

Toinen luku *Ostaja-toimittajasuhteet* pohjustaa tutkimuksessa tarkasteltuihin sopimussuhteisiin että niissä käytettyihin maksuehtoihin liittyvää teoriaa. Luvun tarkoituksena on luoda edellytykset kolmannessa luvussa avattavan oikeuskäytännön tulkinnalle, ja myöhemmässä luvussa käsiteltävän viivästyttämisteorian tarkastelun mahdollistamiselle. Teorian tarkoituksena on pohjustaa tutkimuskysymyksiin vastaamista avaamalla aiheen peruskäsitteitä, sekä sen prosessuaalisia vaiheita. Maksuehtolainsäädäntömme on saanut keskeisen sisältönsä Euroopan unionin antamista direktiiveistä ja ohjeista.

Kolmas luku *Maksuehtolainsäädäntö* avaa lukijalle maksuehtojen kansainvälisen sekä kansallisen regulaation kehityskulkua, sekä kansainväliseen oikeuteen liittyviä erityispiirteitä. Tutkimuksen oikeuskäytäntöä kuvaavana lukuna sen tavoitteena on luoda kronologisesti jäsenelty, oikeustilan kehitystä kuvaava jatkumo. Maksuehtolainsäädännöllisesti tutkimuksen tärkeintä ydintä ovat *de lege lata* –kysymykset tämänhetkisistä säädöksistä: onko nykyisen lainsäädännön mukaisesti strategisesti kannattavaa viivästyttää laskujen maksamista; onko oikeudellisten uhkien merkittävyys suurempi kuin viivästyttämisestä kumpuavat positiiviset vaikutukset? Kolmannessa luvussa käytetyn oikeushistoriallisen dogmatiikan avulla tutkimukselle on pyritty saamaan aikaan selvärajainen polku, jota pitkin etenemällä tutkimuksesta saisi kuvan molempiin suuntiin, oikeustilan menneisyyteen sekä sen tulevaisuuden kehitykseen. Selvitys on jaettu maksuviivästyksen kehitykseen Suomessa sekä Euroopassa, joista jälkimmäistä tarkastellaan Euroopan komission laatimien maksuviivästytdirektiivistä asetettujen tavoitteiden kautta.

Neljäs luku *Viivästyttämisteoria* esittää tutkimukselle olennaisen teoriaosuuden, jossa maksuviivästyminen lähestytään oikeustaloustieteellisestä näkökulmasta. Neljännessä luvussa aiheen teoriaa avataan pääosin artikkeleista koostuvan tutkimuskirjallisuuden avulla, joka tältä osin muodostaakin tutkimuksen teorian syvemmän sisällön. Viidennessä luvussa *Viivästyttämistrategia* tutkimuksen empiriaosuus tuodaan osaksi tutkimuksen tutkimuskysymyksiä. Laskennallisten esimerkkien kautta kerätyt havainnot viivästyttämisen vaikutuksista antavat ilmiöstä objektiivisen kuvan, jota vastaan tutkielman johtopäätöksissä oikeudellisia haittoja on edukasta verrata.

Kuudennen luvun *Oikeudelliset uhat* tavoituksena on luoda kattava kartoitus maksamista myöhästyttävälle ostajalle aiheutuvista oikeudellisista positiivisista ja negatiivisista seurauksista – muun muassa niistä reunaehdoista, joilla yhteiskunta pyrkii viivästyttä-

mistä estämään. Lisäksi se luo pohjan johtopäätöksissä esitellylle kuvaukselle valtiovalan asettamien säädöksiä nykytilasta *de lege lata*, sekä tuo näkemyksiä lainsäädännön kehittymisestä ja kehitystarpeista tulevaisuudessa *de lege ferenda*³⁰. Lopuksi seitsemännen luvun *Johtopäätöksissä* kootaan yhteen tiivistetysti tutkielman keskeisimmät tulokset, tämän hetkinen oikeustila ja tulevaisuuden näkymät.

1.2.3 Metodillinen lähestymistapa

Maksuviivästyksiä koskeva tutkimusmateriaali koostuu oikeustaloustieteellisestä aineksesta, rahoitusopillisista peruseriaateista sekä niitä yhdistävästä yrityselämän juridikkasta. Yksi olennaisimmista aihepiireistä maksuviivästyksiä tutkiessa kiistatta koostuu kin käyttäytymisopillisesta taloustieteestä – onhan elinkeinonharjoittajien käytöksen tutkiminen pohjimmiltaan yksilöiden valintoja omaa etuaan optimoidessaan. Oikeustaloustieteellisen näkökulman huomioonottaminen toimii olennaisena teoriapohjaisena narratiivina käytännön toimintaa tulkittaessa.

Tutkielman metodia valitessa, on kuitenkin ollut selvää tutkimuksellisen fokuksen kohdistuvan lainopillisiin seikkoihin. Talouden rakennetta sekä lainsäädännön muuttumista yhdistävän tutkimuksen keskiössä on saada selville ne työkalut, joiden avulla lain ja käytännön toimien vuoropuhelu saataisiin parhaiten esiin. Maksuehtolainsäädäntö on lähtökohtaisesti ollut hyvinkin hajanaista, sekä kansallisella että Euroopan unionin jäsenmaiden välisellä tasolla. Maksuehtodirektiivien implementoiminen 2000-luvun alkupuolella on kuitenkin yhtenäistänyt unionin sisämarkkinoiden toimintaa ja pyrkinyt tuomaan säädöskenttään johdonmukaisuutta. Lainsäädännön vaikutusta arvioitaessa kysymys on kuitenkin siitä, kuinka usein ilmiö muuttaa luonnettaan. Elinkeinonharjoittajien välinen dispositiivinen sääntely luo samanaikaisesti yhä uudempia tulkintamahdollisuuksia viivästyttämislmiölle – toisaalta lainsäädännön kehitystä voidaan arvioida vasta muutosten myötä.

Hirsjärven (2007) mukaan voidaan puhua metodin pätevydestä; mikä metodinen ote saa esille relevanteimmat kannat, millä keinoilla tutkimuskysymyksiin löydetäisiin

---

³⁰ Sen mukaan, mitä kaupallisten sopimusten maksuehdoista annettu laki 30/2013 uusimpien päivitystensä osalta kuvaa (sis. 385/2015 5 §:ssa esitetyt muutokset).

myös vastauksia? Epistemologinen eli tieto-opillinen tarkastelutapa on tutkimusta tehdessä osoittautunut relevantiksi lähestymistavaksi, sillä maksuviivästyksiä koskevan tutkimuskirjallisuuden luonne on enemmän dynaaminen kuin staattisesti samassa pysyvä. Maksuviivästysdirektiivien ja kansallisen maksuehtolain nopean muutossyklin vaikutuksesta monessa aiheita tutkineessa artikkelissa on jo vanhentunutta tietoa – useassa lähteessä uusimman direktiivin vaikutuksia ei ole dokumentoitu saatikka arvioitu laisinkaan. Tästä syystä lähteiden painoarvoa ja niiden tiedollisen sisällön merkittävyyttä tulee arvioida useaan otteeseen, sillä epistemologisesti nähtynä *'varmaa tietoa'* alati muuttuvan lainsäädännön aikana on rekisteröitynyt vain päivitettyihin virallislähteisiin.³¹ Pakottavan maksuviivästysdirektiivin ja ohjaavien kansallisten säädösten lisääntyessä, on lainopillisella argumentoinnilla mahdollisuus tulkita aiemmin varsin tahdonvaltaista oikeudenalaa ja mahdollisesti havaita säädösten muutossyklin seuraavia vaiheita. Työssä käytetään ensisijaisesti lainopillista eli oikeusdogmaattista lähestymistapaa. Sen sisällön koostuessa pääosin oikeusopillisista teksteistä, vastaa lainopillinen metodi parhaiten työn tarkoitusta tuoda esiin tutkimustietoa lainsäädännön asettamista reunaehdoista markkinoiden toiminnassa. Lain ajatussisältöjen tulkitseminen on olennainen seikka suomalaisen maksuaikalainsäädännön ja EU-lähtöisten viivästysdirektiivien yhteensovittamisessa. Kansainvälisesti eri virallislähteistä johdettu lainsäädännöllinen aines on toisaalta myös vertailullisesti ongelmallinen, sillä maittain verrattuna maksuehtoja koskevan lainsäädännön taso on eurooppalaisittainkin varsin vaihtelevaa³².

Metodia valittaessa yksi tärkeimmistä kriteereistä on ollut löytää keino implementoida juridinen lähestymistapa kattamaan koko tutkimusprosessia. Maksuviivästyksen yleistyksen syitä tutkittaessa, olennaiseksi vaatimukseksi metodille muodostuu kyky tulkita vallitsevaa oikeusjärjestystä, ja löytää laadullisella tutkimuksella aiheen kannalta relevantteja tuloksia. Laadullista lähestymistapaa tutkielmassa edustaa keskeisimpien lainkohtien, kotimaisen oikeuskäytännön ja EU-oikeudellisten käytäntöjen yksityiskohtaisempi tulkitseminen. Niitä tutkimuksessa sovelletaan muun muassa elinkeinonharjoittajien välillä tapahtuvan epätasapainoisen sopimusmenettelyn vaikutuksen selvittämiseksi

---

³¹ Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007, s. 126. Ks. myös Hirvonen, A. 2011, s. 9–10 epistemologiasta.

³² Euroopan komissio, Ex-post evaluation of late payment directive 2015, s. 28–31.

osasyynä maksujen viivästymiseen.³³ Laadullista tulkintaa täydentävästi, on maksuvii-
västysten vaikutuksista pyritty löytämään myös täsmällisiä, laskennallisesti ilmiötä tar-
kastelevia ja sitä selittäviä seikkoja. Eksakteja havaintoja tutkielmassa edustavat rahoi-
tusopilliset laskentamenetelmät, joiden avulla laadullisen lähestymistavan havaintoja on
voitu täydentää objektiivisesti.³⁴

Hirvosen (2011) mukaan lainopin perustehtäviin lainkohtien tulkinnan ohella kuuluu
myös voimassaolevan oikeuden systematisointi eli oikeudellisen – voimassa olevan –
aineksen jäsentäminen hallittavaan muotoon³⁵. Tutkielmassa systematisoinnilla pureu-
dutaan erityisesti ostaja-toimittajasuhteiden oikeudelliseen kehikkoon; siihen kuuluviin
käsitteisiin ja rakennelmiin. Systematisointi on erityisesti teoreettista lainoppia, johon
kuuluu oikeudellisen termistön kuvailu ennen kuin syvempiä syy-seuraussuhteita voi-
daan tulkita. Tutkielman kannalta olennaisten termien, kuten velkasuhteen tai perintäku-
lujen, pohjustaminen mahdollistaa myöhempien praktisten tulkintojen tekemisen ilmiön
luonteesta.³⁶ Ajatussisältöjen tulkitsemisen merkitys on korostunut, sillä puhtaista
lakiteksteistä ei ole mahdollista saada eksakteja vastauksia. Laissa määritellyt oikeus-
normit ilmenevät kirjoitetussa tekstissä oikeusnormilauseina, joita tulkitsemalla on
mahdollista saada tietoa lain ajatussisällöstä.³⁷ Maksuehtolain 30/2013 3 §:n oikeus-
normilause: ”*Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä velkojan vahingoksi,
on tehoton.*” kuvaa lakiin kirjoitettua tekstiä. Oikeusnormeista puhuttaessa ei tarkoiteta
lakitekstiä, vaan sen takana olevia normeja. Tällöin niiden merkitykset ovat jokaisen
lain tulkitsijan tasolla.³⁸ Jotta oikeuslähteiden tulkitseminen olisi menestyksekkästä, oi-
keusdogmatiikka edellyttää, että tutkijalla olisi omia hypoteeseja tutkittavan aiheen rat-
kaisuihin. Alkualettamien avulla – esimerkiksi ajatuksesta siitä, että velan maksun vii-
västyttäminen toimisi ilmaisena rahoituksena – työn tutkimusaineisto pystytään luokit-
telemaan jäsennellymin.³⁹

---

³³ Lindfors, H. 2004, s. 19.

³⁴ Hirvonen, A. 2011, s. 6–7.

³⁵ Hirvonen, A. 2011, s. 22 ja s. 25.

³⁶ Ibid., s. 25.

³⁷ Ibid., s. 36–37.

³⁸ Ibid., s. 23–24.

³⁹ Husa, J. 1995, s. 227–228.

Oikeusdogmaattista lähestymistapaa on käytetty oikeusvertailevalla otteella, sillä eri Pohjoismaiden käytäntöjä on haluttu verrata Suomen toimintatapoihin maksuehtojen laiminlyönnissä. Kansainvälisessä oikeusvertailussa tärkeimpinä verrokkimaina ovat Ruotsi, Tanska ja Norja, jotka skandinaaviselta oikeusotteeltaan parhaiten vastaavat Suomen oikeuskäytäntöä. Komparatiivisella metodilla pyritään havainnoimaan rajat ylittävässä kaupankäynnissä vallitseva juridinen paradigma: mitä lakia ja miten tulkiten maksuehdoista saadaan kaikkia kaupankäynnin osapuolia tyydyttävä kokonaisratkaisu. Tutkittavan ilmiön skaalautuvuus eri maiden yrityskulttuureihin luo syvyyttä strategiaan pohjautuville johtopäätöksille ja oikeudellisen tilan kehittymisen ymmärtämiselle.⁴⁰

Vallitsevan oikeustilan havainnoimiseksi on työhön käytetty myös oikeushistoriallista metodia. Sen avulla on pyritty löytämään tutkimuskysymyksiä koskevia merkityksiä vanhoista oikeusnormeista ja niissä tapahtuneen oikeudellisen ajattelun kehittymisestä. Nykyistä maksuehtolainsäädännön tilaa arvioitaessa, on oleellista havainnoida kansallisten lakien aikaisemmat lähtökohdat ja niiden muotoutuminen nykyiseen lainsäädäntömuotoonsa. Tiedon tuottaminen menneen oikeusjärjestelmän laintulkinnasta luo keskeisen pohjan myös tulevan oikeustilan *de lege ferenda* -kysymyksille.⁴¹

On selvää, että valitulle aiheelle on olemassa tutkimusaukko. Oikeustaloustieteelliseen ja strategiseen keskusteluun lukeutuva aihe vastaa tarpeeseen täyttää tätä tutkimuspuutosta akateemisessa kirjallisuudessa; luoda uudenlainen lähestymistapa juridisten ohjesääntöjen tulkitsemiseen kauppakumppanien välillä ja arvioida sääntöjen noudattamatta jättämisen vaikutuksia oikeudellisen toimijan juridiseen asemaan maksuviivästystilanteissa.⁴² Vaikka tutkimusta on pidettävä lähtökohtaisesti juridiikan oppialaan keskittyvänä, täytyy myös tutkimuskysymysten liiketoiminnallinen strateginen ulottuvuus ottaa huomioon sitä tulkittaessa. Strategiaan sitoutuneilla kysymyksillä, ”mitä etua?”, ”onko toiminta pitkällä aikavälillä kannattavaa?” ei ole tarkoitus irtaantua oikeusdogmaattises-

---

⁴⁰ Husa, J. 2011, opetusdiat s. 30–34.

⁴¹ Hirvonen, A. 2011, s. 28. Ks. myös Husa J., Mutanen, A., Pohjalainen T. 2008, s. 21.

⁴² Tutkimus on tarkemmin nähtävissä insolvenssioikeudellisena kuin myös yksityisoikeudellisesti esineoikeuden oikeudenalaan kuuluvana laintulkintana. Oikeustaloustieteeseen tyypillisen syyseuraussuhteellisen teoriapohjan liitännäisyydestä huolimatta, pyrkii tutkimus tarkastelemaan maksuviivästyksiä lainopillisen fokuksen kautta.

ta *de jure* –tyyppisestä systematisoinnista tai tulkinnasta, vaan niiden primäärinen tarkoitus on luoda yhteenliittymä käytännön yritysmaailmaan.

1.2.4 Tutkimuksen rajaukset

Maksuviivästystutkimusta tehdään paljon myös yrityksen maksuvaikeuksiin, konkurssitilanteisiin ja muihin velallisen oikeuteen liittyvissä tutkimuksissa. Lisäksi pienten- ja keskusuurten yritysten rahoitusmahdollisuuksia sekä kassavirran hallintaa ja optimisatiota on tutkittu aiemmin varsin kattavasti. Kirjoittajan pro gradu –tutkielmassa kyseisillä tutkimusalueilla on selkeä rooli ilmiön teoriapohjaa selitettäessä, kuitenkin pääpainon ollessa vallitsevan oikeustilan ja oikeudellisten seikkojen selvittämiseen elinkeinonharjoittajan tarkoituksellisessa maksuviivästelyssä. Tutkimusalue rajataan nimenomaan maksuviivästysdirektiivin (2011/7/EU) osoittamia oikeudellisia vaikutuksia painottavaksi. Tarkoituksena on tutkia EU-lainsäädännön kehittymistä ja kyseisen direktiivin kansallisen implementaation vaikutuksia laskujen maksamisen viivästyttämiseen.

Tutkielma suuntautuu täysin elinkeinonharjoittajien keskinäiseen (B2B) sekä elinkeinonharjoittajien ja julkisten hankintayksiköiden (B2G) välisen kaupankäynnin tutkimiseen jättäen kuluttajayhteyden tarkastelusta paitsi⁴³. Elinkeinoonharjoittajien välisissä ostaja-toimittajasuhteissa pidennettyihin maksuaikoihin on osapuolille erilaisia motiiveja – sekä luotonuksen kysynnälle että sen tarjonnalle⁴⁴. Havaitusta kaksijaosta huolimatta, on tutkielman asetelmaksi valittu nimenomaisesti ostajapuolen näkökulma. Pyrkimykset syvemmin kartoittaa toimittajan insentiiviä luotonannon tarjoamiselle ovat tutkimuksen eheyden kannalta jätetty jatkotutkimuksen selvitettäväksi. Tutkielma pyritään sitomaan yritysjuridiseen hyöty-haittasuhdetta kartoittavaan tutkimukseen, ja näin selvittämään syitä, joiden vuoksi ostaja kokee laskujen maksamisen viivästyttämisen edulliseksi toimintavaihtoehdoksi.

---

⁴³ Kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (18.1.2013/30) sekä laissa mainittujen muiden maksuaikojen koskevien lakien mukaisesti.

⁴⁴ Howorth, C., Reber, B. 2003, s. 472–473.

1.3 Lähdeaineisto

Tutkielman olennaisimpia lähdeaineistoja ovat vallitsevat lait, hallituksen esitykset maksuaikalainsäädännön muuttumisesta, teoriaa pohjustavat oikeusopilliset teokset velkasuhteista ja oikeustaloustieteestä sekä tieteelliset artikkelit ostajien ja toimittajien välisestä luotonannosta. Yleisesti nähtynä maksuviivästyksiä koskevaa oikeudellista ennakkopäätösmateriaalia on kansallisesti olemassa varsin vähän⁴⁵. Valtaosa prejudikaateista liittyy yleiseen käytäntöön perinnästä, viivästyskoroista sekä erinäisten sopimus-sanktiollisten seikkojen tulkintaan. Saatavissa oleva EU-oikeuskäytäntö liittyy pääsääntöisesti maksuviivästysdirektiivien kansalliseen implementointiin, ei varsinaisesti direktiivin vaikutusten tulkintaan. Kokonaisuudessaan prejudikaattien vähäisyys voi toisaalta implikoida lainsäädännön toimivuutta ilmiön torjunnassa, jolloin oikeusempirisesti tarkasteltuna lainsäätäjän mekanismit ovat olleet riittäviä. Euroopan komission yksiköiden valmisteluasiakirjan mukaan vuoden 2011 maksuviivästysdirektiivin seurauksena sekä julkisen että yksityisen puolen maksuajat ovatkin Euroopassa merkittävästi laskeneet direktiivin kansallisen implementoinnin seurauksena⁴⁶.

Tutkielmassa käytetyn lainsäädäntömateriaalin pääpaino on skandinaavisessa oikeudessa. Pohjoismainen lainsäädäntö on pitänyt mallioppilaan virkaa maksuviivästysten torjumisessa niin lainsäädäntöohjetta edeltäneellä ajalla kuin ilmiöön reagoinnissakin. Tämä on todettavissa läpi linjan myös toteutuneissa maksuajoissa. Uusimman maksuviivästysraportin mukaan Pohjoismaisista yrityksistä vain 24 % toivoisi lisäregulaatiota maksuviivästysten torjumiseen (vrt. 38 % Euroopassa keskimääräisesti)⁴⁷. Lainopillisen metodologian kannalta anglosaksinen sekä amerikkalainen *common law* -tyyppinen oikeutta luova näkökanta on jätetty myöhempiä tarkasteluita varten. Kuten aiemmin todettua, oikeuskäytännön vähäisyys on voinut implikoida lainsäädännön toimivuutta ilmiön torjunnassa, kuin myös toisaalta lainsäätäjien myöhännäisherännäisyyttä asiaan nähden. Direktiivin jälkeisellä tarkasteluperiodilla ennakkotapauksia on EU-tasolla käytetty jossain määrin – lähtökohtaisesti implementoinnin kansalliseen tulkintaan liittyen⁴⁸.

⁴⁵ Ks. KKO 1954 II 35 (ään.) vahingonkorvauksen enimmäismäärästä ja KKO 2014:61 välittömien ja välillisten vahinkojen suhteesta.

⁴⁶ Euroopan komissio, yksiköiden valmisteluasiakirja (KOM/2016/ 534 Final) 2016, s. 18.

⁴⁷ Intrum, European Payment Report 2018, s. 11.

⁴⁸ Ks. Euroopan unionin oikeuskäytäntöä:

Suomalaiseen oikeusympäristöön lainsäädännöllinen paine asiantilan muuttamiseksi ei tullut niinkään yritysten ja julkishallinnollisten organisaatioiden välisistä käytännön ongelmista, vaan kansallisen oikeusympäristön ulkopuolelta Euroopan unionin direktiivinä (maksuviivästysdirektiivi 2011/7/EU).

2 OSTAJA-TOIMITTAJASUHTEET

2.1 Velkasuhteen syntyminen

Kahden markkinoilla kauppaa käyvän osapuolen välille syntyy luottokauppa, kun tavarat toimitetaan tai palvelu tehdään ennen maksusuorituksen tekemistä. Kaupankäynti-osapuolista riippuen, voidaan puhua joko saatava- tai velkasuhteesta. Saatavasuhteeseen voidaan lukea tavarat tai palvelun toimittaja, esimerkiksi ajoneuvon myyjä tai huoltopalvelun tarjoaja. Toimittaja sitoutuu luovuttamaan kohdetta koskevat omistusoikeudet ostajalle tai se vastaavasti lupautuu tekemään työsuorituksen ostajan lukuun.⁴⁹ Kaupankäyntitilanteessa sovitaan aina kauppaa määrittävistä ehdoista, jotka defensiivisesti sovitaan yleensä kirjallisina⁵⁰. Saarnilehto ja Annola (2018) korostavatkin sopimuksen yhteisen tarkoituksen määritelmää, joka on mahdollisissa suoritushäiriöllisissä tilanteissa kirjallisen sopimuksen avulla helpoiten todennettavissa⁵¹. Kaupankäynnistä syntyy velvoitteita määrittävä luottosuhde, joka voi saada alkunsa tuotteen luovutushetkellä tai vaihtoehtoisesti etukäteisesti sovittuna, esimerkiksi tiettyyn maksuaikatauluun sidottuna.⁵² Toimittajalla on syntyneen luottosuhteen perusteella oikeus saada valmistamastaan tuotteesta tai tuottamastaan palvelusta sovitun aikamäärään rajoissa asianmukainen korvaus.

Case C-555/14 (Direktiivin kansallinen implementointi, viivästyskorko ja perintäkulut, 7 artikla);
Case C-256/15 (Direktiivin kansallinen implementointi, kaupallisten toimien määrittäminen, 2 artikla);
Case C-172/08 (2000/35/EY, 3 artikla, viivästyskoron määräytymisestä);
Case C-306/06 (2000/35/EY, 3 artikla, viivästyskoron määräytymisestä).

⁴⁹ Niemi, M-L. 2014, s. 18–19.

⁵⁰ Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, s. 139.

⁵¹ Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, ss. 151.

⁵² Suojanen, K., Korte, A., Savolainen, H., Vanhanen, P. 2015, s. 514.

Vastaavasti velkasuhteeseen voidaan lukea kaupan osapuolista se, joka on tilannut tuotteen tai palvelun niiden toimittamiseen erikoistuneelta yritykseltä. Velallisen velvoitteena on maksaa velkasuhteen myötä muodostunut velka sovitun aikataulun mukaisesti takaisin myyjälle.⁵³ Laadittu sopimus tulee täydelliseksi vasta, kun molemmat sopimusosapuolet täyttävät keskinäiset velvoitteensa. Velkasuhteen synty perustuu aina saatavan syntyä edeltävään oikeustoimeen, kuten kauppaan, sopimukseen tai laissa määriteltyyn toimintaan. Oikeustoimelle on tyypillistä osapuolten vapaa tahto, jonka täytyminen kulminoituu osapuolten kontraktuaalisessa tahdonilmaisussa. Saatavan syntyminen ei tosin edellytä keskinäistä sopimista, vaan se voi syntyä ilman nimenomaista tarkoitustakin, esimerkiksi vahingonkorvaussaatavana.⁵⁴ Yritystenvälisessä kaupassa saatavat ovat pääosin yksityisoikeudellisesti velvoittavia, ellei niistä ole erikseen lailla määrätty⁵⁵. Oikeushenkilöiden välisistä velkasuhteista säädetään velkakirjalaissa (622/1947), mutta sitä koskevaa tärkeää lainsäädäntöä on tapauskohtaisesti myös kauppakaassa (SDK 3/1734) sekä laissa varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (13.6.1929/228).

2.1.1 Velkasitoumuksen hinnoittelu

Ostaja-toimittajasuhteille on tyypillistä, että tuotetta tai palvelusta ei makseta toimituksen tai tuottamisen yhteydessä, vaan sen veloitus toteutetaan maksuaikaisella laskulla. Optioon kauppahinnan myöhäisemmästä maksamisajankohdasta liittyy myös kysymys lainoitusjärjestelyn hinnasta. Kahden toimijan välistä kaupankäyntiä voidaan kuvata velkasuhteen asemasta myös vastikkeelliseksi suhteeksi korottomista maksuista. Jos laskua ei suoriteta asianmukaisesti sovitun määräajan kuluessa, erääntymisen jälkeen maksu muuttuu korolliseksi.⁵⁶ Korollinen maksu on luonteeltaan sanktionomainen, sillä velan päälle maksettava korkolain (633/1982) mukainen viivästyskorko pyrkii kompensoimaan maksun viivästymisestä aiheutuvaa haittaa velkojalle. Lainsäädäntövalta on tällä viivästymisseuraamuksella pyrkinyt tekemään oikea-aikaisesta laskun maksamisesta velalliselle kannattavaa⁵⁷. Vaikka maksut muodostuvat korollisiksi vasta eräpäivän

---

⁵³ Pönkä, P., Willman, P. 2004, s. 22–23.

⁵⁴ Lindström, J. 2005, s. 69–74.

⁵⁵ Lindström, J. 2014, s. 62. Ks. myös Lurger, B., Faber, W., Kuusinen, M. 2011, s. 311 ja 313 velvoiteoikeuden yksityisoikeudellisesta asemasta.

⁵⁶ Koulu, R., Lindfors, H. 2010, s. 21–22.

⁵⁷ Ibid. 2010a, s. 23–24.

jälkeen, voidaan vastikkeellisessa suhteessa nähdä myös aiempia maturiteettiin viittavia eräpäiviä. Kassa-alennuksien käyttämättä jättäminen ja niiden erääntyminen yleensä 10 tai 14 päivän kohdalla lisää velan reaalista hintaa, sillä käyttämällä aikaisen maksamisen alennukset, olisi velan takaisinmaksu velalliselle ollut aikaisemmin halvempaa. Kassa-alennusten jälkeiselle velkaperiodille voidaan laskea tosiallinen vuosikorko, jonka muodostuessa korkoa korolle –periaatteen mukaan lisää myöhäisän maksamisen todellisia kuluja. Lisäksi *de facto* maksuajan jälkeiselle viivästysajalle on lainan kuluihin laskettavissa korkolain (633/1982) 4 a §:n mukainen viivästyskorko sekä mahdolliset oikeudelliset viivästyksistä johtuvat sanktiot tai kulut⁵⁸.

Keskinäisestä kaupankäynnistä syntyvä velkasuhde tehdään päättyväksi viimeistään suorituksen täysimääräiseen maksamiseen. Suhde voi päättyä myös velallisen maksukyvyttömyyteen tai vaihtoehtoisesti maksuhaluttomuuteen. Päätymistapojen välille ei juridisesti tehdä erityistä eroa, vaan velan laiminlyönti johtaa molemmissa tapauksissa samanlaisiin oikeudellisiin seuraamuksiin⁵⁹. Maksuhaluttomuuden yksi ilmenemismuodoista on velan maksun viivästyminen sovitusta aikataulusta.

Vastikkeelliseksi sovitussa kaupassa tavarantoimittajana on velkoja ja tavarantoimittajana velallinen. Velkojan ja velallisen suhde ei aina kuitenkaan ole täysin selkeä. Regressioikeuttaan käyttävä takaaja siirtyy omavelkaisen takauksen yhteydessä lainansaajan asemaan, kun hän maksaa alkuperäisen lainantoimittajan velan velkojalle ja alkaa velkomaan maksamaansa takausta alkuperäiseltä lainantoimittajalta takaisin. Tyypillisesti kodinkone- tai autoliikkeiden tarjotessa kulutusluottoa rahoitusyhtiön kautta, velkojaksi ja myyjäksi muodostuu kaksi eri tahoa. Tällöin ostajan ja rahoitusyhtiön välille muodostuu velkasuhde, kun taas varsinainen kauppa allekirjoitetaan myyjän kanssa. Elinkeinonharjoittajat voivat käyttää asiamiestä taloushallinnon palveluissaan. Yrityksen laskutus ja sen perintä on saatettu ulkoistaa toiselle yritykselle. Tällöin velkasuhde kuitenkin säilyy alkuperäisen kauppiaan ja ostajan välillä.⁶⁰

---

⁵⁸ Ks. kauppalaki (355/1987) 10:57 § ja perintälaki 10 § sekä 10 e §.

⁵⁹ Koulumäki, R., Lindfors, H. 2010b, s. 23.

⁶⁰ Pönkä, P., Willman, P. 2004, s. 22–23.

2.1.2 Luottosuhteet

Ostaja-toimittajasuhteissa nähtynä, luotto on kahden oikeussubjektin välinen vastikkeellinen käyttöoikeus. Niemen (2014) mukaan kyseessä on kaksipuolinen oikeustoimi, joka kostuu eriaikaisista suorituksista, ja joiden vastikkeelliset suoritukset voivat jäädä suoritettaviksi osissa tai kokonaisuudessaan.⁶¹ Kaupankäynnistä syntyneet luottosuhteet mahdollistavat velkomusten myöhäisemmän maksamisen, ja näin lisäävät elinkeinonharjoittajien joustavuutta kassanhallintaa koskevissa kysymyksissä. Kauppaluottoina kuvattujen pitkien maksuaikojen avulla liiketoimintaan käytettävissä olevan rahan määrä lisääntyy, kun likviditeettirajoite ei määritä ostojen määrää. Välittömän käteisvaatimuksen sijasta luotolla myyvä toimittaja tarjoaa sopimussuhteeseen perustuvaa kaupankäyntiratkaisua myyjälle.⁶² Nimenomaisesti suoritusten eriaikaisuus eli suksessiivisuus luo luottosuhteessa tarpeen sopimussuhteellisten seikkojen tarkastelulle⁶³. Saksan kansallispankin kauppaluotoista laatiman selvityksen mukaan Euroopan sisämarkkinoilla kauppaluotto nähdään yhtenä tärkeimmistä ulkoisen rahoituksen muodoista. Finanssikriisin seurauksena keskinäiset luottosuhteet ovat osoittautuneet lyhytaikaista pankkirahoitusta täydentäviksi sekä sitä jopa substituioiviksi instrumenteiksi⁶⁴.

Ostajien ja toimittajien välillä yleisimpiä luottokeinoja ovat luottotilille maksetut ennakkomaksut sekä kaupankäynnin ohessa syntyvät kauppaluotot. Luottotilille tehdyt ennakkomaksut mahdollistavat rahan tehokkaan allokaation ja varmentavat tilatun tuotteen valmistamiseen tarvittavan rahoituksen riittävyyden. Sitoutuneen pääoman määrä vähentyy pitkissä valmistusketjuissa; järjestely vapauttaa toimittajan käytettävissä olevaa pääomaa muiden tilausten valmistamiseen tai mahdollisiin investointeihin. Vastaavasti, kaupankäynnissä käytettävät kauppaluotot muotoutuvat toimittajien myöntämistä pitkistä maksuehdoista, joiden avulla ostaja voi pitkittää velkomuksensa maksamista, ja tehdä tilauksia pääomalla, joka ei vielä ole likvidinä osuutena sen taseessa. Kauppaluoton käyttäminen näin mahdollistaa kaupankäynnin suuremmassa mittakaavassa, kuin mitä omalla pääomalla olisi mahdollista tehdä. Luottotapa on erityisesti omiaan kaupassa,

---

⁶¹ Niemi, M-L. 2014, s. 19–21.

⁶² Ferris, J.S., 1981, s. 243–270. Ks. myös Elliehausen, G.E., Wolken, J.D. 1993, s. 1–3.

⁶³ Annola, V. 2003, s. 65.

⁶⁴ Deutsche Bundesbank 2012, s. 52–53.

jossa ostovolyyymi mahdollistaa suurien erien viivästyttämisen kerralla.⁶⁵ Yrityksen taseessa kauppaluotot näkyvät ostajalla ostovelkoina kuvaamassa tuotteita, jotka ovat jo vastaanotettu, mutta joista korvausta ei ole maksettu. Vastavuoroisesti toimittajalla myönnetty kauppaluotto näkyy taseessa myyntisaamisina merkkienä tuotteista, jotka on jo toimitettu, mutta joista ei ole saatu vielä rahaa kassaan.⁶⁶

Juridisesti nähtynä kauppaluottojen käyttäminen perustuu yritystenväliseen sopimiseen, jossa sekä ostaja että toimittajaosapuoli voivat disponoida velvoittavan sopimuksen sisällöstä (kauppalaki 355/1987 1:3 §). Kauppalain sopimusvapauden mukaan toimijoiden väliset velvoitteet muodostuvat näin ollen ensisijaisesti sopijapuolia sitovilla keskinäisillä sopimuksilla. Pitkäaikaisten ostaja-toimittajasuhteiden vuoksi kauppakumppaneiden välille sitovaksi menettelyksi voi myös muodostua osapuolten vakiintunut käytäntö, jota voidaan soveltaa primäärisen sopimuksen puuttuessa. Sopimuksen ja keskinäisesti muodostuneen vakiintuneen käytännön lisäksi tahdonvaltaisen kauppalain noudattamisen voi syrjäyttää toimialalla vakiintunut käytäntö. Hyvä liiketapa tai kauppatala tulee olla alalla yleisesti noudatettu ja vakiintunut, jotta se voidaan lukea osapuolia velvoittavaksi oikeuslähteeksi.⁶⁷ Maksuviivästystutkimukseen asianmukaisesti liittyvänä toimialasektorina on nähtävissä usein toimijakoon mukaan epätasapainoisesti eriytynyt vähittäiskaupan sektori. Kauppatavan asemaa relevanttina oikeuslähteenä ostaja-toimittajasuhteissa hyvin kuvaten, on Euroopan komissio vuonna 2018 laatinut direktiiviehdotuksen (*UTP-direktiivi*) epäterveiden kaupan käytäntöjen kitkemiseksi yritysten välisissä suhteissa elintarvikeketjuissa⁶⁸. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/1978) säädetään jo itsessään hyvän liiketavan vastaisten tai muuten toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimattomien menettelyiden käyttämisestä. Tahdonvaltaiseen regulaatioon perustuvassa yritystenvälisessä kaupassa julkisen vallan rooli voidaan nähdä lähinnä toimintaan ohjaavana kuin suoranaisesti kuluttajakaupan tapaan sitä ehdottomasti reguloivana⁶⁹.

---

⁶⁵ Deutsche Bundesbank 2012, s. 52–53.

⁶⁶ Leppiniemi, J. 2014, s. 282, s. 238–239.

⁶⁷ Hoppu, K., Hoppu, E. 2016, s. 162–163.

⁶⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotus, KOM (2018 173) final. Ks. myös Päivittäistavarakauppa ry vuosijulkaisu 2018, s. 5.

⁶⁹ Kauppalaki 1:3 § Sopimusvapaudesta.

Kauppasopimus. Kauppasopimus voidaan nähdä perustavanlaatuisena sopimusoikeudellisenä tahdonilmaisuna, joka perustuu yksittäisen ostajan ja myyjän väliseen kauppaan, jossa ostajalle usein taataan tietty maksuaika velvoitteen suorittamiseen. Kaupasta tehdään sopimus, jossa määritellään tarkasti kaupan kohde ja mahdolliset lisävarusteet, oheislaitteet ja varaosat. Toimitusajan, toimitustavan ja vaaditun maksutavan lisäksi kauppasopimuksessa on listattuna kauppahintasaatavan ja saatavan perusteet eli seikat, jotka yksilöivät luoton kohteen. Suorituksen saamisen kannalta tärkeitä määriteltäviä ehtoja ovat saatavan määrä, eräpäivä ja viivästyskorko.⁷⁰

Tilisopimus. Tilisopimuksia käytetään tyypillisesti jatkuvissa liikesuhteissa, joissa transaktiokustannusten välttämiseksi ostajan ja tilaajan välinen kaupankäynti tapahtuu luottotilin kautta. Kyse on sopimuksesta, jonka ehdot ovat määritelty jatkuvalle velkasuhteelle, ja jossa luoton määrä ei ole vakio, vaan se muuttuu tarvittavan tilauskannan mukaisesti. Luotolle on kuitenkin määritetty luottoraja, jonka rajoissa ostaja voi tilauksia tehdä. Tilisopimuskaupassa tehdyt ostot toimitetaan sovitun maksuehdon mukaisesti. Perinnällisesti tilisopimus on edukas, sillä yhdenkin sopimuksen perusteella veloitettua laskun eräännyttyä, voidaan perintätoimenpiteisiin ryhtyä koko luottoerän osalta.⁷¹

Osamaksukauppasopimus. Osamaksukauppasopimusta käytetään irtaimen esineen kaupassa, jossa kauppahinta maksetaan erissä, ja joista ainakin yksi eräännyy kohteen luovutuksen jälkeen. Osamaksusopimuksessa tulee yksilöidä kaupan kohde ja sen toimitaminen, tiedot sopimusosapuolista, hintaa ja maksuehtoja koskevat tiedot sekä tiedot osamaksutilityksissä toimivaltaisesta viranomaisesta (laki osamaksukaupasta 18.2/1966/91). Sopimuksen perusteella myyjän on mahdollista pidättää itselleen oikeus kaupan kohteen takaisinottamiseen tai sen omistusoikeuteen, mikäli kaupan ehdot eivät täysimääräisinä toteudu. Myyjälle on välttämätöntä laatia sopimukseen omistuksenpidätysehto voidakseen vaatia kaupan kohteen takaisinottamista siihen asti, kunnes sopimuksen mukainen kauppahinta on mahdollisine korkoineen tai kuluineen maksettu.⁷²

---

⁷⁰ Lindström, J. 2015, s. 84.

⁷¹ Lindström, J. 2015, s. 85.

⁷² Ibid. s. 87–88.

2.2 Maksuehdot elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa

Yritysten välisessä kaupankäynnissä on olennaista sopia vaihdetun tavaran maksuehdoista. Maksuehdot määrittävät kaupan toteuttamiseen liittyviä ostajan sekä myyjän keskinäisiä velvoitteita ja toisaalta oikeuksia, joiden perusteella myyjällä on mahdollisuus saada oikea aikainen suoritus ja ostajalla keinot selviytyä velkavelvoitteestaan. Maksuehdot osoitetaan myyjän laatimalla laskulla, jossa mainitaan laskun maksamisen eräpäivä; maksu on maksettava 14 vrk kuluessa kuitin saamisesta ja tuotteen tai palvelun hyväksymisestä (maksuehtolaki 4.1 §)⁷³. Lisäksi sovitaan laskua koskeva laskun maksutapa; paikan päällä tai käteisenä, sekä muut mahdolliset laskun maksua koskevat seikat. Yleisen viemävelkaperiaatteen mukaan rahanvelan täyttämistä koskee vaatimus suoritteen täyttämisestä velkojan asunnolla tai liikehuoneistossa (kauppalaki 48.1 §), tosin nykyaikana maksun tapahtuessa sähköisellä tilisiirrolla, kuvaa viemävelkaperiaate lähinnä ostajan korostunutta velvollisuutta huolehtia laskun oikea-aikaisesta maksamisesta⁷⁴. Kauppasuhteesta riippuen, maksuehdoissa voidaan luetella myös maksamiseen liittyviä erityispiirteitä, kuten velalliselta etukäteisesti vaadittuja maksuja tai aikaisesta maksamisesta palkitsevia kassa-alennuksia.⁷⁵ Laskun maksuajan määrittämisessä on sekä maiden välisiä että eri liiketoimialoilla vakiintuneita eroja, joita on kuitenkin pyritty yhdentämään Euroopan unionin maksuviivästysdirektiiveillä. Tapauskohteisesti maksuajan laskemisen on katsottu alkaneen laskun laatimispäivästä, kun taas joillakin toimialoilla tuotteesta tai palvelusta saadun kuitin jälkeen. Yleisesti maksuajan määrittämiseen on käytetty myös tavaran vastaanottamista tai palvelun toimittamishetkeä.⁷⁶ Maksuehtojen harmonisointiin pyrkivän EU direktiivin (2011/7/EU) mukaan mikäli ehdoista ei ensisijaisesti voida sopia velallisen ja velkojan välillä, lasketaan 30 päivän maksuehto laskun päiväyksestä eli arvopäivästä, kuitenkin sillä edellytyksellä, että laskun velallinen on saanut ostokuitin tätä ennen.⁷⁷

Yksinkertaisuudessaan maksuehto käsittää sen ajan, joka velalliselle, toisin sanoen tavaran tai palvelun ostajalle, varataan laskun maksamiseen. Lakia kaupallisten sopimusten

---

⁷³ Norros, O. 2018, s. 202–203.

⁷⁴ Norros, O. 2018, s. 193–197.

⁷⁵ Turner, R.W. 2011, s. 143.

⁷⁶ Viscasillas, P.P. 2007, s. 7.

⁷⁷ Hausemer, P. et al. 2015, s. 57.

maksuehdoista (30/2013) sovelletaan maksuihin, joita elinkeinonharjoittaja tai hankintayksikkö maksaa tavaroista tai palveluista, jotka se on ulkopuoliselta elinkeinonharjoittajalta hankkinut. Yritystenvälisen B2B –kaupan lisäksi lain soveltuvuusalue on siis yritysmaailman ja julkisen sektorin välisessä B2G –kaupassa, jonka osapuolista maksuehtolain 2 § mukaan hankintayksikkönä voidaan käsittää⁷⁸:

- 1) valtion, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset*
- 2) Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset ja liikelaitokset*
- 3) evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset*
- 4) valtion liikelaitokset*
- 5) julkisoikeudelliset laitokset*

Joista julkisoikeudellisella laitoksella käsitetään oikeushenkilö, joka on perustettu täyttämään sellaista yhteiskunnallista tehtävää, jolla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta, ja:

- 1) jota rahoittaa pääasiallisesti hankintayksikkö*
- 2) jonka johto on hankintayksikön valvonnan alainen; taikka*
- 3) jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä hankintayksikkö nimeää yli puolet*

Lain tulkinnassa julkisen sektorin toimijat käsitetään ulkoisina hankintayksikköinä, joiden maksuviivästysregulaatio on pyritty saattamaan samalle tasolle yksityisen sektorin toimijoihin nähden.

Suomessa yleisimmät maksuehdot yritysten välisessä kaupankäynnissä ovat 7-21 päivää netto tavarantoimituksesta lukien⁷⁹. Maksuehtojen pituudet vaihtelevat eri toimialojen mukaan ja näin voivat heijastaa eri alojen vakiintuneita käytäntöjä⁸⁰. Myyjän saatavien kannalta on edullisinta saada maksuehto alkamaan mahdollisimman varhaisessa vai-

---

⁷⁸ Ks. myös laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) 1:4.1 § 12. ak. ja 1:5 § hankintayksiköiden tarkemmista kuvauksista.

⁷⁹ Lindström, J. 2014, s. 77.

⁸⁰ Ng, C.K. et al. 1999, s. 1127–1128. Ks myös valtiovarainministeriön muistio VM125:00/2014 s. 1 yli 30 päivän maksuajoista sovitaan eniten teollisuudessa (67 % suomalaisista yrityksistä).

heessa, usein juurikin toimituksen yhteydessä⁸¹. Maksuehdon merkitseminen netolliseksi kuvaa ajanjaksoa, jona lasku tulee erääntymään ja siitä on laskettavissa päivämäärä, jona laskun loppusumma on täysimääräinen ilman maksamispäivästä riippuvia alennuksia. Nettopäivämäärän lisäksi maksuehdoissa käytetään erisuuruisia kassa-alennuksia.

Onnistuneen kauppasuhteen aikaansaamiseksi onkin myyjän edun mukaista saada omat myyntiehdot lyhyemmiksi kuin ulospäin annettavat ostoehdot. Maksuaikojen tasapuolinen pituus sekä omille saataville että omille veloille vaikuttaa yrityksen lyhyen ajan rahoitustasapainoon. Ostovelkojen kiertoajalla yritys mittaa omiin ostoihinsa käyttämää myyjän rahoitusta – kuinka monessa päivässä yritys ostoksensa keskimäärin maksaa.⁸² Vastaavasti myyntisaamisten kiertoaika kuvaa yrityksen asiakkailleen antamia maksuaikoja, ja tunnusluvun laskemalla se voi saada selville, kuinka monta päivää yrityksen liikevaihto on keskimäärin saamisina, ennen kuin se saadaan likvidinä rahana kassaan. Lyhyemmillä maksuehdoilla yritys saavuttaa paremman vakavaraisuuden; toimintaan sitoutunut pääoma palaa nopeammin takaisin yrityksen kirjanpitoon.⁸³ Maltillisten maksuaikojen sopimisella voidaan vaikuttaa myös velkojan luottoriskiin, sillä pitkän aikavälin saataviin liittyy yleensä epävarmuus, johon vaikuttaa markkinatilanteen yleinen kehitys ja tätä myötä velallisen omien maksuhäiriöiden mahdollisuus. Diskonttaustekijöillä arvioituna myöhäisempään ajankohtaan lykätyn saatavan nykyarvo on nähtävissä vähäisemmäksi kuin transaktiohetkellä saadun suorituksen arvon. Mitä kauemmaksi tulevaisuuteen maksu sijoittuu, sitä pienempi arvo sillä on myös mahdollinen inflaatio huomioon ottaen. Pitkät 30 päivän maksuehdot ovat pääsääntöisesti käytössä vanhoissa ja isoissa asiakassuhteissa – uusissa ja tätä myötä epävarmoissa asiakassuhteissa yritykset ovat lähtökohtaisesti pyrkineet välttämään niitä⁸⁴.

---

⁸¹ Lindström, J. 2014, s. 75.

⁸² Petersen, M.A., Rajan, R.G. 1997, s. 665. Ks. myös Hoppu, K. Hoppu, E. 2016, s. 158 Yritysten ostojen ja myyntisopimukset tulisivat olla sopimusehdoiltaan tasapainossa keskenään, jotta vastuisiin liittyvät riskit pysyisivät ennakoitavalla tasolla.

⁸³ Lindström, J., Kivelä, O. 1993, s. 47.

⁸⁴ Lindström, J., Kivelä, O. 1993, s. 48.

Yleiset sovittavat maksuehdot

- Yleiset maksuaikataulut sekä käteisalennuksen määrä (2/10, 30 netto)
- Maksun suorittamislausekkeet; maksaminen 30 pvä kuluessa laskun saamisesta tai tuotteen / palvelun toimittamis- tai suorittamishetkestä
- Maksun suorittamistapa ja -paikka; sähköisesti, manuaalisesti, paikan päällä

Sopimuskannustimet

- Hyvitykset ja hinta-alennukset ostajalle/myyjälle
- Nopean maksamisen käteisalennukset, 2 % alennus 10 pvä sisällä maksettuna
- Palkkiot hyvästä suoriutumisesta

Sopimussanktiot

- Hyvitykset ja hinta-alennukset ostajalle/myyjälle
- Sopimusehtojen noudattamattomuus
- Viivästyneet toimitukset ja heikko suoriutuminen

Kaavio 2. Yrityksen maksuehdot sopimisen osana⁸⁵

Turner (2011) linjaa ostaja-toimittajasopimukselle sopimusteknisesti tärkeimpiä sopimusehtoja kuvion 1. mukaisesti. Sen mukaan sopimiselle tulisi luoda strateginen lähestymistapa, jota elinkeinonharjoittajat implementoisivat tapauskohtaisesti sopimustavoitteista riippuen. Sopimuksen strateginen lähestymistapa korostuu erityisesti ostajan tai toimittajan käydessä tarjouskilpailua rajoitetusti saatavissa olevasta tavarasta tai palvelusta.⁸⁶ Ensinnäkin, sopimuksessa tulisi eritellä yleisesti sovittavat maksuehdot kauppakumppanikohtaisesti. Kyse on lisäksi maksuaikataulun tai suorittamislausekkeiden määrittämisestä, jotka niin ikään voidaan valita jokaiselle kauppakumppanille erikseen tai ne voidaan asettaa staattisiksi – jopa yleisiksi vakioehdoiksi.⁸⁷ Toiseksi, ostaja-toimittajasuhteissa sopimukselle voidaan stipuloida erinäisiä haluttuun päämäärään ohjaavia kannustimia tai sanktioita. Annola (2003) luonnehtii kuvatuslaista sopimuskehikon hallintaa rakenteelliseksi suunnitteluksi, jonka avulla toimija voi tunnistaa sopimukseen liittyviä juridisia mahdollisuuksia ja haittoja. Velan maksamista viivästyttäväl-

⁸⁵ Turner, R.W. 2011, s. 143.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Annola, V. 2003, s. 50–53.

le ostajalle ehtojen taktinen sopimussuunnittelu näin ollen mahdollistaa sopimuksen koko elinkaarta koskevien muuttujien tarkastelun.⁸⁸

2.3 Kassa-alennukset

Yritysten välisessä kaupankäynnissä on tyypillistä käyttää maksukäyttäytymistä ohjaavia insentiivejä, kuten laskun loppusummaa huojentavia nopean maksajan alennuksia. Kassa-alennukset toimivat ostajalle näin ollen kannustimena maksaa velka mahdollisimman nopeasti takaisin. Kalyanjin (1968) kuvailemalla tavalla, alennettu hinta on nähtävissä ostajalle eräänlaisena palkintona velan aikaisesta takaisin maksamisesta. Toisaalta alennettu hinta voidaan nähdä myös velkomuksen aktuaalisena hintana, jolloin kassa-alennusten menettämisen jälkeinen hinta koostuu itse velkasummasta sekä ”kassa-alennusten jälkeisen maksamisen lisästä”.⁸⁹ Myyjälle alennus on keino hallita maksuaikojen pitkittymiseen liittyvää luottoriskiä, mutta toisaalta se on myös kuluerä, sillä se pienentää lopullista saatavan määrää velalliselta. Kassa-alennusten epäsuorat vaikutukset ovat nähtävissä positiivisina, sillä yrityksen käyttöpääoman likviditeetti pysyy tasaisempana eli raha on vähemmän aikaa sitoutuneena yrityksen prosesseihin, kuten tuotteen valmistukseen ja jakeluketjujen ylläpitoon. Kassavirta yritykseen päin on tällöin vilkkaampaa⁹⁰. Lisäksi yrityksen saatavia koskeviin mahdollisiin perintätoimiin joudutaan käyttämään vähemmän pääomaa ja työresursseja, kun asiakkaan suoritteet tulevat ajallaan ja perintäkulut jäävät pois⁹¹.

Maksuajan mukaan määräytyvät alennukset ohjaavat velallisen maksukäyttäytymistä. Velallisen maksaessa etuajassa ja tavoitellessa edullisempaa laskua, jäävät velkojan pitkän aikavälin kokonaissaatavat pienemmiksi, joka voi toisaalta suuren volyymin kaupassa edustaa merkittävää kuluerää. Käytännössä kassa-alennukset ovat prosenttimääräisiä osuuksia laskun brutollisesta loppusummasta, jotka vähennetään kyseessä olevasta loppusummasta, jos velallinen maksaa laskun ennen alennuksen merkittyä eräpäivää. Tyypillisesti vähennykset ovat kolmen tai kahden prosentin suuruisia, ja ne

---

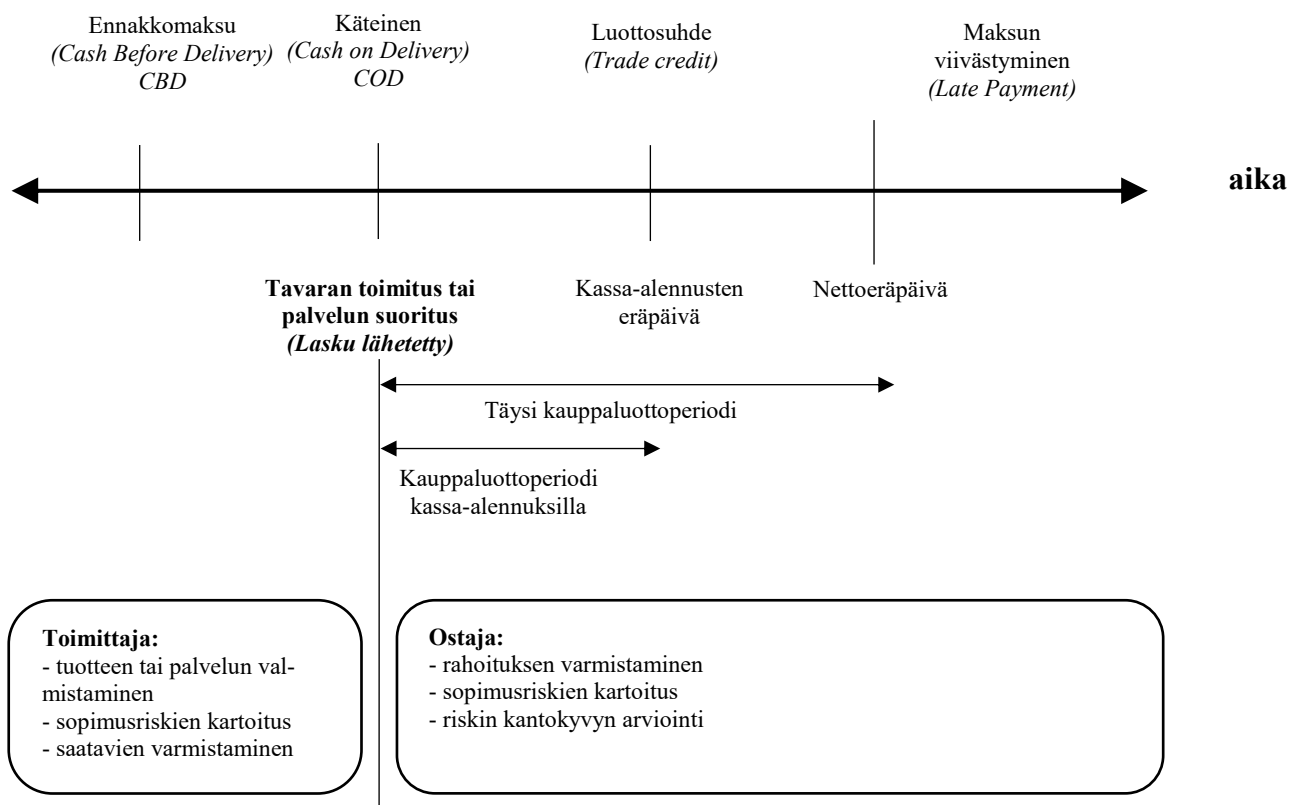
⁸⁸ Ibid., s. 59–60.

⁸⁹ Kalyanji, J. 1999, s. 70.

⁹⁰ Lindström, J. 2014, s. 76.

⁹¹ Lindström, J., Kivelä, O. 1993, s. 48, s. 83.

voidaan merkitä kaavaesimerkkien kuvaamalla tavalla: 10 pv -3%/21 pv netto tai 3/10, 30 päivän netto.⁹² Tällöin luovutusajankohdasta laskettuna kymmenen päivän kuluessa maksetun laskun loppusummasta saa kolmen prosentin alennuksen. Vastaavasti jälkimmäisessä esimerkissä maksamalla laskun kymmenen päivän kuluessa saa laskusta kolmen prosentin alennuksen. Kolmessakymmenessä päivässä maksettava loppusumma on täysimääräinen⁹³. Nettopäivän jälkeen maksetusta laskusta maksetaan lisäksi viivästyskorkoa korkolaissa (633/1982) annettujen ehtojen mukaisesti.

Kaavio 3. Yritystenvälinen kaupankäynti kronologisena aikajanana sekä ostajan & toimittajan roolit⁹⁴

Yritystenvälisessä kaupassa tuotteiden ja palveluiden maksaminen voidaan jakaa kolmeen yleiseen aikaperiodiin. Kaavion 3 mukaisesti ostaja ja toimittaja voivat sopia

⁹² Hill, N.C., Riener K.D. 1979, s. 68.

⁹³ Ng, C.K., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999, s. 1109–1129.

⁹⁴ Ng, C.K., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999, s. 1111. Ks myös Winkler, D. 1996, s. 56.

maksutavasta, jossa ostaja suorittaa transaktion kokonaan tai osittain ennen sovitun tuotteen tai palvelun saamista. Ennakkomaksu (*Cash Before Delivery*) voi toimia kontraktuaalisesti varmentavana elementtinä epävarman tai muuten kallisarvoisemman tilauksen yhteydessä. Toimittajalla on velkomusten osalta kaksiosainen rooli: ensinnäkin toimittaa tuote tai palvelu sovitun aikataulun mukaisesti, ja toisaalta myös vastata ostajan rahoitusosan asianmukaisesta käytöstä. Toiseksi, maksaminen voidaan toteuttaa aiemmin kuvatun laisesta käteiskauppana (*Cash on Delivery*), jossa molempien osapuolten keskinäiset velvoitteet purkautuvat samalla hetkellä, ja sopimus tulee näin ollen molempien osalta täytetyksi. Sekä maksun että tavaran toimittamisen maturiteetti on välitön. Kolmanneksi maksaminen voidaan jakaa tavaran tai palvelun toimittamisen jälkikäteiseen aikaperiodiin. Kaavion 3 havainnollistamalla tavalla kauppaluottosuhde (*Trade Credit*) koostuu laskun eräpäivään rajoittuvasta korottomasta maksuperiodista sekä tämän jälkeen muodostuvasta ”korollisesta” maksuperiodista, jossa velallisen suoritusvelkaa rasittaa saatavilla olleiden kassa-alennusten käyttämättömyys. Lisäksi, korollinen maksuperiodi voi täydentyä mahdollisilla punitatiivisilla rikemaksuilla maksun viivästymisen vuoksi (*Late Payment*). Näihin voidaan lukea viivästyskorko sekä mahdolliset perintäkulut. Kaavion perusteella voidaan selventää tutkielmassa käsiteltävää ilmiötä, joka painottuu nimenomaisesti ostajan suoritusvelkaan, tavaran toimituksen jälkeiselle aikaperiodille. Ennen maksamista ostaja arvioi likviditeettinsä riittävyttä maksuvelvoitteensa täyttämiseen, ja näin maksuehdollisessa kaupassa voi liiketoiminnalleen strategisesti arvioida, maksaako laskun kassa-alennuksilla alennetulla hinnalla, täysimääräisenä nettoeräpäivänä, vai viivytetäänkö maksamista nettoeräpäivän jälkeiselle ajalle ottamalla riskin mahdollisista rikemaksuista⁹⁵.

Toimittajalle itselleen kassa-alennuksien myöntäminen on varsin kallis vaihtoehto motivoida ostajaa maksamaan laskunsa ajoissa. Ensisijaisesti myyjä menettää kassa-alennuksen osoittaman summan laskun kokonaissummasta. Toiseksi toimittaja menettää likvidiä pääomaansa ostajan käyttöön, joka taseessa siirtyy osaksi yrityksen myyntisatavia. Toisaalta Calomirisin (et.al.) (1995) mukaan toimittajalle, joka on tarpeeksi vakavarainen myöntämään kauppaluottoa, on ulkoisen rahoituksen saaminen markkinoilta yleensä sille muutenkin halvempaa. Toimimalla eräänlaisena rahoituksen välittäjänä

---

⁹⁵ Annola, V. 2003, s. 58–60.

ostajan ja rahoitusmarkkinoiden välillä, voi se ansaita muunlaisia etuisuuksia ostaja-toimittajasuhteessa.⁹⁶ Ostaja-toimittajasuhteiden tyypillisen asetelman ollessa usein kuitenkin päinvastainen; ostajia on vähemmän mutta ne ovat markkina-asemaltaan suurempia, toimivat pienet toimittajat Murfin ja Njorogen (2013) tutkimuksen mukaan suurten ostajien maksuviivästysten rahoittajina. Sen sijaan, että pienet toimittajat paikaisivat kassavajettansa hankkimalla rahoitusta ulkoisilta markkinoilta, pitävät ne likviditeettiä pikemminkin yllä vähentämällä investointikulujansa.⁹⁷ Kolmanneksi toimittajalle voi koitua lisäkuluja asiakkaiden luottotappiona ja tätä myötä saatavien alaskirjauksina⁹⁸. Myönnetty alennus vähentyy välittömänä kuluna toimittajan saamasta katteesta, ja näin ollen pienentää tuotteen myynnistä saatuja nettotuottoja. Toisaalta Mehtan (1968) mukaan kassa-alennusten käytön ja tuotteen kysynnän suhdetta tarkastellessa, ovat toimittajat kokeneet kassa-alennusten ja pitkien maksuehtojen tarjoamisen lisäävän tuotteidensa kysyntää. Kassa-alennuksista ja pitkistä maksuehdoista aiheutunut pääomallinen tappio voi kompensoitua tuotteiden kysynnän kasvaessa siinä määrin, että alennusten sekä pidempien maksuaikojen tarjoaminen voi olla toimittajan kannalta edukasta.⁹⁹

Kassa-alennusten hyödyllisyys toimittajalle on kuitenkin kyseenalaistettavissa. Jää toimittajan arvioitavaksi, olisiko kokonaisyödyn kannalta edukkaampaa tukeutua julkisen vallan asettamaan regulaatioon, toisin sanoen korkolain määrittämiin viivästyskorkoihin (4a §) että perintälaissa asetettuun oikeuteen perintäkulujen korvaamisesta (10 § ja 10 e §:n 1 momentti), kuin hakea ostajalta nopeampaa maksusuoritusta sen omia tuottoja vähentävillä kassa-alennuksilla. Ostaja voi vapautua viivästyskoron maksamisesta vain tarkoin määritellyistä syistä (korkolain 10 §): (i) mikäli velkaa ei ole voitu velkojasta johtuvasta syystä maksaa oikeassa ajassa, tai (ii) jos maksu viivästyy lain säännöksen johdosta tai yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun senkaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi. Perintäkulujen osalta toimittaja on oikeutettu 40 euron suuruiseen vakiokorvaukseen jo ensimmäisestä viivästyspäivästä lähtien – huoli-

---

⁹⁶ Calomiris, C., Himmelberg, C.P., Wachtel, P. 1995, s. 244 ja s. 232.

⁹⁷ Murfin, J., Njoroge, K. 2013, s. 2.

⁹⁸ Ks. Intrum, European Payment Report 2018, s. 16, Maksuviivästysten takia aiheutuneista alaskirjauksista vuonna 2018.

⁹⁹ Mehta, D. 1968, s. B30–50.

matta siitä, onko perintäkuluja todellisuudessa toimittajalle ehtinyt aiheutua¹⁰⁰. Vuotuisen viivästyskoron suuruus vahvistetaan valtiovarainministeriön ohjeistuksella, joka on kulloinkin voimassa olevan Suomen Pankin julkaiseman viitekoron määrä lisättynä kahdeksalla prosenttiyksiköllä (korkolaki 633/1982 4 a § sekä 12 §).

3 MAKSUEHTOLAINSÄÄDÄNTÖ

3.1 Maksuviivästyksen aikaisemmin

3.1.1 Maksuehtojen kehitys yleisesti

Maksuehtojen käyttäminen on itsessään nähty merkittäväksi kaupantekotavaksi kautta aikojen, tosin siihen liittyvää maksuviivästyslainsäädännön kehittymistä on vaikeahko kartoittaa, sillä siitä on varsin vähän kirjoitettua materiaalia¹⁰¹. Longin (1993) mukaan kolonialismin aikakaudella lainaa myöntäviä instituutioita ei ollut markkinoilla, joten pitkiä maksuehtoja käytettiin tavarakaupan rahoittamiseen. Maksuehdot saattoivat yleensä olla jopa vuoden pituisia, sillä vaihtokaupungeissa kiertävät elinkeinonharjoittajat vierailivat tietyillä markkinoilla vuoden välein. 1800 –luvulla maksuehdot lyhenivät jo puoleen vuoteen, kun kiertävät elinkeinonharjoittajat vakiinnuttivat tapojaan vierailla kaupungeissa useammin. Samalla kun uusia tavaroita otettiin mukaan, vanhat maksettiin pois. Pitkistä luottosuhteista huolimatta, huomattavaa kuitenkin oli, että velan takaisinmaksussa ei kuitenkaan ollut suurempia laiminlyöntejä, ja luottoriski oli tavarantoimittajilla lähes olematon. Myöhemmin kulkuyhteyksien parantuessa, yritysten väliset maksuehdot lyhenyivät pariin kuukauteen, kun velkomuksia pystyttiin lähettämään postin välityksellä. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen maksuehdot alkoivat muotoutua enemmän toimialaspesifiin muotoon, jolloin käytettyjen maksuehtojen pituudet määrittyivät tuotteen ominaisuuksien ja niiden ostofrequenssin mukaan.¹⁰² Verrattavissa nykypäivänkin luottosuhteissa näkyvään ilmiöön, maksuehdot jaettiin sen mukaan, oliko tuote:

---

¹⁰⁰ HE 57/2012 vp, s. 14.

¹⁰¹ Kalyanji, J. 1999. s. 62.

¹⁰² Long, M.S., Malitz, I.B., Ravid, S.A. 1993, s. 2–3.

- 1) *Nopeasti käytettävä pilaantuva tuote (ruoka-aineet, lääkkeet)*
- 2) *Muu käyttötavara (esineet)*¹⁰³

Edeltävien tuotteiden maksuehdot yleensä asetettiin 30 päivän mittaisiksi tai sitä lyhyemmiksi, joka tutkimusten mukaan selittyi lähinnä tuotteiden kulutustunnettuudella, sillä tavanomaisten ja valmiiksi hyllyssä olevien tuotteiden laatu oli vähittäismyyjillä jo tiedossa, eikä pidennetyllä maksuajalla ollut enää tuotteiden laatua tarkastelevaa funktiota. Jälkimmäiset tuotteet olivat yleisemmin uutuuksia, joiden toimivuudesta tai mekistä ei vähittäismyyjillä ollut vielä taetta, joten niille usein asetettiin pidemmät 30 – 60 päivän nettomaksuajat.¹⁰⁴

3.1.2 Kauppalainsäädännön kehitys Suomessa

Suomessa on historiallisesti ollut laaja sopimusvapaus yritysten välisen kaupankäynnin reunaehdoista sovittaessa. Yritysten väliseen kauppaan sovelletaan kauppalaain (355/1987) määräyksiä sekä yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita, mutta tahdonvaltaisuuden perusteella yrityksillä on lähtökohtaisesti katsottu olevan tasapuolisempi mahdollisuus selvittää sopimuksen ja kauppakohteen ominaisuuksia, kuin kuluttajilla kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien (B2C) välisessä kaupankäynnissä. Sopimusvapauden periaatteina on ollut sekä muoto- että sisältövapaus, joten yritysten on ollut mahdollista käyttää pitkiäkin maksuaikoja sekä väljiä maksuehtoja.¹⁰⁵

Ennen Suomen nykyistä kauppalakia tavarakaupan ehdot määräytyivät Ruotsin kuningaskunnan asettamasta kauppakaaresta (SDK 3/1734, ruots. handels Balk), jonka korvaaminen sai alkunsa hallituksen esityksestä 93/1986 kauppaa koskevien säädösten niukkuudesta ja Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen osoittamista vaatimuksista¹⁰⁶. Maksuehtolainsäädännön kuullessa pääsään-

---

¹⁰³ Thangam, A., Uthayakumar, R. 2009. s. 773 eteenpäin; Aggarwal, S.P, Jaggi, C.K., 1995, s. 658 – 659. Tutkimusten mukaan pilaantuvien tuotteiden hävikistä aiheutuvia kuluja voidaan vähentää yritysten välisillä pidemmillä maksuehdoilla, jolloin lainattu raha voidaan edelleen ohjata kerryttämään liikevaihtoa sekä kasvattamaan korkoa. Optimaalisen varaston ylläpitäminen edellyttää maksuajoilla myönnetyn luoton käyttämistä.

¹⁰⁴ Long, M.S., Malitz, I.B., Ravid, S.A. 1993, s. 3.

¹⁰⁵ HE 356/2014 vp s. 1–2.

¹⁰⁶ HE 93/1986 vp. s. 1.

töisesti varallisuusoikeuteen siviili- eli yksityisoikeuden oikeudenalan sisällä, tulee käytettävissä olevan regulaation luonnetta sekä määrää arvioida asetetun lainsäädännön kautta viivästysilmiötä tulkittaessa. Ennen Suomessa tehtyjä viimeisimpiä lakiuudistuksia, oli omistussuhteita ja kaupan ehtoja koskeva lainsäädäntö epäkoherenttia ja varsin vanhentunutta. Näiltä osin ostajan ja myyjän velvollisuuksista ja oikeuksista irtaimen kaupassa säätävä Suomen kauppalaki tuli voimaan jo 1988. Tätä ennen kauppaa koskevat säädökset pohjautuvat aina Ruotsin kuningaskunnan asettamaan kauppakaareen vuodelta 1734. Säädöspohjan fragmentaatiolle on uusien lakien sekä lakiuudistusten myötä pyritty saamaan johdonmukaisuutta, jonka vuoksi muun muassa elinkeinonharjoittajien perinnästä säädettiin laki sekä viivästyksiä koskevaa viivästyskorkoa uudistettiin.¹⁰⁷

Alun perin Euroopan komission antama suositus maksuaikojen pituuksista elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa (OJ L 127) vuonna 1995 loi yhtenäistävän pohjan jäsenmaiden regulaatiolle, ja näin ollen edellytyksen unionin sisämarkkinoiden tasapainoisemmalle toiminnalle. Suositusta seurasi Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2000 antama direktiivi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (2000/35/EY), ja se pyrki luomaan vaikuttavamman pohjan viivästysten torjumisesta.¹⁰⁸ Vastaavasti vuonna 2011 unionin säädetty maksuviivästysdirektiivi (2011/7/EU) asetti jäsenmaille konkreettisemmän velvoitteen maksuaikojen sääntelystä, minkä pohjalta vuonna 2013 Suomen lainsäädäntöön saatettiin voimaan kansallinen laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (30/2013)¹⁰⁹. Lain täytäntöönpanovuodesta vuoteen 2015 saakka maksuehtojen enimmäisaika oli 60 päivää, jonka jälkeen ehto muutettiin lyhyempään 30 päivän muotoonsa lakiuudistuksella 385/2015 (5 §). Täyttä pakottavuutta elinkeinonharjoittajien käyttämissä maksuehdoissa ei kuitenkaan ole ollut, sillä reunaehtoistavien lakien rajoissa tapahtuva kahdenkeskinen sopiminen on mahdollistanut niistä poikkeamisen¹¹⁰.

---

¹⁰⁷ Lindström, J. 2014, s. 223 ja 153. Ks. myös Kartio, L. 2001, s. 20 ss.

¹⁰⁸ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 4.

¹⁰⁹ Verkkolehti Lindorff Profit, joulukuu 2014.

¹¹⁰ Verkkolehti Lindorff Profit, huhtikuu 2015.

3.1.3 Maksuviivästysdirektiivi

Aloite lyhyempiin maksuaikoihin on saanut alkunsa Euroopan talousalueella (ETA) toimivien suuryritysten toiminnan tuloksena. Suurten ja monikansallisten yritysten pyrkimykset parantaa tulostaan maksuaikoihin vaikuttamalla on lisännyt epävakautta rajat ylittävillä toimittajamarkkinoilla¹¹¹. Kvartaaleittain julkistettavia taloudellisia tunnuslukuja on pyritty parantelemaan pidemmistä maksuajoista sopimilla, jossain maissa julkisen sektorin maksut olivat kroonisesti myöhässä jopa 150 – 180 päivää. Eriarvostavien kansallisten maksuaikalainsäädännösten vuoksi, Euroopan unioni asetti yhtenäistävän maksuviivästysdirektiivin (2000/35/EY) vuonna 2000 (jäljempänä alkuperäinen maksuviivästysdirektiivi). Direktiivillä ja sille asetetulla kahden vuoden toimeenpanoajalla (artikla 6) pyrittiin minimoimaan jäsenmaissa toteutuvien eri pituisten maksuaikojen vaikutukset kilpailullisesti vapaiden sisämarkkinoiden toimintaan¹¹². Direktiivissä jäsenvaltioille annettiin linjaukset viivästyskoron maksamisesta velan myöhästyessä, mutta se ei antanut viittauksia maksuehtojen ohjepituuksista¹¹³. Suomen oikeusjärjestyksessä alkuperäinen direktiivi pantiin täytäntöön säädöksillä 340 – 347/2002 vuonna 2002¹¹⁴. Alkuperäisen direktiivin asettamisen jälkeen 2000 –luvun alkupuolella maksuviivästykset kuitenkin pysyivät ongelmallisina. Euroopan komission selvityksen (2016) mukaan ensimmäisen direktiivin jälkeisellä ajalla silti 60 % pk-yrityksistä sai maksunsa myöhässä. Lisäksi merkittävää oli, että viivästyneet maksut edustivat jopa 30 % näiden yritysten liikevaihdosta.¹¹⁵ Viivästysten lisääntyessä 2000-luvun aikana, Euroopan parlamentti ja neuvosto asettivat uusitun direktiivin 2011/7/EU (jäljempänä maksuviivästysdirektiivi), joka kumosi edellisen vuonna 2000 voimaan tulleen lainsäädäntöohjeen 2000/35/EY. Maksuviivästysdirektiivi uusitusmuodossaan vastasi paremmin pk-yritysten asemaan Euroopan talousalueen (ETA) sisämarkkinoilla sekä finanssikriisin

¹¹¹ Euroopan komissio, Selvitys maksuviivästysdirektiivin toteutumisesta jäsenmaissa 2015, s. 20.

¹¹² Kirjallinen kysymys komissiolle direktiivin 2000/35/EY toimeenpanoajan noudattamisesta jäsenmaissa (2004/C 84 E/0527).

¹¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/35/EY, viivästyskorko 3 artikla, maksuehtojen pituudesta ensimmäisessä artiklassa; ks. myös Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio C-306/06, 3 artikla, viivästyskoron määrätymis- ja kuolettumisajankohdista. Viivästyskoron kertyminen alkaa maksuehtojen osoittamassa ajassa laskun vastaanottamisesta laskien, ja on ennakkoratkaisulla ratkaistu päätyväksi summan tullessa kirjatuksi velkojan pankkitilille.

¹¹⁴ Hallituksen esitys maksuaikojen uudistamisesta (HE 57/2012 vp), aiemmasta lainsäädännöstä s. 5.

¹¹⁵ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 4.

aiheuttamiin maksuongelmiin¹¹⁶. Direktiivin soveltamisalana on jäsenvaltioissa toimivien yritysten kaupalliset toimet, ja siinä ovat poissuljettuina vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä kuluttajasopimukset¹¹⁷.

Uusitulla direktiivillä on pyritty erityisesti vaikuttamaan julkisen sektorin maksukäyt-täytymiseen: maksuviivästysten määrää pyritään vähentämään, maksuaikoja lyhentämään sekä lisäämään houkuttimia julkisille toimijoilla maksaa velkomukset ajoissa. Direktiivin soveltamisalasta annetun *kohdan (8)* mukaisesti kaupallisiin toimiin liittyvät viranomaisten maksuviivästyksistä aiheuttavat perusteettomia kustannuksia yksityisille elinkeinonharjoittajille, jonka vuoksi julkisen sektorin viivästyksille on direktiivissä annettava erityinen painoarvo. Lisäksi uusittu direktiivi pyrkii vaikuttamaan yleiseen ongelmaan toimittajasaatavien viivästymisistä harmonisoimalla maksuehtojen laske-misperustetta sekä säättämällä maksuajoille tietyt ohjeelliset pituudet. Maksuajankohtaa käsittelevien säädösten ohella direktiivissä on annettu ohjeita vahingonkorvauksellisista sanktioista, kohtuuttomista sopimusehdoista toimittajille, omistuksenpidätysehdoista ja viivästyskoron suuruudesta.¹¹⁸ Direktiivin 2011/7/EU ensimmäisessä artiklassa kuva-taan sen yleistä tavoitetta Euroopan talousalueella (ETA):

Tämän direktiivin tavoitteena on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuvii-västysten torjuminen, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toi-minta ja edistää näin yritysten ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukykyä.

Jäsenmaille annetun toimintaohjeen mukaisesti maksuehdot tulisivat yksityisellä sekto-rilla olla rajoitetut pääsääntöisesti 60 päivään, ellei pidemmistä maksuajoista ole nimen-omaisesti sovittu, ja ellei se ole velkojan kannalta kohtuutonta (3 artiklan 5 kohta). Vas-taavasti julkisella sektorilla 4 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti velallinen olles-sa viranomainen, ei maksuaika saa ylittää 30 kalenteripäivää. Lainsäädäntöohjeen mu-kaan maksuehdot ovat julkiselle sektorille pidennettävissä enintään 60 päivään, kun kyseessä ovat (i) viranomaiset, jotka harjoittavat luonteeltaan teollista tai kaupallista

---

¹¹⁶ 7 Colum. J. Eur. L. 2001. s. 293.

¹¹⁷ Maksuviivästysdirektiivi 2011/7/EU, kohta (8) direktiivin soveltamisalasta.

¹¹⁸ Viscasillas, P.P. 2007, s. 2.

toimintaa¹¹⁹ ja (ii) terveydenhuoltopalveluja tarjoavat julkiset tahot (4 artiklan 4 *kohta*). Yleislausekkeena julkisen sektorin maksuaikoihin tulisi kuitenkin soveltaa 4 artiklan 6 *kohtaa*, jonka mukaan maksuajan ollessa nimenomaisesti sovittu, ja sen ollessa objektiivisesti perusteltua sopimuksen erityisluonteen tai –piirteen vuoksi, voi maksuaika julkisilla toimijoilla olla enintään 60 päivää. Näin ollen yli 60 päivän ehdot ovat erikseen sovittaessa mahdollisia, mutta ne eivät siltikään saisi asettaa velkojaa kohtuuttomaan asemaan.¹²⁰ Maksuviivästytdirektiivi on ollut jäsenmaille luonteeltaan minimidirektiivi. Sen vaikutuspiirissä olevat valtiot ovat voineet asettaa tai ennestään pitää voimassa lakeja, jotka ovat velkojalle edullisimpia kuin direktiivin antamat ohjeistukset¹²¹.

Maksuviivästytdirektiivi vahvistaa yleisen viemävelkaperiaatteen asemaa korostaessaan velallisen velvollisuutta huolehtia velan maksusta oikea-aikaisesti siten, että velkojalla tulisi olla velkaa vastaava summa eräpäivänä käytettävissään. Direktiivin soveltamisalasta annetun *kohdan* (17) mukaisesti velan tullessa määritellyksi viivästyneeksi edellä kuvatulla tavalla, on velkojalla myös oikeus viivästyskorkoon, edellyttäen että velkoja on asianmukaisesti täyttänyt myös omaa asemaansa koskevat velvoitteensa.¹²² Kauppalaain mukaan myyjän velvollisuuksiin kuuluu muun muassa tavarahan hallinnasta luopuminen ja mahdollisen noutamattoman tavarahan huolenpitovelvollisuus (355/1987 10 § ja 72 §). Mikäli yrityksen maksaminen sovituista maksuehdoista silti viivästyy, on velkojalla 2011/7/EU direktiivin 3 ja 4 artikloiden 1 *kohtien* mukaisesti oikeus viivästyskorkoon, sekä 6 artiklan 1 *kohdan* mukaisesti oikeus vähintään 40 euron kiinteään perintäkulukorvaukseen siihen katsomatta, onko erääntyneeseen laskuun tosiasiallisesti kohdistettu perintätoimia. Lisäksi velallisen maksuviivästyksestä johtuvat muut – kiinteän korvauksen ylittävät – kohtuulliset perintäkulut tulisi säätää velkojalle kompensoitaviksi. Kiinteän korvauksen ylittäviin menoihin voidaan lukea perintätoimiston käyttämisestä aiheutuvat kulut.

---

¹¹⁹ Euroopan komission julkisen toiminnan avoimuudesta annetussa direktiivissä 2006/111/EY kuvailemalla tavalla.

¹²⁰ 2011/7/EU. ks. Maksuviivästyksen kitkemisestä annettu myös Euroopan parlamentin tiedote 20.10.2010.

¹²¹ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästytdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 13. Ks. myös 57/2012 vp s. 5.

¹²² Norros, O. 2018, s. 193–194.

Euroopan unionin antamassa lainsäädäntöohjeessa, eli direktiivissä, EU:n toimielimet antavat tulokset, jotka jäsenmaiden tulisi saavuttaa. Lainsäädäntötapaa niissä ei ole kuitenkaan määritetty. Direktiivin osoittamat muutostarpeet otettiin ehdolle implementoitaviksi Suomen oikeusjärjestykseen hallituksen esityksellä 57/2012 vp.

3.1.4 HE maksuaikojen lyhentämiseksi

Direktiivin pohjalta säädettyä maksuehtolakia (30/2013) edelsi hallituksen esitys HE 57/2012 vp direktiivin mukaan ottamisesta kansalliseen lainsäädäntöön. Esitys ei ottanut kantaa pelkästään maksuehtoihin, vaan siitä syntyi kokonaisuus, joka kontribuoi myös perintään ja maksulainsäädäntöön. Se sisälsi direktiivin ohjeistamat säädökset maksuviivästysten torjumiseen niiden enimmäiskestosta sekä viivästyskorkoja ja perintäkuluja rajoittavien sopimusehtojen tehottomuudesta.¹²³ Saatavien oikea-aikaisen takaisinsaannin edistämiseksi, eri lakeihin implementoitiin myös muita uusia lainkohtia. Laissa elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä (1062/1993 1 §) (jäljempänä sopimusehtolaki) sekä oikeustoimilain 36 §:ssa säädettiin alkuperäisesti kohtuuttomien sopimusehtojen kieltämisestä, kun taas direktiivi otti kantaa myös kohtuuttomien sopimuskäytänteiden ”*unfair practises*” pois kitkemiseen. Sopimusehtojen sääntelystä annettuun lakiin (1062/1993) lisättiin maininnat kohtuuttomien käytäntöjen noudattamisesta (1.1 §), markkinaoikeuden oikeuteen uhkasakon antamisesta sopimusosapuolen jatkaessa kohtuuttoman ehdon ja käytännön käyttämistä (1.2 §) sekä oikeussubjektiuden ulottumisesta myös maksuehtolain 2 momentin määrittämään julkisyhteisöön, kun se hankkii tavaroita ja palveluja julkisin toimin (1.4 §). Maksuviivästyksen perusteella määräytyvän viivästyskoron laskemiseen liittyen hallituksen esityksessä nähtiin tarpeettomaksi muutos koronmaksun ajankohdan aiemmasta täytäntöönpanosta. Direktiivin mukaan velkojalla olisi oikeus viivästyskorkoon siitä päivästä lähtien, jolloin velallinen on vastaanottanut laskun. Suomen maksuviivästyslainsäädännössä alkuperäinen kohta on määrätty ensimmäisen direktiivin (2000/35/EY) mukaisesti siksi päiväksi, jolloin velkoja on lähettänyt vastaavan maksuvaatimuksen. Velkojan oikeuksille edukkaasti, hallitus päätti pitää kohdan ennallaan, sillä velkomuksen lähettämispäivä on

---

¹²³ HE 57/2012 vp, s. 1.

lähtökohtaisesti helpommin todistettavissa oleva seikka kuin se, jolloin velallinen laskun tosiasiallisesti vastaanottaa.¹²⁴

Velkojan oikeussuojaa ilmiön torjumiseksi lisättiin myös muilla tavoin. Lakiin saatavien perinnästä (513/1999) implementoitiin § 10 e, jonka mukaan hankintayksikkö tai elinkeinonharjoittaja on velvollinen maksamaan 40 euron korvauksen velkojan perintäkuluista, mikäli kyseinen hankintayksikkö viivästyy tilatun tavarain tai palvelun maksamisesta ajallaan. Edellytyksenä vakiokorvauksen saamiselle on maksun viivästyminen siten, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon (korkolaki 633/1982)¹²⁵. Pykälää arvioidaessa tulee elinkeinonharjoittajan soveltaa jo aiemmin asetettua 10 §:aa, jonka mukaan velallisen on korvattava velkojalle vain kohtuulliset perintäkulut. Yritysten välissä perinnässä tulee velkojan myös noudattaa hyvän perintätavan (lainmuutos 18.1.2013/314 §) mukaisia menettelyitä¹²⁶. Velkojan nojautuessa 10 e §:n määrittelemään vakiokorvaukseen perintäkuluista, on velkojalla oikeus saada sitä ylittävistä kuluista korvausta vain siltä osin, kuin summa ylittää vakiokorvauksen määrän.

Maksuviivästysdirektiivin implementoimisen pohjalta Suomen perintälainsäädäntöön tehtiin hallituksen esityksessä myös muita tärkeitä direktiivin ulkopuolisia lisäyksiä, joiden tarkoituksena on ollut erityisesti yritysten välisen perintätoimintaa koskevan regulaation ja yhtenäistettyjen toimintatapojen lisääminen¹²⁷. Esityksestä implementoitiin *tratan* (*yksipuolinen maksuvaatimus*) käyttöä koskevat lainsäädännölliset ohjeet perintälain (513/1999) 7 §:ksi, jossa säädetään julkisuhkaisen maksumuistutuksen käyttämisestä riidattoman saatavan perinnässä. Kyseessä olevan esityksen 3.8 kohdan mukaan perintäkeinona käytettävän *tratan* saattaminen osaksi sääntelyä vähentää vilpillistä menettelyä yrityssaatavien perinnässä ja se luo oikeusvarmuutta velkojien ja velallisten suhteisiin. Hallituksen esityksen mukaan julkinen *tratta* on punitatiiviselta vaikutukseltaan elinkeinonharjoittajalle niin merkittävä, että sen käyttämiselle tarvitaan lainsäädännöllinen oikeutus.¹²⁸ *Tratan* protestointi luo ensinnäkin maksuhäiriömerkinnän, mutta

---

¹²⁴ Ibid. s. 7–8.

¹²⁵ Ibid. s. 14.

¹²⁶ Lindström, J. 2014, s. 226 ss. Ks. myös HE 57/2012 vp. s. 14–15 hyvästä perintätavasta.

¹²⁷ HE 57/2012 vp. s. 12 ss.

¹²⁸ Ibid. s. 12.

sillä on myös merkittävä julkisuusvaikutus, eritoten mikäli se tulee julkisesti protestoiduksi (laki saatavien perinnästä 513/1999 7.5 §):

”Tratan saa julkaista tai ilmoittaa merkittäväksi luottorekisteriin aikaisintaan kymmenen päivän kuluttua sen lähettämisestä”

Oikeussuojakeinona trattaperintä on tehokas yksittäisten merkittävien saatavien perinnässä, kun toimittaja pyrkii minimoimaan alaskirjausten ja sitä myöten luottotappioiden osuutta liikevaihdossaan. Toisaalta se on myös aiemmin tarjonnut mahdollisuuden vilpilliseen toimintaan yritysten painostaessa toisiaan maksamaan perusteettomia tai epäselviä laskuja julkisen maksukehotuksen uhalla¹²⁹. Tratan tuottaman informaation käyttämiseen liittyvien luottotietojen käytöstä on kuitenkin jo aiemmin säädetty maksutapaan, maksuviiveisiin ja maksuhäiriöihin liittyen luottotietolaissa (11.5.2007/527). Kyseisen lain 25 § ja 27 §:ssa on trattaan liittyen reguloitu yrityksen maksutapaa sekä luottokelpoisuutta määrittelevien tietojen rekisteröinnistä, rekisterimerkintöjen säilytysajoista (28 §) ja yritysvelallisen tarkastusoikeudesta tietoihinsa (30 §). Perintälakiin implementoitu maksuehtolain lisäys tratan käytöstä (lainmuutos 18.1.2013/31) voidaan nähdä yritysten ja perintäyhtiöiden välillä oikeusvarmuutta tuovana lisäyksenä, joka näiltä osin täydentää riidattomia saatavia koskevia käytänteitä.

3.2 Kansainvälinen tarkastelu

Yritysten toimiessa yhä kansainvälisemmässä ympäristössä, on tärkeää hahmottaa kaupankäyntiosapuolten kansallisen lainsäädännön vaikutukset markkinoiden kansainvälisessä monikentässä toimimiseen. Kaupankäyntiä koskevia lakeja säädetään menneen että ennakoitavissa olevan taloustilanteen mukaisesti; lainvalmistelija pyrkii reguloimaan kaupankäyntiä tosiallisten seikkojen mukaisesti. Kansalliset erityispiirteet ovat muokanneet kauppalainsäädännön muotoutumista läpi aikojen ja näin ollen tehneet uusilla yhteismarkkinoilla toimimisesta haastavaa.¹³⁰ Euroopan unioni on pyrkinyt yhtenäistämään maksuaikalainsäädäntöä lainsäädäntöohjein ja pyrkinyt tasapainottamaan

---

¹²⁹ Ibid. s. 21.

¹³⁰ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 4.

monikansallisten yritysten ja pienten toimittajayritysten välistä kaupankäyntiä.¹³¹ Vaikka Euroopan unionin direktiivit ovatkin ohjanneet jäsenmaiden kauppaoikeuden kehitystä, maksuaikalainsäädännölle on ollut tyypillistä, että maksuehdoista sopiminen on pidetty sopimusvapauden alla; ETA-maissa sekä EU:n jäsenvaltioissa pakottavuutta on vain Ranskassa ja Espanjassa¹³². Kansainväliselle sopimusoikeudelle on yhteistä oikeustilaa arvioidessa pyritty löytämään *lex mercatoria* –tyyppisiä yhtenäistäviä normistoja, joiden avulla sopimusten ehtoja tulkittaisiin ilman tietyn sopimusosapuolen maan oikeusjärjestyksen käyttämistä. Erilaisista normistoista muun muassa Principles of European Contract Law (PECL) puoltaa kaupallisten toimijoiden välistä sopimusvapautta (Artikkeli 1:102), joka voi osaltaan hankaloittaa muuten suvereenien jäsenvaltioiden pyrkimyksiä kitkeä epätasapainoista sopimista ylipitkistä maksuehdoista.¹³³

Euroopan unionin asettamien yleisten asetusten, yksittäisiä jäsenmaita koskevien päätösten ja yhteisiin lainsäädäntötavoitteisiin ohjaavien direktiivien lisäksi kansainväliseen säädöskenttään vaikuttaa kansainvälinen kauppalaki CISG. Maksuehtoihin kyseistä lakia voidaan soveltaa, jos:

- 1) molempien kaupallisten toimijoiden liikepaikka on eri jäsenvaltioissa
- 2) molempien valtioiden yksityisoikeudellinen lainsäädäntö hyväksyy lain käytön.¹³⁴

Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälistä tavaran kauppaa koskeva yleissopimus (CISG *Convention on Contracts for the International Sale of Goods*) eli kansainvälinen kauppalaki sääntelee kansainvälisen kaupan ehtoja, joihin ei ole tarkoituksenmukaista käyttää kansallista lainsäädäntöä¹³⁵. Sopijapuolten maiden ollessa ratifioinut kauppalain käytön, voivat sopimusosapuolet päättää CISG määräysten käyttämisestä tai vastavuoroisesti suhteeseen käytettävistä primäärisestä oikeusjärjestyksestä (*lex causae*). Kysymys sen soveltamisen mahdollisuudesta koskee sitä, onko CISG:in käyttäminen nimenomaisesti suljettu sopimuksen ulkopuolelle sekä sitä, onko käytettäväksi sovitun lain-

---

¹³¹ Euroopan komissio, Ex-post evaluation of late payment directive 2015, s. 24–25.

¹³² Oikeusministeriön muistio 15.5.2014, s. 10.

¹³³ Euroopan komissio, KOM/2010/0348, kohta 2.

¹³⁴ Butler A. E. 2007, s. 2–3.

¹³⁵ SopS 49-50/1988.

säädännön kohdamaa ratifioinut kyseisen kauppalain käytön.¹³⁶ Kaupallisten sopimusten sopimusehdoista sopimiseen CISG määrittää suuntaviivat, joiden avulla monikan-salliset yritykset voivat keskenään toimia. Laissa säädetään sekä ostajan että myyjän yleisistä velvollisuuksista, joihin kuuluvat muun muassa laskun maksaminen sovittuun määräaikaan mennessä ja ostosopimuksessa säädetyissä ehdoissa pysyminen¹³⁷. Ostajan laiminlyödessä sopimuksessa sovittuja velvollisuuksiaan, on artikkelien 74-77 mukaisesti rikkonut osapuoli velvollinen korvaamaan tästä aiheutuneen mahdollisen tuoton menetyksen, ja maksamaan tästä sopimuksen edellyttämällä tavalla myös viivästyskor-koa (artikkeli 78). Kansainvälinen kauppalaki nojaa pääpiirteisesti kaupan-käyntiosapuolten keskinäisiin sopimuksiin, joten suoranaisia lainkohtia erilaisista mak-suajankohdista kyseinen laki ei kykene määräämään¹³⁸.

3.3.1 Pohjoismaiden maksuaikalainsäädäntö

Ruotsin oikeuskäytännössä yli 30 päivän maksuajasta sovittaessa sekä julkisen että yk-sityisen velkojan tulee olla nimenomaisesti hyväksynyt tämä itseään sitovaksi ”*uttryck-ligen har godkänt*”¹³⁹. Suomessa vastaavasti elinkeinonharjoittajien välillä yli 30 päivän maksuajat, ja julkisten sekä elinkeinonharjoittajien välillä yli 30 päivän, kuitenkin enin-tään 60 päivän maksuajat vaativat nimenomaisen sopimisen niiden tulemiseksi lainvoi-maisiksi. Viivästyslainsäädännöllisesti viivästyskoron maksaminen mukailee Suomen käytäntöä Ruotsin keskuspankin ohjauskoron ja kahdeksan prosentin marginaalin yh-teenlaskettuna summana. Korkeamman viivästyskoron käytöstä säädettiin nopeampien maksujen lakiehdotuksessa ”*snabbare betalningar proposition*” (2012/13:36), jossa Euroopan unionin maksuviivästysdirektiivin (2011/7/EU) osoittamiin epäkohtiin pyrit-tiin maan omassa taloudessa vaikuttamaan. Lisäksi lakiehdotuksessa lisättiin lain kohta 4 a § velkojan oikeuteen 450 SEK suuruisesta korvauksesta myöhästyneen maksun pe-rinnästä (lagen om ersättning för inkassokostnader 1981:739) sekä epätasapainoisen elinkeinonharjoittajien välisen sopimussuhteen julkisesta interventtiosta (lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare 1984:292). Aikaisemman oikeuskäytänteen mukai-

¹³⁶ Huber, P., Mullis, A. 2007, s. 187–189.

¹³⁷ United Nations CISG, 2010, Artikkelit 26 sekä 23-25. Ks. myös Butler A. E. 2007, s. 7–8, s. 16–17.

¹³⁸ Butler A. E. 2007, s. 23–24.

¹³⁹ Rätelag (1975:635) 2 a §.

sesti velkojalla on omistuksenpidätys oikeus myymäänsä tuotteeseen – ellei tuotetta ole jo jalostettu taikka myyty kolmannelle osapuolelle (Köplag 1990:931 54 §¹⁴⁰). Direktiivin perusteella myös Suomen lainsäädäntöön lisättiin kohta perintäkulojen velkomisesta. Monen myöhäistä maksamista ehkäisevän tekijän osalta sekä Suomen että Ruotsin kansalliset lainsäädännöt ovat olleet direktiiviä jo velvoittavampia, joten erityisiä toimenpiteitä jäsenmailta ei ole tarvittu¹⁴¹.

Suomen ja Ruotsin väliset maksuaikakäytännöt voidaan nähdä hyvin samankaltaisina; molemmissa maissa maksuviivästysdirektiivin implementointi on ollut tärkeänä osana ajankohtaista politiikkaa, ja siitä on tehty aloitteita lainsäädäntöelimille¹⁴². Pakottavan lainsäädännön lisäämistä kaupallisten sopimusten välille on kuitenkin kritisoitu, sillä varsin nopeasti kasvaneesta maksujen viivästymistä koskevasta ilmiöstä huolimatta, suomalaisten ja ruotsalaisten yritysten takaisinmaksuajat ovat silti olleet Euroopan alhaisimpia¹⁴³. Pakottavuuden lisäämisen vaihtoehdoksi esillä on ollut elinkeinoelämän itsesääntelyn lisääminen maksuaikoihin vaikuttamiseksi¹⁴⁴. Lisäsääntelystä on kuitenkin toistaiseksi pidättäydytty vedoten maksusääntelyn vähäisyyteen muualla Euroopassa ja tosiasiallisten maksuaikojen lyhyteen muuhun Eurooppaan nähden¹⁴⁵.

Tanskan takaisinmaksulainsäädännössä yritykset saavat käyttää pidempiä, yli 60 päivää ylittäviä maksuaikoja vain, jos ne ovat nimenomaisesti hyväksyttyjä velkojan toimesta. Pääsääntönä maksuehdolle on kuukausittainen 30 päivää, jonka päälle lisäehtoina voidaan sopia 10-12 päivän lisämaksuajasta. Tanskassa kansallinen regulaatio¹⁴⁶ on näin ollen ollut väljempää kuin maksuviivästysdirektiivin osoittamat vaatimukset ovat olleet.¹⁴⁷

---

¹⁴⁰ Ks. lisäksi Lag om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. 7–8 §.

¹⁴¹ Euler Hermes, Ruotsi 2017, s. 4.

¹⁴² Oikeusministeriö, muistio 15.5.2014, s. 10.

¹⁴³ Intrum, European Payment Report 2016, s. 14.

¹⁴⁴ HE 356/2014 vp, s. 2.

¹⁴⁵ Prop. 2012/13:CU6, s. 7.

¹⁴⁶ Bekendtgørelse af lov om renter og andre forhold ved forsinket betaling (Renteloven).

¹⁴⁷ Euler Hermes, Tanska 2017, s. 4.

Vastaavasti Norjan lainsäädäntö vastaa muiden Pohjoismaiden regulaatiota maksuaikoja koskevilla kysymyksissä¹⁴⁸. Euroopan unioniin kuulumattomuus, mutta Euroopan vapaakauppajärjestön (EFTA) jäsenyys aiheuttaa sen, että Euroopan unionin maksuviivästysdirektiivillä on silti pakottava vaikutus Norjan lainsäädäntöön. Viivästyskorkolain 3 § mukaan – ellei sopimuksessa toisin sovita – Norjan oikeusministeriön osoittama viitekorko sekä kahdeksan prosentin marginaali määrittävät maksuviivästyksissä käytettävän viivästyskoron¹⁴⁹. Myös direktiivin 9 artiklassa edellytetty omistuksenpidätysehto on Norjassa käytössä, mutta muiden Pohjoismaiden käytäntöihin nähden se on suppeampi (irtaimelle omaisuudelle rajoitetusti)¹⁵⁰.

3.2.2 Muut jäsenmaat

Useassa muussa talousalueen jäsenmaassa maksuviivästysdirektiivin ohjeistukset on asetettu lakiin direktiivin mukaisina. Yli 60 päivää ylittävistä maksuehdoista sopiminen on voimassa ainakin Saksassa, Virossa, Latviassa ja Liettuaassa, sekä Britanniassa ja Alankomaissa¹⁵¹. Britannian maksuaikalainsäädäntö on jo historiallisesti ollut EU:n asettaman direktiivin mukaista. Anglosaksisen oikeusjärjestyksen mukaan enimmäismaksuaika yksityisille toimijoille on 60 päivää, kun taas julkisille pisin sallittu maksuehto on 30 päivää. Mikäli velallinen ei aikataulun mukaisesti suoriudu velvoitteistaan velkojalle, on sen johdonmukaisesti maksettava siitä asianmukaista viivästyskorkoa, perintäkulukorvausta sekä mahdollisesti myös vahingonkorvausta.¹⁵² Direktiivin 2 artikla määritti jäsenmaille viivästyskoron minimitason, joka *6 kohdan* mukaan tarkoitti Euroopan keskuspankin osoittamaa viitekorkoa lisättynä vähintään kahdeksalla prosenttiyksiköllä. Direktiivin asettaman minimiviitekoron voidaan katsoa olevan olleen oikean suuntainen maksuviivästystä estäessä, sillä ainoastaan seitsemän jäsenmaata implementoi kansalliseen lainsäädäntöönsä sitä tiukemmat viivästyskorot. Jäsenmaista Itävalta, Saksa, Romania ja Slovakia ottivat käyttöönsä 9 prosenttiyksikön preemion, kun taas Bulgaria, Ranska ja Unkari asettivat sen lainsäädäntöönsä 10 prosenttiyksikön

---

¹⁴⁸ HE 356/2014 vp.

¹⁴⁹ Lov om renter ved forsinket betaling m.m. (forsinkelsesrenteloven).

¹⁵⁰ Euler Hermes, Norja, 2017, s. 4, ks. myös Lov om inkassovirksomhet og annen inndriving av forfalte pengekrav (inkassoloven), Nr. 26, 1988, Norjan perintälaki.

¹⁵¹ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 13–14.

¹⁵² Government of the United Kingdom, Department for Business Innovation & Skills 2014, s.3, s. 6–8.

suuruisena.¹⁵³ Unionin jäsenmailleen asettamista viivästysehdoista maksuviivästysten torjumiseksi säädetään artikloissa kolme, neljä sekä kuusi, joista edeltävät artikkelit osoittavat sovellettavalle viitekorolle asetetut vaatimukset. Kyseisten artiklojen mukaan sekä yritysten välisissä (B2B) ja yritysten ja viranomaisten välisissä (B2G) kaupallisissa toimituksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että:

- a) kunkin vuoden ensimmäisellä puoliskolla sovellettava viitekorko on saman vuoden tammikuun 1 päivänä voimassa oleva korko*
- b) kunkin vuoden toisella puoliskolla sovellettava viitekorko on saman vuoden heinäkuun 1 päivänä voimassa oleva korko¹⁵⁴*

Direktiivi osoittaa unionin jäsenmaissa käytettyjen viivästyskorkojen hyväksytyt alarajat, joiden asettaminen implikoi kansainvälisen lainsäätäjän halusta vaikuttaa rajoittävän kaupan ehtojen harmonisointiin unionin sisämarkkinoiden alueella¹⁵⁵. Direktiivi siis osoittaa jäsenmaiden säädettäväksi viivästyskoron minimimäärän, johon nojaten kansallinen lainsäätäjä voi asettaa sen haluamallaan tavalla vaikuttavammaksi (2 artikla 6 kohta). Lisäksi viivästyskoron perimisen toteutumista on pyritty varmistamaan ehdolla siitä, että velallisen oikeutta viivästyskorkoon ei voida sopimusehdolla tai tietyllä menettelyllä rajoittaa (7 artikla 2 kohta). Asetettujen minimirajojen tulkinnassa on kuitenkin otettava huomioon, että direktiivin mukaisten ehtojen kansallisesta implementoinnista huolimatta, jää lopulta yksittäisen velallisen päätettäväksi, haluaako toimitussuhteessaan viivästyskorkoja tai muita viivästyskuluja asiakkaaltaan periä. Komission mukaan unionialueen yhtenäisen kaupankäynnin kannalta on kuitenkin tärkeää, että tietty vakioitu viivästyskorkotaso on määritelty tasapainoisen kaupankäynnin mahdol-

---

¹⁵³ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästyksdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 14–15.

¹⁵⁴ Viitekorolla tarkoitetaan 2011/7/EU 2 artiklan 7 kohdan määritelmän mukaan:

a) jäsenvaltiossa, jonka rahayksikkö on euro, EKP:n viimeisimpiin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltaa korkoa, tai vaihtuvakorkoisten huutokauppamenettelyiden tuloksena EKP:n soveltamaa marginaalikorkoa.

b) jäsenvaltiossa, jonka rahayksikkö ei ole euro, jäsenvaltion keskuspankin määräämää vastaavaa korkoa. ks. myös Suomen korkolain 633/1982 12 §.

¹⁵⁵ Euroopan komissio, Valokeilassa Euroopan unionin politiikka: Sisämarkkinat, 2014. s.3. Unionin sisämarkkinapolitiikan mukaan yhtenäismarkkinoilla unionin tavoitteena on parantaa erikokoisten yritysten mahdollisuuksia käydä kauppaa yli valtiollisten rajojen ja olla kansainvälisesti kilpailukykyisiä.

listamiseksi, sillä ilman lakisääteisyttä on todennäköistä, että käytettävä viivästyskorotaso olisi unionin alueella epätasapainoisesti vaihteleva.¹⁵⁶

Direktiivillä asetettujen sanktioiden lisäksi erinäisissä unionin jäsenmaissa otettiin käyttöön muita maksuviivästyksiä koskevia sanktioita. Ranskassa implementoitiin hallinnollisia sanktioita muun muassa kuljetusalalle, jossa 30 päivän maksuehtojen noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä sakkoihin maksimillaan 15 000 euron sakkoihin¹⁵⁷. Säännöllisesti laskujaan myöhässä maksavat yleisesti tilintarkastusvelvolliset elinkeinonharjoittajat voidaan Euroopan parlamentin toimesta ilmiantaa kyseessä olevan jäsenmaan julkisille viranomaisille rangaistuksellisia toimenpiteitä varten. Tullakseen unionin tasolla tarkastelluksi, täytyy viivästyksen yleensä olla erityisen laaja-alaista tai sisämarkkinoiden kannalta merkittävää. Kyseisten viivästysten havaitseminen voi johtaa jopa 375 000 euron sakkomaksuun. Italiassa vastaavia sakkomaksuja asetettiin julkisten toimijoiden maksuviivästysten torjumiseksi.¹⁵⁸ Kokonaisuudessaan direktiivin tavoitteiden ylittäminen on nähtävissä jäsenvaltioille hyväksyttäväksi menettelyksi, sikäli kun se edistää direktiivillä tavoiteltavaa velkojien etujen parempaa täyttymistä.

3.3 Maksuviivästyksset nykyisin

3.3.1 Maksuaikakulttuuri Suomessa

Euroopan unionin maksuviivästyksdirektiivien ja niitä seuranneen lainsäädännöllisen uusiutumisen jälkeen maksuehtolain pakottavuutta on Suomessa pyritty lisäämään 30/2013 5 §:n lakimuutoksella. Sekä Suomen Yrittäjien oikeusministeriölle vuonna 2013 lähettämä ehdotus lain muuttamisesta että eduskunnan allekirjoittama lakivaliokunnan valmisteltavaksi saatettu lakialoite (LA 64/2013 vp) johtivat hallituksen esityksen (HE 356/2014) hyväksymiseen maksuviivästyksdirektiivin ohjeen täytäntöönpanosta eli maksuehtolain 5 § muuttamisesta. Aikaisemman muotonsa mukaan 5 § oikeutti elinkeinonharjoittajien välisen maksuajan saavan ylittää 60 päivää vain, jos ehdosta olisi nimenomaisesti sovittu. Vastaavasti elinkeinonharjoittajien ja julkisten toimijoiden väli-

---

¹⁵⁶ Euroopan komissio, Ex-post evaluation of late payment directive 2016, s.67.

¹⁵⁷ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästyksdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 16.

¹⁵⁸ Euroopan komissio, Ex-post evaluation of Late Payment Directive 2015, s. 28.

sen kaupan säilyttivät aiemman muotonsa. Toisen toimijan ollessa maksuehtolain 2 § mukainen hankintayksikkö, saa maksuehto olla enintään 30 päivää siitä päivästä, 1) jolloin velallinen vastaanottaa laskun tai sitä vastaavan maksuvaatimuksen, 2) kun tavara tai palvelu vastaanotetaan, tai 3) kun tavara tai palvelu hyväksytään tai tarkastetaan (30/2013 4 §:n 1 momentti). Mikäli erityisluonteen tai -piirteen vuoksi on perusteltua tai siitä ollaan nimenomaisesti sopimuksella sovittu, saa maksuaika kuitenkin enintään olla 60 päivän mittainen (30/2013 4.2 §).

Alkuperäisesti Suomen Yrittäjien ehdotuksessa suositettiin elinkeinonharjoittajia koskevan viidennen pykälän täysinäistä kumoamista ja sen korvaamista kokonaan pakottavalla neljännellä lakipykälällä 30 päivän ehdottomasta maksuajasta (maksuehtolain 4 §:ssa tarkoitetusta ajankohdasta laskettuna)¹⁵⁹. Ehdotuksessa mainittu suoraviivainen lainsäädäntöratkaisu olisi kieltänyt kokonaan tätä pidemmistä maksuajoista sopimisen. Aloitteen mukaan kohtuuttoman pitkät maksuajat ovat Suomessa merkittävästi yleistyneet, ja aiheuttaneet erityisesti ongelmia velkojina toimiville pienyrityksille, sekä yleisesti sopimustasapainon toteutumiselle¹⁶⁰. Enimmäismaksuajan muutosta perusteltiin sen luonteella vaikuttaa maksuaikojen lyhentymiseen samalla kun pitkiä maksuaikoja tarvitsevat yritykset pystyisivät vielä erikseen niitä tarvittaessa sopimaan. Se myös tosiasiallisesti osoittaa, minkälaista maksuaikaa yritysten välillä voidaan pitää epätavallisen pitkänä.¹⁶¹

Kaupallisten toimijoiden välisen kaupankäynnin sääntely on ollut luonteeltaan dispositiivista eli toimijoiden kesken sovittavissa olevaa, tosin maksuehtolain 4 ja 5 §:n implementointi ohjeellisista maksuajoista on puoltanut näkemystä lainsäätäjän tavoitteesta suojella liikesuhteiden heikompien osapuolten oikeuksia – asettamalla eräänlaisen ”takalaudan” käytettyjen maksuehtojen pituuksille. Suomen Yrittäjien lausunnon (2018) mukaan laissa käytetty sanamuoto kuitenkin mahdollistaa tietyille erityisalueille ominaisen kaupankäyntikulttuurin toteuttamisen – esimerkiksi sesonkiluonteisessa vähittäis-

---

¹⁵⁹ Suomen Yrittäjät, toimintakertomus 2013. Ks. myös LaVM 25/2014 vp lakialoitteen tarkemmasta sisällöstä.

¹⁶⁰ Ks. Euroopan Komission julkaisu maksuviivästyksdirektiivin toteutumisesta. Tutkimuksen mukaan 78 % Euroopan unionin jäsenmaissa toimivista yrityksistä on kokenut laskujen maksamisen viivästyksiä. Kuudennen luvun mukaan viivästysten haitallisille vaikutuksille ovat altistuneet erityisesti pienet- ja keskisuuret yritykset. s. 20.

¹⁶¹ Oikeusministeriö, muistio 15.5.2014, s. 1.

kaupassa pienille yrityksille on tavanomaista sopia pidemmistä maksuajoista¹⁶². Osa-maksukaupasta annetun lain (91/1966) 1 § mukaista velan maksamista maksuerissä ei maksuehtolaki erityisesti ohjaa, vaan maksuehtolain 7 § tulkinnan mukaan voi jokaisen maksuerän maksuehto olla 30 päivää siten kuin 4-6 §:ssä säädetään. Ostaja-toimittajasuhteille tyypillisissä laskun tarkastusta koskevissa toimenpiteissä laskun maksaminen ei saa hyväksymis- tai tarkastusmenettelyistä johtuvista syistä lykkäytyä enempää kuin 30 päivää tavarán tai palvelun vastaanottamisesta, ellei nimenomaisesti pidemmästä hyväksymis- tai tarkastusajasta ole sovittu (30/2013 6 §). Mikäli pidemmästä ehdosta on ostajan ja toimittajan välillä kuitenkin sovittu, on sovittaessa otettava huomioon, ettei se olisi oikeustoimilain 36.1 § osoittaman mukaan kohtuutonta.

Maksuehtolain uudistuksesta annettu hallituksen esitys 356/2014 vp käsiteltiin ja laki valmisteltiin eduskunnan lakivaliokunnassa (LaVM 25/2014 vp). Hallituksen esitys myöhemmin hyväksyttiin eduskunnan myönteisellä vastauksella (EV 309/2014 vp). Lain vahvistamisen jälkeen uusi pykälä implementointiin maksuehtolakiin hallituksen esityksessä muotoillulla tavalla muutoksessa 385/2015.

Maksuehtolain päivityksen 385/2015 jälkeen ei maksuehtojen sääntelyyn ole Suomen oikeusjärjestyksessä säädetty merkittävää uutta regulaatiota¹⁶³. Laissa varallisuusoi-keudellisista oikeustoimista 228/1929 (jäljempänä oikeustoimilaki) on kuitenkin säädetty sopimusvapauden perusteella syntyneistä velvoitteista, ja niiden myötä mahdollisten kohtuuttomien ehtojen sovittelusta. Oikeustoimilain 36 §:n mukaan oikeustoimen ehdon ollessa kohtuuton, tai sen soveltamisen johtaessa kohtuuttomuuteen, ehtoa voidaan joko sovittaa tai jättää se huomioon ottamatta. Kohtuuttomuuden arvioinnissa on otettava huomioon osapuolten asema, oikeustoimen kokonainen sisältö, oikeustoimen aikaiset ja sen jälkeen vallinneet olosuhteet. Oikeustoimilain kuvaama kohtuuttomuus voi näin ollen vaikuttaa merkittävästi B2B –kaupan epätasapainoisten sopimusehtojen tulkintaan – viime sijassa ehtojen sovittelun tai sopimuksen raukeamisen kautta (OikTL 3:36.2 §).

---

¹⁶² Suomen Yrittäjät, Tiina Rantakoski 2018.Ks. myös Mian, S., Smith, C. 1992, s. 174 varaston ylläpito-kustannuksia voidaan hallita sopimalla pidemmistä maksuajoista sesonkiaikojen ulkopuolella.

¹⁶³ HE 356/2014 vp, s. 1.

Pitkät maksuajat ja laskujen maksamisen epäsäännöllisyys ovat olleet Suomessa varsin tuore ilmiö. Viivästyksiin reagoitiin maksuviivästyslailla ja sitä täydentävällä lakimuutoksella (385/2015), joskin uudistuksella ei ole kotimaisilla markkinoilla havaittu olleen erityistä vaikutusta maksamisen nopeutumiseen¹⁶⁴. Vuonna 2015 Visman teettämän kyselyn mukaan yli 30 päivän maksuehtojen osuus kaikista laskuista on päinvastaisesti kasvanut, kun lakimuutoksella pyrittiin vakiinnuttamaan maksamisajat alle 30 päivään¹⁶⁵. Vuoden 2015 aikana keskimääräinen maksuehto nousi 18 päivästä 19 päivään, jolloin myös yli 30 päivän maksuehtojen osuus kaikista laskuista kasvoi seitsemästä kahdeksaan prosenttiin. Vastaavasti Intrumin laatimat maksuaikaraportit vuosilta 2015, 2016, 2017 ja 2018 implikoivat lakimuutosten heikosta vaikuttavuudesta maksuehtojen ja todellisten maksuaikojen kehitykseen. Kyseisinä vuosina yksityisellä sektorilla keskimääräisesti käytetyt maksuehdot kasvoivat 17 päivästä 20 päivään, kun taas julkisten toimijoiden toteuttamassa kaupankäynnissä vastaavat maksuehdot kasvoivat hieman maltillisemmin, 18 päivästä 20 päivään. Todellisissa toteutuneissa maksuajoissa lakimuutoksen 385/2015 heikko vaikuttavuus on todettavissa vielä selkeämmin: sekä yksityisten yritysten että yksityisten ja julkisen yritysten välisessä kaupankäynnissä maksuaika kasvoi tasaisesti 22 päivästä 25 päivään.¹⁶⁶

Maksuaikatottumuksista kertoo selkeimmin velkojen saatavarakenne: Intrumin maa-kohtaisen maksuviivästysraportin mukaan vuonna 2017 yritysten (B2B) myyntisaatavista keskimäärin 77 % muodostui 30 päivän mittaisista tai sitä uudemmissa saatavista, 13 prosenttia 31 - 60 päivää vanhoista saatavista ja 4 prosenttia 61 - 90 päivää vanhoista saatavista. Johdonmukaisesti todettakoon, että suomalaisten pk-yritysten myyntisaatavarakenteesta keskimäärin 22 % koostuu ylipitkistä – yli 30 päivää maksamattomina olleista laskuista. Vertailussa mukana olleiden yritysten mukaan ne ovat vuonna 2017 tarjonneet pisimmillään 41 päivän maksuehtoja yritysasiakkailleen. Suhteuttaen pisimmillään tarjotut maksuajat toteutuneeseen myyntisaamisrakenteeseen, voidaan havaita että 13,5 % (17,7 %) kaikista saatavista ylittää pisimmilläänkin tarjotun maksuajan. Vuonna 2015 voimaantulleella maksuehtolain muutoksella (385/2015) yritysten väliset

---

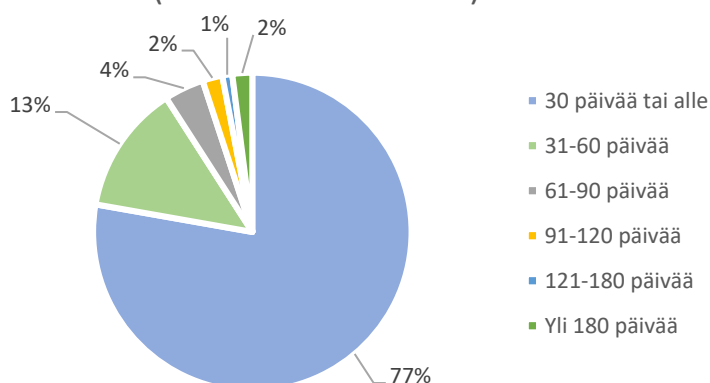
¹⁶⁴ Intrum, European Payment Report 2018, s. 27.

¹⁶⁵ Visman 12/2015 teettämässä selvityksessä kartoitettiin 5/2015 voimaantulleen 30 päivän maksuehdosta annetun lakimuutoksen (385/2015) vaikutuksia Suomen yrityskenttään. Selvityksessä analysoitiin 17 000 suomalaisen pk-yrityksen 2,8 miljoonaa myyntilaskua.

¹⁶⁶ Intrum, European Payment Report 2015, 2016, 2017 ja 2018, Key findings per country, Finland.

(B2B) maksuajat pyrittiin pitämään tätäkin maltillisimpina – lähtökohtaisesti 30 päivän pituisina. Huolimatta maksukäyttäytymistietojen erilaisuudesta, käytävissä olevien tietojen pohjalta trendi on vuonna 2018 säilynyt vastaavanlaisena. Sekä yksityisten elinkeinonharjoittajien että yksityisten elinkeinonharjoittajien ja julkisen sektorin välillä keskimääräisesti toteutuneet maksuajat ovat olleet 25 % suurempia kuin keskimääräisesti myönnetty maksuajat¹⁶⁷.

Saatavien jakautuminen iän mukaan Suomessa 2017
(% kaikista saatavista)

Kaavio 4. Saatavien jakautuminen yritysten velkojen laskutuskannassa Suomessa vuonna 2017¹⁶⁸

3.3.2 Maksuaikakulttuuri Euroopassa

Euroopan komissio on jakanut maksuviivästysdirektiivin luomisen ja sen implementoinnin vaikutukset viiteen eri kategoriaan maksuviivästysten torjumisen arvioinnissa. Euroopan unionin jäsenmaiden tasolla maksuaikakulttuurin kehittymistä voidaan tarkastella komission luoman viitekehyksen kautta. Näiltä osin kriteerit jaettiin direktiivin toimivuuteen, sen tehokkuuteen, johdonmukaisuuteen, merkityksellisyyteen, ja lopulta EU:lle muodostuneeseen lisäarvoon¹⁶⁹.

Ensinnäkin, toimivuudesta on ollut nähtävissä, että maksuviivästysongelmalla on ollut huomioarvoa jäsenmaissa: jäsenmaat ovat toimineet muuttaakseen direktiivin osoittamat

¹⁶⁷ Intrum, European Payment Report 2018, s. 27.

¹⁶⁸ Intrum, European Payment Report 2017, maaraportti Suomi.

¹⁶⁹ Euroopan komissio, Ex-post evaluation of Late Payment Directive (KOM/2016/534), s. 13.

epäkohdat kansallisessa lainsäädännössään. Yritykset ja julkishallinnolliset organisaatiot ovat olleet yhä tietoisempia ongelmasta. Toisaalta on myös alaspesifisti nähtävissä, että kaikki yritykset ja julkiset toimijat eivät ole tietoisia maksuviivästysdirektiivin tarkemmasta sisällöstä. Intrumin julkaiseman teollisuuden aloja koskevan maksutaparaportin mukaan (2018) vain 28 % alan yrityksistä Euroopassa raportoi tietävänsä direktiivin vaikutuksista¹⁷⁰. Heikko tietoisuus direktiivistä heijastuu suoraan yritysten toimintatapoihin maksuviivästysten ehkäisemiseen ja niiden vaikutuksilta suojautumiseen. Komission teettämän kyselytutkimuksen mukaan 60 % kyselyyn vastanneista yrityksistä ei ole koskaan käyttänyt oikeuttaan viivästyskorkoon tai perinnän vakiokorvaukseen. Yksittäisistä jäsenmaista luxemburgilaiset ja liettualaiset pk-yritykset taas todennäköisimmin käyttävät oikeuttaan maksuviivästyksissä.¹⁷¹

Tavoitteiden mukaisesti toiseksi ja kolmanneksi, on direktiivin tehokkuuden ja sen toiminnan johdonmukaisuuden kannalta havaittavissa, että sekä Intrumin maksutapa-aineiston että Euroopan komission laatiman raportin perusteella 2011/7/EU direktiivillä on ollut tarkastelujaksolla Euroopassa pitkiä maksuaikoja lyhentävä vaikutus¹⁷². Kaaviota 5 tulkittaessa huomataan keskimääräisten viivästysaikojen olleen laskussa sekä elinkeinonharjoittajien että elinkeinonharjoittajien ja julkisten hankintayksiköiden välillä vuosina 2010-2014. Vuoden 2015 vertailuaineiston ollessa koostettu aikaisempia vuosia poikkeavalla tavalla, ei vuoden tunnuslukuja otettu oheiseen kaavioon mukaan. Yleisesti suunnan katsotaan olleen myös vuonna 2015 laskeva (Intrumin laskemana B2B 34 päivää ja B2G 42 päivää)¹⁷³. On kuitenkin havaittavaa, että vuoden 2015 jälkeisellä aikaperiodilla maksuajat ovat olleet aiempaa alhaisella tasolla, ja myös jatkaneet maltillista laskuaan. Maksuviivästysdirektiivin vaikuttavuutta kokonaisuutena arvioituna on merkittävänä havaintona se, että yritysten sekä julkisten toimijoiden maksamiseen käyttämät ajat ovat laskeneet keskimäärin 37 prosenttia kaaviossa käytetystä ensimmäisestä tarkkailuvuodesta 2010. Maksuviivästysten ollessa aikaisemmin sopimusrikko-

---

¹⁷⁰ Intrum, European Payment Industry White Paper, 2018, s. 10.

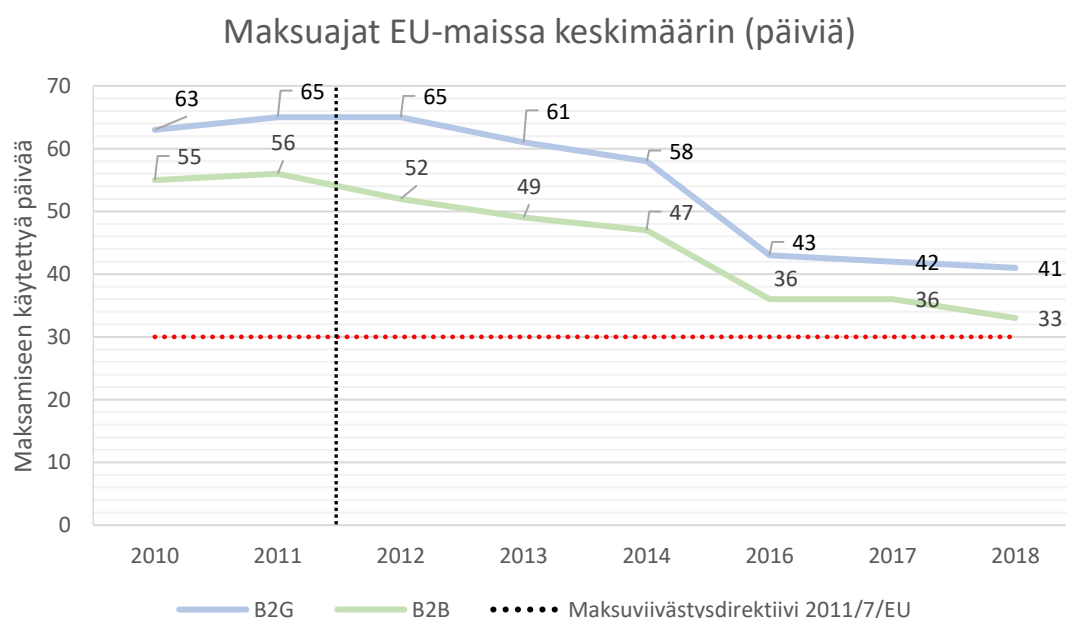
¹⁷¹ Euroopan komissio, Ex-post evaluation of Late Payment Directive (KOM/2016/534), s. 36 – 37.

¹⁷² Intrum, European Payment Report 2010-2014, Aineistoon kerätyt maksukäyttämistilastot ovat koostettu yrityksen vuosittaisista eurooppalaisista maksutaparaporteista (EPR), jotka käsittävät vuoden huomioon ottaen 6,000 – 10,000 yrityksen maksutiedot. Materiaalin voidaan katsoa kuvaavan direktiivin kohdejoukkoa oikealla ja riittävällä varmuudella koko perusjoukosta.

¹⁷³ European Payment Report 2015, 28 EU-maan osalta. Ks. myös Euroopan komission yksiköiden valmisteluasiakirja (SWD 2016 278 final), s. 18 ss. maksutapatutkimuksen laatimisesta.

muksia, jotka olivat julkisen vallan hitaiden reagointimahdollisuuksien ja alhaisten viivästyskorkojen oloissa edullista toteuttaa, on direktiivi kyennyt vastaamaan tähän ongelmaan ohjaamalla kansallisiin lainsäädäntöihin säädöksiä muun muassa punitatiivisista perintäkuluista sekä viivästyskorkon määräytymisestä (laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista 8 §). Tätä myötä oikeustila on muuttunut edullisempaan suuntaan myös unionin sisämarkkinoilla toimiville elinkeinonharjoittajille, kun rajat ylittävässä kaupassa toimittaja voi luottaa maksuehtojen enimmäispituuksien olevan kutakuinkin samat myös muissa kaupankäyntimaissa. Direktiivillä onkin ollut merkittävä harmonisoiva vaikutus.¹⁷⁴

Kaavio 5. Maksuaikojen keskimääräinen kehitys EU-maissa ex ante sekä ex post 2011 maksuviivästysdirektiivi¹⁷⁵

Merkityksellisesti maksuviivästysten asema silti jatkuu ongelmallisena Euroopan unionin jäsenmaiden keskuudessa. Erityinen painoarvo tulisi kohdistaa eri alojen välisiin käytäntöihin ja viivästyksiin, sillä muun muassa rakentamisessa ja julkisessa terveydenhuollossa maksuviivästykset ovat siltikin suurempia kuin muilla aloilla.¹⁷⁶ Maksuviiväs-

¹⁷⁴ Gutman, K. 2014, s. 55–56.

¹⁷⁵ Intrum, European Payment Report 2011, 2012, 2013, 2014, 2016, 2017 ja 2018. Laskenta-aineiston Intrum Justitian maksutaparaporttien pohjalta on laatinut Toni Shnorro.

¹⁷⁶ Euroopan komissio: selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 32.

tysten hallintaan on direktiivin lisäksi tunnistettu muita merkittäviä tekijöitä, kuten eritoten kansallisesti tehdyt toimenpiteet ja erilaiset asiantuntijoista koostuvat komission keskustelufoorumit. Yleisesti nähtynä merkittävänä tekijänä on erityisesti tietoisuuden sekä ammattitaidon lisääntyminen jäsenmaiden välillä asian käsittelyn jatkamiseksi. Suomessa elinkeinoelämän järjestöistä erityisesti Suomen Yrittäjät on nostanut tietoisuutta maksuviivästysten torjunnasta erinäisillä artikkeleillaan ja kommenteillaan¹⁷⁷. Viidenneksi, ilmiötä tarkastellessa Euroopan unionin saaman lisäarvon kautta, on selkeästi nähty, että maksuviivästysdirektiivi on luonut Euroopan talousalueelle (ETA) lisäarvoa lyhyempinä maksuaikoina, sekä tietoisuutena maksuviivästytdirektiiviä koskevan ongelman ajankohtaisuudesta. Euroopan komission julkaiseman arvion mukaan, on epätodennäköistä, että yksittäiset jäsenmaat olisivat pystyneet samaan itsenäisillä pyrkimyksillä.¹⁷⁸ On lisäksi selvää, että asian noustua yhteiselle poliittiselle agendalle, on lainsäädännöllisten muutosten tarvetta jatkossa helpompi suunnitella selkeämmin¹⁷⁹.

4 VIIVÄSTYTTÄMISTEORIA

4.1 Kauppaluotto ostaja-toimittajasuhteissa

Vastikkeellisilla markkinoilla toimiessa jokainen tuotettu tuote tai suoritettu palvelu on vastikkeellinen, eli siitä odotetaan tietyn tyyppistä korvausta; joko rahallista tai samansuuruiseksi arvoitettua vastasuoritusta. Mikäli takaisin maksaminen ei tapahdu välittömästi kaupantekotilanteessa – käteiskauppana – puhutaan tällöin kauppaluotosta eli maksuehtokaupasta. Kassavirtalaskelmassa maksuehtokauppa ilmenee ostajalle ostovelkana – lyhytaikaisena takaisinmaksettavana velkaeränä. Niin pitkään kuin velallinen pidättäytyy laskunsa maksamisesta, säilyy tämä rahaerä sen kassassa valmiina käytettäväksi johonkin toiseen, mahdollisesti ensisijaisempaan tarkoitukseen. Yrityksen muihin investointeihin tarvittavan rahoitustarpeen ollessa vakio, vähentää ostovelkaisuus ulkoisen rahan tarvetta, sillä ostaja ikään kuin ”lainaa” tavarantoimittajaltaan.¹⁸⁰ Rahan pysyminen omassa kassassa lisää tällöin yrityksen maksuvalmiutta, eli sillä on

¹⁷⁷ Ks. Suomen Yrittäjät, Tiina Rantakoski, 2018, ajankohtaisin artikkeli Yrittäjä Gallupin tuloksista.

¹⁷⁸ Euroopan komissio, Ex-post evaluation of Late Payment Directive 2015, s. 66.

¹⁷⁹ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 33.

¹⁸⁰ Salmi I., Rekola-Nieminen L. 2004. s. 124.

likviditeettiä parantava vaikutus. Taseessa olevat ostovelat voidaan nähdä maksuttomana rahoituksena velalliselle, jossa laina-ajan pituutena on sovittu maksuehto¹⁸¹.

Velan maksamisen viivästyttämisellä on likviditeettiä korjaava vaikutus lyhyellä aikavälillä, mutta elinkeinonharjoittajan pitkän aikavälin strategian mukaisena toimenpiteenä se on kyseenalainen. Maksun viivästyttäminen viimeisimpään mahdolliseen päivään pitää lyhytaikaiset varat ostajan kannalta edullisesti omassa taseessa, mutta se on toisaalta likviditeettinä pois toimittajan kirjoista ja täten siirtää käteisongelman toimittajan kannettavaksi¹⁸². Howorthin ja Reberin (2003) mukaan onkin todettua, että elinkeinonharjoittajat viivästyttävät laskujensa maksamista eritoten silloin, kun toimittajasuhteet koetaan lyhytaikaisiksi tai epäoleellisiksi omalta kannalta, sekä jos toimittajista ei ole markkinoilla pulaa¹⁸³.

Pitkittyneistä maksuajoista puhuessa on teoriallisesti erotettavissa kaksi eri viivästysperiodia. Ensinnäkin pitkittyneestä maksamiseen käytetystä ajasta on erotettavissa sopimuksellisesti maksuun osoitettu aika eli sen maksuaika, jonka maksuehto määrittää, ja jonka kuluessa velallisen oletetaan maksun suorittavan¹⁸⁴. Ostajan ja toimittajan välisissä kauppasuhteissa kyseistä maksuaikaperiodia nimitetään myös kauppaluotoksi¹⁸⁵. Maksamisen viivästyttyä eräpäivän yli, on kyseessä kontraktuaalisesta maksuajasta poikkeaminen, jolloin *de facto* maksusuoritus suoritetaan viivästysajalla. Velkojan ja velallisen luottosuhteen perustuessa yhteiseen sopimukseen, voidaan viivästys nähdä sopimusrikkomuksena, jonka seuraamuksena on yleensä viivästyskoron kertyminen tai mahdollinen korvausvastuun syntyminen.¹⁸⁶

Velkomusten viivästymiselle on nähtävissä sekä toimittajan että ostajan motiiveja hyväksyä taikka harjoittaa maksujen viivästyttämistä. Kaupankäyntihetkellä on toimittajan

¹⁸¹ Niskanen J., Niskanen M. 2007. s. 369–372.

¹⁸² Coyle B. 2000, s. 69.

¹⁸³ Howorth, C., Reber, B. 2003, s. 473.

¹⁸⁴ Iglesias, V. (et. al) 2007, s. 49.

¹⁸⁵ Cuñat, V., Garcia-Appendini, E., 2012, s. 1 – 2. Cuñatin ja Garcia-Appendinin mukaan yritysten välisen kauppaluotto tulisi nähdä ensisijaisesti lyhytaikaisena rahoitusvaihtoehtona, joka eroaa pankin myöntämästä lainasta kolmen tekijän mukaisesti: (1) luoton myöntäjä ei ole rahoituslaitos, (2) kauppaosapuolen myöntävä luotto on luonteeltaan ”kädenojennus” toista osapuolta kohtaan *bona fide*, ei rahalaina, ja (3) luottoa ei ole yleensä määritelty spesifin sopimuksiin.

¹⁸⁶ Iglesias, V. (et. al) 2007, s. 49. Ks myös. Saarnilehto A., Annola V. 2018, ss. 191 sopimusrikkomuksesta.

arvioitavana, myöntääkö se ostajalle maksuaikaa, toisin sanoen on kyse siitä, luotottaako se asiakasta pidemmällä maksuajalla. Ostajalle on edukasta hyväksyä myöhäisempi maksu, ja näin sisäistää luotto taseeseen osaksi ostovelkaa. Toimittajan kauppaluottopäätökseen vaikuttaa olennaisesti sen käsitys kumppanuussuhteen laadusta. Toisaalta sama pätee myös ostajan strategiseen päätökseen viivästyttää laskujensa maksamisista koko laskukannan tai tietyn toimittajan osalta.¹⁸⁷ Enemmän kuin duaalisena kaksijakona, Smithin (1987) mukaan ostaja-toimittajasuhde tulisi nähdä molempien kauppapuolten sekä lisäksi rahoituslaitoksen muodostamana kolminaisuutena, jossa kauppasuhteessa olevat osapuolet tekevät investointipäätöksiä avoimilla markkinoilla¹⁸⁸. Sekä ostajan että toimittajan käyttäytyminen on jaettavissa teorioihin ja motiiveihin, joiden perusteella markkinatoimijat suorittavat keskinäisiä transaktioitaan. Seifertin (et. al.) (2013) mukaan motiivit voidaan edelleen jakaa yksityiskohtaisemmin tarjonta- että kysyntätekijöiden mukaan.¹⁸⁹ Tarjontapuolen eli toimittajan motiivina voi olla ostajan arviointiin liittyvät toimenpiteet, joiden avulla ostajan maksukyvykkyyttä voidaan arvioida tulevaisuuden kumppanuussuhteen kannalta. Sen avulla on mahdollista kartoittaa potentiaalisen kauppasuhteen toimivuutta oikea-aikaisen maksukäyttäytymisen suhteen sekä arvioida ostajan luottoriskiä, mikäli toimittaja aikoisi investoida pidempään kauppasuhteeseen. Toiseksi, pitkien maksuaikojen myöntäminen voi toimia kilpailullisilla markkinoilla yrityksen kilpailuetuna muihin nähden, etenkin jos toimittajan kuluprofiili ei mahdollista paljousalennusten myöntämistä¹⁹⁰. Toisaalta luottosuhde voi olla keino kartoittaa ostajien ja pankkien luottopolitiikkaa, ja näin toimia välineenä kerätä arvokasta tietoa rahoituksen saatavuudesta eri väylistä¹⁹¹. Yksittäisten motiivien sijasta Lee ja Rhee (2011) painottavat ostaja-toimittajasuhteissa tapahtuvan luotonuksen olevan yritysten koko toimitusketjua ohjaava työkalu¹⁹².

Ostajan kannalta motiiveja kauppaluoton käyttämiseen ovat asianmukaisten rahoitusvaihtoehtojen pula markkinoilla ja ulkopuolisen rahoituksen kallis hinta¹⁹³. Ostajan motiiveihin keskinäisen luotonannon käyttämisestä voidaan lukea myös transaktiokustan-

¹⁸⁷ Ferris, J.S. 1981, s. 243–270. Ks. myös Howorth, C., Reber, B. 2003, s. 473.

¹⁸⁸ Smith, J.K. 1987, s. 864.

¹⁸⁹ Seifert, D., Seifert, R.W., Protopappa-Sieke, M. 2013, s. 250.

¹⁹⁰ Fisman, R., Raturi, M. 2004, s. 352.

¹⁹¹ Emery, G.W. 1984, s. 271 – 285. Ks. Smith, J.K. 1987, s. 863–872.

¹⁹² Lee, C.H., Rhee, B.D. 2011, s. 136–146.

¹⁹³ Elliehausen, G.E., Wolken, J.D. 1993, s. 2–3.

nusten vähentäminen – Ferrisin (1981) mukaan viivästyttämällä velkomuksia ja maksamalla niitä yksittäisten laskujen sijaan isoissa maksuerissä, voidaan taloushallinnon käsittelykuluja alentaa, sekä pitää juoksevan kassavirran tasoa tasaisempaa¹⁹⁴. Lisäksi ostaja-toimittajasuhteissa yrityksillä on mahdollisuus tarkastella sopimusosapuolen taloudellista tilannetta tai sen strategista käyttäytymistä sopimussuhteen jatkuvuuden kannalta. Molemmipuolisesti sekä ostaja että toimittaja voivat tehdä havaintoja toisen maksukyvykkyydestä, usein laajemmissa määrin mitä pankit kykenisivät tarkastelemaan asiakkaitaan¹⁹⁵. Epäsymmetrisen informaation vuoksi ostajan on perustellumpaa pyytää luototusta pidennetyillä maksuajoilla toimittajalta, kuin sillä on pyytää lainaa pankilta. Pankin ollessa tietämätön asiakkaan luottoriskistä, ei sille ole edukasta myöntää lainaa välttämättä korkeallakaan korolla. Lyhytaikaisissa rahoitussuhteissa vallitseva epäsymmetrinen informaatio saakin riskiaversiivin pankin ensisijaisesti preferoimaan tuottonsa maksimoimista nykyisellä lainakannallaan.¹⁹⁶ On nähtävissä, että elinkeinonharjoittajien kahdenvälisessä luottosuhteessa toimittaja on yleensä halukas myöntämään maksuaikaa säilyttääkseen tai saadakseen aikaan ostajan kanssa yhteistyökykyisen kauppasuhteen ja näin saamaan muita itseään hyödyttäviä kauppaehtoja osaksi sopimusta¹⁹⁷.

Lisäksi heikon taloustilanteen aikana toimittajilta saatu luotto on nähty lähtökohtaisesti halvempana, kuin kilpailullisilta markkinoilta saatu vastaava lyhytaikainen laina¹⁹⁸. Toisaalta lainan aktuaalisesta hinnasta on erilaisia näkemyksiä, sillä esimerkiksi Niskanen & Niskanen (2006) pitävät kauppaluottoja pidemmällä ajalla kalliimpana vaihtoehtona kuin pankkilainaa¹⁹⁹. Keskinäisen luototuksen hintaa arvioidessa, tulee toisistaan kuitenkin erottaa (i) lainan hinta sopimukselliseen eräpäivään mennessä, sekä (ii) sen hinta eräpäivän jälkeiseltä viivästysajalta.

Maksuviivästyksiä tarkastellessa on syytä kiinnittää huomiota siihen oikeustaloustieteelliseen teoriapohjaan, jonka perusteella sekä ostajan että myyjän motiivit keskinäisen kauppaluoton käyttöön rakentuvat. Winklerin (1996) mukaan nämä teoriat assosioitu-

---

¹⁹⁴ Ferris, J.S. 1981, s. 243–270.

¹⁹⁵ Petersen, M.A., Rajan, R.G. 1997, s. 663.

¹⁹⁶ Biais, B., Gollier, C. 1997, s. 903 – 937. Ks. myös Ono, M. 2001, s. 160–177.

¹⁹⁷ Petersen, M.A., Rajan, R.G. 1997, s. 662.

¹⁹⁸ Wilner, B.S. 2000, s. 153 – 178. Ks. myös Huyghebaert, N. 2006, s. 305–328.

¹⁹⁹ Niskanen, J., Niskanen, M. 2007, s. 100 – 101.

vatkin yleensä markkinoiden toimimattomuuteen, jonka tyypillisiksi piirteiksi voidaan lukea sopimusten epätäydellisyys, toimijoiden keskinäinen epäsuhtaisuus, markkinoilla vallitseva kitka sekä investointipäätöksiä tekevien toimijoiden välinen epäsymmetrinen informaatio²⁰⁰.

4.2 Kauppaluoton käyttämisen motiiveista

4.2.1 Epätäydelliset sopimukset

Käytännöllisesti katsoen lähestyttynä, ei ostaja-toimittajasuhteissa tapahtuvassa sopimus oikeudellisessa disponoinnissa ole mahdollista saavuttaa kaiken kattavaa sopimuskokonaisuutta – toimijoiden välillä vallitsevan jokaisen maailmantilan huomioonottavaa universaalisopimusta. Ostajan kannalta arvioituna sen tulisi ensinnäkin kyetä strategisesti ennakoimaan kuhunkin maailmantilaan sopivat sopimusehtonsa, esimerkiksi markkinahinnan muutokset ja kuhunkin markkinatilanteeseen mukautuva rajahyötynsä. Nämä ennakot tulisi myös suhteuttaa kulloiseenkin oikeusjärjestykseen – optimin saavuttamiseksi laki tulisi ennakoida *de lege ferenda*. Maailmantilan muuttuessa sopimus suhteen myötä, muodostuisi ongelmaksi kunkin sopimusehdon identifioiminen kuhunkin vallitsevaan maailmantilaan liittyväksi. Toiseksi, universaalisopimus ostajan ja toimittajan välillä täytyisi olla niin täydellinen, ettei siihen liittyisi minkäänlaista oletusta sovitusta poikkeamisesta.²⁰¹ *Pacta sunt servanda* –periaatteen perusteella sovitusta poikkeaminen nähtäisiin sopimusrikkomuksena, joka toisaalta myös heikentäisi sopimisella tavoiteltavaa luotettavuutta ja asiantilojen ennakoitavuutta²⁰². Kolmanneksi, universaalisopimuksen saavuttamisen esteenä on käytetyn kielen ja termistön epätäydellisyys: on väistämätöntä, että sopimuksiin jää tulkinnanvaraisuuksia ja epäkohtia, joita ei inhimillisistä syistä pystytä koskaan sulkemaan pois²⁰³.

Toimittaja voi varautua kontraktuaalisesti omien asiakkaidensa maksukyvyttömyyteen sopimalla heidän kanssaan ennakkomaksuista tai lyhyemmistä maksuajoista. Toisaalta yksittäisen toimittajan ei suinkaan ollessa vain pelkkä eristäytynyt toimija omassa vai-

---

²⁰⁰ Winkler, D.T. 1996, s. 53–63.

²⁰¹ Kanninen, V., Määttä, K. 1996, s. 55.

²⁰² Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, s. 164–168.

²⁰³ Kanninen, V., Määttä, K. 1996, s. 58–59.

kutuspiirissään, joutuisi se tosiasiallisesti varautumaan sopimisella kaikkien sitä ympäröivien välillisten ja välittömien sidosryhmien kanssa, ja näin luoda eri maailmantilojen varalle lukematon määrä sopimuksia²⁰⁴. Kanniaisen ja Määtän (1996) mukaan sopimusten epätäydellisyyden vuoksi jää tällöin lainsäätäjän tehtäväksi asettaa yhteisesti sovitut ”sopimusehdot”, toisin sanoen toimintaa ohjaavat lainkohdat. Luottoriskiään minivoiva toimittaja ei näin ollen käytä resurssejaan kaikkien kanssa sopimiseen kahdenkeskeisesti, vaan se voi tehokkaassa riskinjaossaan tukeutua esimerkiksi perinnästä tai oikeustoimista annettuihin lakeihin.²⁰⁵

4.2.2 Epätasapainoisuus

Beggin ja Portesin (1993) laatimassa teoriassa kauppaluottojen käyttäminen assosioituu pääasiassa ostajien suurempaan neuvotteluvoimaan toimittajien kanssa tehdyissä kaupoissa. Kauppaluotottamisen perustessa molempien osapuolten sopimusvapauteen, ja sen ollessa varsin riippumatonta yhteiskunnan sääntelystä, voi elinkeinonharjoittajien väliseen kauppaan vaikuttaa osapuolten epätasapainoiset markkinavoimasuhteet. Suomenkin yrityskentälle tyypillisesti, yksittäisillä ostajilla voi olla suuri neuvotteluvoima verrattuna suureen joukkoon pieniä toimittajia.²⁰⁶ Krishnan ja Sonin (1997) mukaan onkin perusteltua, että suuret ostajat käyttävät monia toimittajasuhteitaan korottoman rahoituksen hankkimiseen. Ostajan käytössä olevat pitkät maksuajat näkyvät poikkeuksetta toimittajan likviditeetin heikkenemisenä, joten on epätodennäköistä, että toimintaan painostamattomana kauppaosapuoli hyväksyisi epätasapainoisia maksuehtoja.²⁰⁷ Myös Euroopan talous- ja sosiaalikomitea on mietinnössään C407 maininnut Euroopan unionin maiden ensisijaiseksi tavoitteeksi ostajien määräävän markkina-aseman väärinkäytön kitkemisen pitkien maksuaikojen torjumisessa²⁰⁸.

Toisaalta teoriaa kauppaluoton pohjautumisesta epätasaiseen markkina-asemaan on myös kyseenalaistettu. Petersenin ja Rajanin (1997) mukaan määräävässä markkina-asemassa olevalla ostajalla olisi kauppaluoton vaatimisen sijaan mahdollisuus painostaa

---

²⁰⁴ Ks. kuitenkin Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, s. 181–187 muuttuneiden olosuhteiden merkityksestä.

²⁰⁵ Kanniaisen, V., Määtä, K. 1996, s. 55.

²⁰⁶ Begg, D., Portes, R. 1993, s. 230–255.

²⁰⁷ Krishnan, T.V., Soni, H. 1997, s. 35–56.

²⁰⁸ Euroopan unionin talous- ja sosiaalikomitea (ETSK), 98/C 407/09 1998, s. 50–57.

toimittajaa ostohinnan suoranaiseen alennukseen tai muihin edukkaisiin myönnytyksiin²⁰⁹. Osasyynä argumentin kumoutumiseen on kuitenkin se, ettei markkina-asemaltaan suurempi toimija kykene painostamiseen ilman kilpailua sääntelevän lainsäädännön rikkomista. Kilpailunrajoituksista annetussa laissa (480/1992), kilpailulaissa (948/2011) sekä oikeustoimilaissa (228/1929) säädetään elinkeinonharjoittajien välisen kilpailun sääntelystä sekä indispositiivisista kaupan ehdoista. Rajat ylittävän kaupan käynnin osalta Euroopan unionin jäsenmaissa noudatetaan yhtenäistä kilpailulainsäädäntöä, jossa unionin laatiman toisinnon artiklan 102 mukaan säädetään määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä²¹⁰. Kilpailunrajoituslain 3 § tulkinnan mukaan toisen osapuolen määräävä markkina-asema ei varsinaisesti kumoa argumenttia, vaan siihen vaikuttaisi pikemminkin tilanne, jossa elinkeinonharjoittaja asemaansa väärinkäyttäen ohjaisi tai yrittäisi vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin tietyllä tuotanto- tai jakeluportaalla.

Ellinhausen ja Wolken (1993) tutkimuksen mukaan kauppaluottoa käytetään merkittävästi päivittäistavarakaupassa, jossa ostajat ovat huomattavasti suurempia kuin toimittajat. Ostotoiminta on keskittynyt pienelle joukolla ostajia, samalla kun suurempi määrä toimittajia kamppailee tavaroiden tarjontamarkkinoista²¹¹. Tällöin velkoja joutuu myöntämään kauppasuhteen syntymiseksi tuotteiden maksamisesta pyydetyn maksuajan.²¹² Päivittäistavarakaupassa on kuitenkin havaittu eri pituisten maksuaikojen liittyvän enemminkin tuotteiden ominaisuuksiin, kuin kauppakumppanien erilaisiin markkina-asemiin. Fisman ja Loven (2003) sekä Ng (et. al.) (1999) mukaan kauppaluottoja voidaan käyttää muun muassa tavanomaisten hyödykkeiden, pilaantuvien tuotteiden ja räätälöityjen tuotteiden kaupankäyntiin. Tuotteiden ominaisuuksista riippuen, säilyvät ne varastossa eripituisia aikoja, joten niiden kiertoaikojen optimoimiseksi voi kauppias käyttää eri pituisia maksuaikoja.²¹³ Ostajan mahdollisuudet käyttää kauppaluottoa liitetään myös yleensä tuotteisiin, joissa on jo muuten markkinahintaa korkeampi kauppahinta. Tuotteen korkea kauppahinta jo sinällään poissulkee mahdollisuuden siitä, että ostaja olisi käyttänyt määräävää markkina-asemaansa toimittajan painostamiseen kaup-

---

²⁰⁹ Petersen, M.A., Rajan, R.G. 1997, s. 662.

²¹⁰ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut toisinnot 2012/C326/01, artikla 102.

²¹¹ Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Selvityksiä 1/2012, s. 12–13 suomalaisista tukkukaupoista.

²¹² Ellinhausen, G.E., Wolken, J.D. 1993.

²¹³ Fisman, R., Love, I. 2003, s. 353 – 374. Ks. Ng, C.K., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999, s. 1126.

paluuton myöntämisestä. Korkean hinnan sijasta, voisi ostaja valita markkinoilta halvemman vaihtoehdon.

Petersen ja Rajanin (1997) ostajien käyttäytymisestä tekemän tutkimuksen mukaan velalliset, jotka maksukyvyltään kykenevät lainaamaan myös ulkopuolisilta markkinoilta, viivästyttävät laskujaan vain kassa-alennusten eräpäiviin asti. Kassa-alennusten jälkeinen maksuaika on kallista, joten ne voisivat saada pääomamarkkinoilta luottoa edullisemmin. Velalliset käyttävät kassa-alennukset tällöin täysimääräisinä ja saavat tuotteen hinnasta toimittajan myöntämän alennuksen. Vastaavasti maksukyvyltään heikot ostajat, joiden luottoluokitus ei riitä saamaan ulkoisilta markkinoilta luottoa tarpeeksi edullisesti, käyttävät lähtökohtaisesti koko maksuajan luotokseen. Tyypillistä on viivästyttää laskun maksamista myös eräpäivän jälkeiselle ajalle, sillä viivästyskorosta huolimatta, tällä tavoin saatu luotto voi maksukyvyltään heikoksi profiloituneelle ostajalle olla edullisempaa kuin ulkoisilta markkinoilta saatu luotto. Toimijoiden välinen epätasapainoinen neuvotteluasema tulee ilmi ostajien erilaisissa luottoprofiileissa.²¹⁴

4.2.3 Transaktiokustannukset

Oikeustaloustieteellisen lähestymistavan mukaan aiemmin mainittu sopimuksen epätäydellisyys aiheutuu neuvotteluihin liittyvistä transaktiokustannuksista. Eri toimijoiden välisissä suhteissa koetaan kitkaa, joka aiheuttaa toimijoiden välille välillisiä kustannuksia. Coasen (1937) mukaan kitka eli transaktiokustannukset ovat havaittavissa, kun kokonaiskustannuksista vähennetään tuotteen valmistamisesta aiheutuneet kustannukset sekä mahdolliset toimituskustannukset²¹⁵. Ostaja-toimittajasuhteissa kaupankäynnin transaktiokustannukset riippuvat pitkälti myös siitä, käytetäänkö kaupankäyntiin vakioehtoja vai yksilöityjä sopimuksia²¹⁶. Valmiiksi laaditun ehtokokonelman käyttäminen vähentää sopimisen kuluja, mutta ei kykene tarjoamaan tarkeysasteelta erilaisille asiakkaille erilaisia vaihtoehtoja esimerkiksi maksuaikojen pituuksissa²¹⁷. Pitkien maksuaikojen myöntämisestä eli keskinäistä kauppaluottosuhdetta voidaan lähestyä transaktiokus-

²¹⁴ Petersen, M., Rajan, R.G. 1997, s. 686–688. Ks. Mian, S., Smith, C. 1992, s. 169–200.

²¹⁵ Coase, R. 1937, s. 390–395. Ks. Väntsi, R. 2017, s. 8 ja s. 15.

²¹⁶ Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, ss. 145.

²¹⁷ Määttä, K. 1999, s. 51.

tannustehokkuuden edistämisellä yksilöllisissä kauppasuhteissa²¹⁸. Iglesiasin (et.al) (2007) mukaan ostaja-toimittajasuhteissa kauppaluoton käyttäminen eliminoi yrityksen tarpeen käydä rahoituskauppaa kolmansien osapuolien kanssa, ja mahdollistaa rahoitus-kysynnän tyydyttämisen elinkeinonharjoittajien sisäisillä järjestelyillä, minimoiden näin transaktiokustannusten määrää. Toisaalta transaktiokustannuksia ei voida poistaa täysin, sillä kauppaluoton käyttäminen usein myös edustaa osapuolien päinvastaisia intressejä: toimittajalle maksuajan myöntäminen voi aiheuttaa likviditeettiongelmia, kun ostajan käyttöpääomaa se puolestaan lisää.²¹⁹

Transaktiokustannukset pohjautuvat kahdenlaisiin markkinoita koskeviin teorioihin, jotka voidaan jakaa käyttäytymistieteellisiin sekä itse kaupankäyntiä kuvaaviin teorioihin. Ensinnäkin markkinatoimijat tekevät päätöksiä rajoitetun rationaalisuuden vallitessa, jonka seurauksena niiden toiminta on yleensä jossain määrin opportunistista markkinoiden toimimista kohtaan²²⁰. Arruñadan (2000) teorian mukaan kahdenvälisessä eli dyadisessa kauppasuhteessa kauppaluottoperiodin käyttö syventää sitoutumista toiseen investoinnilla ja vähentää sopimusneuvotteluiden jatkuvia neuvottelukuluja. Lisäksi opportunismin vähentymisen kautta pidempien ostaja-toimittajasuhteiden ylläpitäminen koituu yrityksille edukkaammiksi, kuin yksittäisiin transaktioihin perustuva kaupankäynti.²²¹ Kanniainen ja Määttä (1996) esittää pitkäaikaisten sopimussuhteiden eduksi muun muassa vedätysongelman vähentymistä. Pitkät ostaja-toimittajasuhteet lieventävät kummankin osapuolen houkutusta painostaa enemmän sopimussuhteeseen investoimaa osapuolta suostumaan epätasapainoisiin sopimusehtoihin.²²²

Toiseksi, transaktiokustannuksia syntyy kaupankäynnin volyymin vaihteluista ja resurssidonnaisuudesta. Petersen ja Rajan (1997) mainitsee transaktiokustannusten vähentymisen olevan konkreettisesti nähtävissä laskujen maksamisen kuluissa. Pidemmillä maksuajoilla yritysten on mahdollista maksaa laskuja isoissa erissä – esimerkiksi laskun

---

²¹⁸ Petersen, M.A., Rajan, R.G. 1997. s. 687–690. Yritysten välinen luotto on taloudellisesti tehokkaampaa kuin pankkirahoitus, sillä osapuolilla on parempi mahdollisuus tutustua toisen liiketoimintaan ja arvioida riskejä. Epätäydellisen informaation vähentyminen alentaa transaktiokustannuksia.

²¹⁹ Iglesias, V. (et. al) 2007, s. 50.

²²⁰ Määttä, K. 2009, s. 56–63.

²²¹ Arruñada, B. 2000, s. 277–296. Ks. myös Williamson, O.E. 1979, s. 234. Williamsonin mukaan opportunismin käsite on transaktiokustannuksia käsitellessä keskeinen. Sillä tarkoitetaan jokaisen markkinoilla toimijan, agentin, tarpeen tyydyttää oma etunsa tavoitellun hinnan suhteen.

²²² Kanniainen, V., Määttä, K. 1996, s. 64.

saamisajankohdan sijaan kuukausittain – ja välttää laskujen käsittelystä aiheutuvia kuluja. Ostajan ollessa jakelija tai jälleenmyyjä, voi tärkeäksi osoittautua myös omien osto-velkojen maksuajan ajoittaminen omien myyntisaamisten kiertoaikaan, ja näin tasapainottaa yrityksen käytössä olevan käteisen rahan määrää.²²³ Ferrisin (1981) näkemyksen mukaan kauppaluoton myöntäminen harkitusti eri asiakkaille elinkaaren eri ajankohdissa tasoittaa tuotteiden valmistusprosessiin sitoutuneita resursseja sekä pienentää varaston ylläpitämisen kuluja. Näin ollen tuotteiden valmistuksen ollessa syklisesti epätasais- ta, voi varaston pitäminen sekä tuotannon epätasaisuus aiheuttaa ylimääräisiä transak- tiokustannuksia, jotka toimittaja voi sisäistää kysyntää stimuloivalla kauppaluotolla.²²⁴

4.2.4 Informaation epäsymmetria

Ostaja-toimittajasuhteissa yhtenä epätasapainoisuuden lähteenä vaikuttaa toimijoiden välisen informaation epäsymmetria. Kanniaisen ja Määttän (1996) mukaan tilannetta voi kuvata myös sillä, että toisella kaupankäyntiosapuolista on yksityistä informaatiota²²⁵. Yritysten käydessä kauppaa keskenään, aiheuttaa epäsymmetrinen informaatio epävar- muutta kaikkien toimijoiden kesken. Asianmukaisen tiedon puute voi koskea yhtäältä ostajaa, toimittajaa kuin rahoituslaitostakin. Tällä on seurauksena selvittely eli transak- tiokustannusten kasvaminen, erilaisten taloudellisten päätösten viivästyminen ja, mark- kinoiden perustuessa käsityksiin todellisuudesta – epävarmuuden lisääntyminen. Tiivis- tetysti informaation epäsymmetria aiheuttaa edellä kuvatunlaista kitkaa markkinoiden toimijoiden välillä, joka vastaavasti johtaa kauppasuhteiden tehokkuuden kärsimi- seen.²²⁶

Smith (1987) havainnollistaa epäsymmetrisen informaation vaikutuksia markkinatoimi- joiden – ostajien, toimittajien ja rahoituslaitosten – toimintaan seuraavalla skenaariolla. Ostajat ovat toisistaan luottokelpoisuuden perusteella eroavia toimijoita, jotka tekevät ostopäätöksiä P . Funktion toisena määrittelevänä tekijänä on ostajien luottoriskisyys R , joka luonnollisesti vaihtelee keskiarvon molemmiin puolin toimijan riskisyydestä riippu-

---

²²³ Petersen, M.A., Rajan, R.G. 1997, s. 665.

²²⁴ Ferris, J.S. 1981, s. 244–246.

²²⁵ Kanniainen, V., Määttä, K. 1996, s. 60.

²²⁶ Määttä, K. 2009 s. 30–34.

en. Erilaisen luottokelpoisuuden takia, eri ostajat saavat markkinoilla erilaisia luottopäätöksiä eli ostajien aktiivisuudella on erilaisia lopputulemia funktion $F(P, R)$ mukaisesti. Epäsymmetrisen informaation vallitessa, on ostajilla ylivoimainen tieto oman luottoriskin tasostaan R , jolloin sekä toimittajat (t) että rahoituslaitokset (r) joutuvat tekemään luototuspäätöksensä epävarmuuden vallitessa ($R_o > R_t, R_r$).²²⁷ Kannianen ja Määttä (1996) täydentää Smithin (1987) esittämää skenaariota mainitsemalla negatiivisen valikoitumisen (*adverse selection*) käsitteen, jossa eri toimijoiden välinen tietämysero lopulta johtaa kaikista riskisimpien toimijoiden valikoitumiseen vähemmän riskisten osapuolten kustannuksella. Mikäli esimerkin tasolla oletamme, että toimittajien ja lyhytaikaista rahoitusta tarjoavien rahoituslaitoksien määrä on huomattavasti vähäisempi kuin rahoitusta tarvitsevien ja oman riskisyytensä hahmottavien ostajien, voivat luottoriskilliset ostajat (R_o) lopulta vaikuttaa rahoituksen hintaan kautta linjan. Teoriassa, maksukyvyltään heikot ostajat käyttävät luottotajien tietämättömyyttä hyväkseen, joka lopulta paljastuu ostajan ollessa kykenemätön maksamaan rahoitustaan takaisin. Prosessin toistuessa merkittävässä määrin, rahoituksen myöntäjät – eli toimittajat ja rahoituslaitokset – nostavat lyhytaikaisen rahoituksensa hintaa varautuen sillä uusiin alaskirjauksiin saatavien osalta. Kun kohonnut rahoituksen hinta on sekä riskisille että vähän riskisille ostajille sama, päättyy rahoituksen hakijoiksi luottoriskiprofiililtaan R yhä riskisempiä toimijoita.²²⁸

Epäsymmetrinen informaatio ei kulminoidu pelkästään ostajaan, sillä myös toimittajan tuntemattomuus voi vaikuttaa muiden toimijoiden kaupankäyntipäätöksiin. Epävarmat toimittajat voivat olla suuri riski tuotteiden ostajille, sillä esimerkiksi päivittäistavara-kaupassa elintarvikkeita koskeva varaston kiertoaika on huomattavan lyhyt ja näin elintarvikkeiden saatavuus tulee päivittäin mitatuksi²²⁹. Päivittäistavarakauppias voi olla tietämätön toimittajan opportunistisesta eli epäsuotuisasta käyttäytymisestä, joka voi jälleen ilmetä toimitusvaikeuksina, heikkolaatuisten tuotteiden toimittamisena, tai toimintusehtojen muuten heikkona noudattamisena. Tällöin asymmetrinen informaatio-

---

²²⁷ Smith, J.K. 1987, s. 865.

²²⁸ Kannianen, V., Määttä, K. 1996, s. 60.

²²⁹ Ng, C.K., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999. s. 1126–1127.

ongelma voi aiheuttaa vastoinikäymisiä ostajaosapuolelle ja sen omille toimitusketjuille.²³⁰

Rahoituslaitos ei voi myöntää luottoa asiakkaalleen, joka ei kykene vastaamaan luottoriskinsä mukaiseen korkotasoon, tai jonka luottoriskiä ei voida riittävällä tarkkuudella selvittämään. Yrityksen rahoitustarpeen ollessa kuitenkin suurempi kuin markkinoilla sille myönnetty tarjonta, voi yritys päätyä tyydyttämään rahoituskysyntäänsä edellä kuvatun tapaan käyttämällä kauppaluottoa kauppasuhteissaan.²³¹ Arruñadan (2000) ja Longin (et.al) (1993) mukaan kauppaluoton eli pitkien maksuaikojen käyttäminen toimii tehokkaana keinona epäsymmetrisen informaation hallinnassa. Hyväksymällä ostamiensa tuotteiden maksuun pitkän maksuajan, voi ostaja tarkastella syntynyttä luottosuhdetta ja näin vähentää epäsymmetristä informaatiota ja edistää antikitkaisuutta. Näin ollen pitkät maksuajat toimivat eräänlaisena turvamekanismina.²³²

4.2.5 Ostaja-toimittajasuhteiden liiketoiminnan osana

Ostaja voi ennen potentiaalisen liikesuhteen lujittamista arvioida toimittajan liiketoimien laatua, ja kumppanuudessa mahdollisesti ilmenevää opportunistia, käyttämällä kauppaluottoa toimitusten arviointiin. On ostajan edun mukaista havaita mahdolliset toimitusvaikeudet ja huonot käytännöt etukäteen.²³³ Arruñada (2000) kuvaa ostajan asemaa toimitussuhteiden proaktiivisessa arvioinnissa lainkäytölliseksi²³⁴. Tulkinnan mukaan ostaja-toimittajasuhteessa pitkiä maksuaikoja käytetään kauppasuhteen arvioinnissa sekä virhetilanteiden estämisessä. Myönnetyn maksuajan sisällä ostaja voi arvioida keskinäisen sopimuksen toteutumista, rangaista niistä erilaisin sopimuksissa määritellyin rikkein tai hinnanalennuksin, ja lopulta myöskin pidättäytyä sopimuksen loppuun viemisestä. Preventiivisenä instrumenttina kauppaluoton voi nähdä toimivan ehkäisevästi toimittajan konkurssimahdollisuutta arvioidessa sekä pitkittyneitä toimitusvaikeuksia havaittaessa. Myönnetyn maksuajan rajoissa ostajalla on oikeus pidättäytyä tuotehinnan maksamisesta, ennen kuin tuotteet tai sovittu palvelu on täysimääräisenä ja

---

²³⁰ Jarvis, C.B., Mackenzie, S.A., Podsakoff, P.M. 2003, s. 55–56.

²³¹ Elliehausen, G.E., Wolken, J.D. 1993, s. 3.

²³² Arruñada, B. 2000, s. 279–281. Ks. myös Long, M. (et.al) 1993, s. 1–2.

²³³ Iglesias, V. (et. al) 2007, s. 50.

²³⁴ Arruñada, B. 2000, s. 277–279.

sovitun mukaisena toimitettu.²³⁵ Iglesias (et.al) (2007) vastaa Arruñadan (2000) näkemukseen siitä, että ostajan rooli voisi ostaja-toimittajasuhteessa olla jopa lainkäytöllinen. Hänen mukaansa pidennetyt maksuajat toimivat työkaluna sopimussuhteen hallitsemiseen ja heikosti suoriutuvien toimittajien arviointiin, jotta nämä voisivat parantaa toimituskäytäntöjään sovitun sopimuksen mukaiseksi. Kauppaluotto on työkalu operatiivisen tehokkuuden parantamiseen – kannustavan, mutta myös toisaalta punitatiivisen ohjauksen kautta.²³⁶

Pidennettyä maksuaikaa voi käyttää myös eräänlaisena tarkkailusopimuksena vastapuolen vakavaraisuuden arvioinnissa. Ng. (et.al) (1999) ja Smithin (1987) tulkintojen mukaan yrityksen arvioidessa kauppasuhteeseen investoimista, kuten jälleenmyyjien tapauksessa yhteisiä jakelukanavia perustettaessa, voi se arvioida vastapuolen maksukykyä tarjoamalla erilaisia kauppaluottoperiodeja. Tarkasteluskenaariossa toimittajan tarjotessa kahta eri laskutusvaihtoehtoa, 14 vuorokauden netollista maksua sekä vaihtoehtoisesti kassa-alennukset sisällyttävää välitöntä käteismaksua, voi se ostajan valinnasta päätellä tämän lyhyen ajan maksukykyä.²³⁷ Kassa-alennusten vuoksi halvemman, mutta ajallisesti välittömämmän käteismaksun valitseva ostaja voi ylimääräisellä likviditeetillään optimoida kulurakennettaan valitsemalla halvemman vaihtoehdon. Vastaavasti pidemmän maksuaika-ajan valitseminen voi liittyä ostajan heikentyneeseen kykyyn vastata lyhytaikaisista veloista. Etiennot, Preve ja Sarria-Allende (2012) vievät tulkintaa vielä pidemmälle, sillä heidän mukaansa toimittajasuhteella on lisäksi strateginen merkitys pitkällä ajanjaksolla: lyhytaikaiset ostovelkarahoituspäätökset antavat viitteitä ostajan strategisista valinnoista myös tavallisen rahoitusjakson aikana.²³⁸

Vapailla markkinoilla toimiessa, on hyödykkeen myyjän sopeuduttava vallitsevaan hintatasoon saadakseen hyödykkeen kysynnän vastaamaan sen tarjontaa. Markkinoiden mukaan määräytyvä hinta aiheuttaa hyödykkeen tai palvelun tuottajalle paineita sopeuttaa hinnan muutoksiin. Kysynnän hetkelliset muutokset aiheuttavat operatiivisia ongelmia, sillä yritys ei voi lyhyellä aikavälillä muuttaa tuotantoaan tai tuotteiden hintoja.

---

²³⁵ Iglesias, V. (et. al) 2007, s. 52.

²³⁶ Ibid. s. 58–59.

²³⁷ Ng, C.K., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999, s. 1113–1114. Ks. myös Smith, J.K. 1987, s. 863–864.

²³⁸ Etiennot, H., Preve, L.A., Sarria-Allende, V., 2012, s. 100.

Emeryn (1984) näkemyksen mukaan kauppaluoton myöntäminen asiakkaille voi edistää yrityksen operatiivista tehokkuutta luomalla mahdollisuuden välillisesti vaikuttaa tuotteen hintaan. Kausittaisesti tai muuten äkillisesti muuttunutta kysyntää on mahdollista stimuloida suoriin hinta-alennuksiin verrattavilla muutoksilla, kuten kassa-alennuksilla ja pidennetyllä maksuajalla.²³⁹

5 VIIVÄSTYTTÄMISSTRATEGIA

5.1 Myöhäinen maksaminen strategiana

Ostajan kannalta on relevanttia arvioida toimittaja-suhteen hyödyllisyyttä oman liiketoiminnan kannalta, sillä laskujen maksamisen viivästyttäminen voi aiheuttaa suhteen palvelulaadun heikkenemistä, myötävaikuttaa toimittajan talousongelmien syntymiseen tai jopa katkaista yritysten välisen kauppasuhteen²⁴⁰. Liikesuhteen katketessa merkittävänä kulueränä on uuden toimittajan etsimisestä ja kauppaehtojen neuvottelemisesta aiheutuvat transaktiokustannukset²⁴¹. Ostajan viivästystoiminnan laukaisemat toimittajan likviditeettiongelmat sekä samanaikainen liiallinen sitoutuneen käyttöpääoman taso saattaa johtaa kasvaneisiin luottotappioihin, jotka niin ikään voivat ilmetä ostaja-toimittajasuhteessa myöhästyneinä tai puuttuvina tuotetoimituksina²⁴². Aiheesta laadittujen kyselytutkimusten mukaan edellä mainitut seikat ovat näkyneet myös käytännön yrityselämässä, tosin trendi on lainsäädännön lisääntymisen myötä ollut laskeva. Vuonna 2017 tehdyn eurooppalaisen maksutapaindeksin mukaan Suomessa 24 % (32 %) haastatelluista yrityksistä kertoi liiketoimintansa vaarantuneen likviditeetin riittävyyden osalta (ei tarpeeksi rahaa omien velkojen maksuun) keskimääräisesti tai merkittävässä määrin maksuviivästysten takia²⁴³. Vastaavasti vuoden 2018 maksutapaindeksin mu-

---

²³⁹ Emery, G.W. 1984, s. 272–273.

²⁴⁰ Coyle, B. 2000, s. 69.

²⁴¹ Väntsi, R. 2017. Markkinointioikeuden oikeustaloustieteen luentodioja (2017), KTT Risto Väntsin mukaan transaktiokustannusten minimoinnin voi liittää tehokkaan toiminnan määritelmään. Antiktitkaisuuden edistäminen luo yrityksessä mahdollisuuden toimia tehokkaalla tavalla, joista ostaja-toimittajasuhteessa voidaan nähdä muut kuin tuotteiden tai palveluiden varsinaisesta tuottamisesta aiheutuvat kulut. s. 15.

²⁴² Niskanen, J., Niskanen, M. 2007. s. 363.

²⁴³ Intrum, European Payment Report 2017. s. 4. Otanta kattaa 10,468 eri pk-yrityksen tiedot EU:n jäsenmaiden kesken

kaan enää 16 % yrityksistä on kokenut maksuviivästysten vaikuttaneen likviditeettiin keskimääräisellä taikka suurella intensiteetillä²⁴⁴.

Viivästysten haitallisista vaikutuksista Seifert ja Seifert (2008) tuo esille erityisesti huonosta ostaja-toimittajasuhteesta kumpuavat taloudelliset vaikutukset²⁴⁵. Toimittajien kohtelu irtonaisina kauppasuhteina strategisen kumppanuuden sijaan voi vähentää elinkeinonharjoittajan luotettavuutta markkinoilla²⁴⁶. Yritysten palvelulaatua kuvaavien erilaisten laatuindeksien sekä kauppasuhteissa välittyvän tiedon perusteella erityisesti julkisesti noteeratut yritykset kärsivät mainehaitoista. Markkinaosuuksien menettämisen lisäksi toimitusketjussa tapahtuvat negatiiviset muutokset voivat taas kerrannaisesti vaikuttaa haitallisesti yrityksen innovointimahdollisuuksiin sekä tuotantokapasiteettiin. Toimittajien huono kohtelu laskujen maksamista viivästyttämällä voi vaikuttaa julkisesti noteeratun yhtiön markkina-arvoon jopa kymmeniä prosentteja heikentävästi.²⁴⁷ Seifert ja Seifertin (2008) mukaan toimittajien huonosta kohtelusta aiheutuva julkisuus ja sen liitännäisvaikutukset koko toimitusketjun toimintaan voi pörssilistattujen yritysten osalta olla negatiiviselta vaikuttavuudeltaan jopa merkittävämpää kuin negatiivisten tulospöytäkirjojen tai markkinatiedotusten aiheuttama julkisuus²⁴⁸.

5.2 Ostovelkarahoitus

5.2.1 Ostovelkarahoitus ostajan rahoituslähteenä

Laskujen maksamista viivästyttäessä on syytä verrata pitävien maksuaikataulujen toteutumisesta myönnettävien käteisalennusten tuomaa hyötyä pitkäaikaisen viivästyttämisen tuomaan rahoitukselliseen hyötyyn. Kontraktuaalisesti sovittua luottoaikaa sekä *de facto* maksuajan jälkeistä viivästysaikaa on myös arvioitava oikeudellisilta vaikutuksiltaan, sillä sopimusrikkomuksilla voi olla merkittävä vaikutus toiminnan taloudelliseen hyötyyn nähden²⁴⁹.

---

²⁴⁴ Intrum, European Payment Report 2018. s. 27. Otanta kattaa 9,607 eri pk-yrityksen tiedot EU:n jäsenmaiden kesken

²⁴⁵ Seifert, R.W., Seifert, D. 2008, s. 2–3.

²⁴⁶ Coyle, B. 2000, s. 69.

²⁴⁷ Seifert, R.W. Seifert, D. 2008, s. 2–3.

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ Elliehausen, G.E., Wolken, J.D. 1993, s. 929.

Viivästyttämisen rahoituksellista vaikutusta voidaan arvioida vertaamalla laskupääoman vaihtoehtoistuottoa erilaisilla maksustrategioilla. Ostovelkarahtituksen tuottomallin esimerkissä (kaavio 6.) lainasummana on 1000,00 eur ja maksuehtona 10 pv -3%/30 pv netto. Velallisen maksaessa laskun 10 päivän kuluessa sen myöntämisestä, on se oikeutettu kolmen prosentin kassa-alennukseen. Maksamalla laskun 30 päivän kuluessa on laskusumma netollinen – eli täysimääräisenä maksettava. Käsitellessä kassa-alennusten tuottamaa hyötyä oletuksena on, että markkinoille sijoittamalla yritys voi saada tietyn vakiomääräisen tuoton rahasummalle, jonka se jättää käyttämättä laskun maksamiseen. Kassa-alennusesimerkissä on käytetty 10 % tuottoennustetta (*per annum*) rahalle, jonka yritys vaihtoehtoisesti markkinoille sijoittamalla voisi saada.

Strategia	Pvä 0	Pvä 10	Pvä 30 (netto)	Pvä 60	Pvä 90	Pvä 120
3/10 maksuehto	1000,00 €	32,74 €	32,92 €	33,19 €	33,46 €	33,74 €
Ajallaan, täysimääräisenä	1000,00 €	1002,74 €	8,22 €	8,29 €	8,35 €	8,42 €
Myöhään, täysimääräisenä	1000,00 €	1002,74 €	1008,22 €	16,44 €	24,66 €	32,88 €

Kaavio 6. Ostovelkarahtituksen tuottomalli

Taulukon laskelmien avulla on pyritty selvittämään, kannattaako tilaajayrityksen maksaa laskunsa kassa-alennuksia käyttäen sovitussa maksuaikataulussa vai olisiko kannattavampaa pidättäytyä maksamisesta tietyn aikaperiodin ajan ja hakea pääomalle markkinatuottoa sijoittamalla viivästytetty summa. Maksamalla 10 päivän kuluessa, jää yritykselle jo kertyneestä sijoitustuotosta ja saaduista kassa-alennuksista 32,74 euron positiivinen tulos, joka jatkaa kasvamistaan sijoittamalla rahat 10% tuottoennustetta (*per annum*) vastaan. Toiseksi, maksamalla summa ajallaan ja täysimääräisenä, kassa-alennukset menettäen, jää yritykselle 8,22 € positiivinen tulos. Vastaavasti maksamalla velkomus 30 päivää myöhässä ja täysimääräisenä, kassa-alennukset menettäen, jää yritykselle 16,44 € positiivinen tulos.

Taulukon perusteella voidaan todeta, että tavarantoimittajan laskuttaessa 1000,00 euroa ohessa mainituilla maksuehdoilla, saa tilaajayritys kassa-alennukset käyttämällä käyttöönsä 970,00 euroa ilman kuluja 10 päivän ajaksi. Kassa-alennuksia koskeva maturiteetti on kymmenen päivän mittainen, jonka jälkeen oikeus alennukseen raukeaa. Kauppaluotollisesti toimenpide voidaan nähdä korottomaksi lainaksi tavarantoimittajalta tilaajalle²⁵⁰. Päinvastaisesti jättämällä kassa-alennukset käyttämättä, saa yritys joka tapauksessa 970,00 euroa käyttöönsä 30,00 euron ”toimitusmaksulla” maksun viivästymisestä, maksamalla velan takaisin kontraktuaalisen luottoperiodin sisällä 11-30 päivän kuluessa²⁵¹.

Mikäli kassa-alennusten käyttämisestä pidättäydytään – velkomus maksetaan 10 päivän jälkeen – pyritään velkasummalla saamaan puhdasta sijoitustuottoa. Lopullista tuottoa vertaillen pystymme havaitsemaan, että kuukauden myöhässä maksetun velkaerän tuottama hyöty on 16,75 euroa pienempi (33,19 € - 16,44 €) kuin tilanteessa, jossa velka olisi maksettu maksuehtojen mukaisesti kassa-alennukset hyödyntäen ja summa tämän jälkeen sijoittaen. Rahoituksellisesti tarkasteltuna on kassa-alennusten käyttäminen huomattavasti kannattavampaa viivästyttämiseen nähden, sillä sovittujen maksuehtojen laiminlyönnistä saatava hyöty saavuttaa maksuehtolain mukaisesta toimintatavasta saatavan edun vasta yli 4 kuukauden jälkeisellä viivästysajanjaksolla (120 pvä: 33,74 €; 32,88 €).

Ostovelkarahoituksen kaavion (*kaavio 6.*) perusteella laskujen maksamisen viivästyttämisestä saatava hyöty on rahoituksen näkökulmasta sitä suurempi, mitä vähäisempi aikaisesta maksamisesta saatava kassa-alennus on, tai mitä suurempaa tuottoastetta markkinoille sijoitetusta rahasta voi saada.

5.2.2 Ostovelkarahoituksen hinta todellisella vuosikorolla

Ostajan strategiset päätökset viivästyttää laskujensa maksamista ovat aiempaan kappaleeseen pohjautuen selitettävissä rahoituksellisen motiivin avulla. Schwartzin (1974)

---

²⁵⁰ Gallagher T., Joseph D.A. Jr. 1997, s. 486–487.

²⁵¹ Niskanen J., Niskanen M. 2007, s. 369–372.

mukaan laskujen maksamista viivästyttämällä saadulle rahoitukselle on myös laskettavissa tietty tulevaisuuden tuotto-odotukset huomioonottava hinta. Ostajan päätökset kauppaluoton käyttämisestä voidaan perustella rahan nykyarvoon (NPV, net present value) pohjautuvilla laskelmilla. Todellisella vuosikorolla laskettavan rahoituksellisen motiivin hyötyjä arvioidessa on kauppaluoton käyttöön liittyvät muut motiivit – kuten transaktiokustannusten minimointi tai hintaerottelun tavoittelu – selkeyden vuoksi syytä poissulkea tarkastelun ulkopuolelle²⁵².

Yleisimmin kauppaluoton hinta voidaan esittää ottamalla huomioon kassa-alennuksen prosenttimääräisen edun sekä aktuaalisten viivästyspäivien määrän. Laskentakaavan avulla selvitetään kassa-alennusten käyttämättä jättämisen hinta vuodessa. Esimerkki koostuu kahdesta komponentista, joista ensimmäinen $[1 + \frac{a}{1-a}]$ laskee kassa-alennuksen vaikutuksen, ja toinen $365/(t_n - t_k)$ annualisoi kyseisen luvun vuositasolle²⁵³:

$$i_{EAR} = [1 + \frac{a}{1-a}]^{365/(t_n - t_k)} - 1 \quad (1)$$

i_{EAR} = efektiivinen korkotuotto²⁵⁴

a = kassa-alennus (%)

t_n = netollinen eräpäivä

t_k = kassa-alennuksellinen eräpäivä

Esimerkissä käytetään maksuehtoa 2/10, 30 päivän netto, jolloin käteisalennus on 2 prosenttia 10 päivän alennusajalla. Kokonaisuudessaan laskun hinta koostuu näin ollen 98 % tuotteen hinnasta sekä lisäksi korosta – toisin sanoen ”toimitusmaksusta” – jonka osuus on 2 %. Tällöin viimeistään 10. päivänä maksetun laskun määrä on netollisesta summasta 98 %, joka näin ollen kuvaa alennushintaa. Kassa-alennusten jälkeisellä ajalla (10. pvä – 30 pvä.) hinnassa on mukana niin sanottu viivästyskorko 2 %, jolle on laskettavissa korkoa korolle –periaatteen mukainen todellinen vuosikorko. Kassa-alennusajan

²⁵² Schwartz, R.A. 1974, s. 643–644.

²⁵³ Ng, K.C., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999, s. 1110. Ks. myös Winkler, D.T. 1996, s. 55.

²⁵⁴ EAR = The Effective Annual Rate eli efektiivinen korko määrittää korkoa korolle –periaatteen mukaisesti lainasta maksetun tai sillä ansaitun koron suuruuden.

jälkeisen 20 päivän velkaperiodin laskettu efektiivinen korko on 2,04 % (2%/98%). Käteisalennusta käyttämätön ostaja maksaa velasta efektiivisen koron osoittamaa hintaa.

Yhdistämällä 20 päivän kassa-alennusten jälkeiseltä ”viivästysajalta” saamamme efektiivisen koron kaavaan (1), voimme havainnoida kassa-alennusten käyttämättä jättämisen vuosittaista efektiivistä korkoprosenttia. Ng (et.al) (1999) mukaan tunnusluku paljastaa ostajan vaihtoehtoiskustannuksen – tuoton jonka ostaja voisi samaan aikaan saada muualta jättämällä käyttämättä jäljellä olevan 20 päivän velkaperiodin menetetyillä kassa-alennuksilla²⁵⁵. Tämän kassa-alennusten jälkeisen 20 päivän velkaperiodin eli kauppaluoton todelliseksi vuotuiseksi koroksi eli sen hinnaksi velalliselle muodostuu²⁵⁶:

$$i_{EAR} = [1 + \frac{0,02}{1-0,02}]^{365/(30-10)} - 1 = 44,59 \% (2)$$

Kaavan (1) käytöstä on havaittavissa, että yrityksen jättäessä käyttämättä tarjotut kassa-alennukset, muodostuu tämän jälkeiselle viivästysperiodille ($t_n - t_k$) huomattavan suuri todellinen vuosikorko (i_{EAR}). Mikäli todellinen vuosikorko on korkeampi kuin markkinoilta saatavan lyhytaikaisen rahoituksen korko, olisi Winklerin (1996) mukaan velalliselle jopa kannattavampaa ottaa lainaa lyhytaikaisilta markkinoilta, ja maksaa näin rahoituksellisesti kallis lasku kassa-alennuksiin mennessä pois²⁵⁷. Käytännön tasolla elinkeinonharjoittajien välinen efektiivinen vuosikorko voi olla laskettua alhaisempi, sillä kontraktuaalisesti jokaisissa ostaja-toimittajasuhteissa ei kauppakumppanien välillä ole sovittua kauppaluottoa, vaan kaupankäynti tapahtuu välittömänä käteiskauppana²⁵⁸.

---

²⁵⁵ Ng, C.K., Smith, J.K., Smith, R.L. 1999, s. 1110–1111.

²⁵⁶ Winkler, D.T. 1996, s. 55 ja s. 58. Ks. myös Schwartz, R.A. 1974, s. 654–651.

²⁵⁷ Winkler, D.T. 1996, s. 55.

²⁵⁸ Giannetti, M., Burkart, M., Ellingsen, T. 2011, s. 1269.

Maksamispäivä	Rahoituksen hinta	Maksuehdot
Pvä 1-10	Ilmainen rahoitusperiodi ja käteisalennus	2/10, 30 netto
Pvä 20	109,04 %	2/10, 30 netto
Pvä 30	44,59 %	2/10, 30 netto
Pvä 60	15,89 %	2/10, 60 netto
Pvä 90	9,65 %	2/10, 90 netto
Pvä 120	6,93 %	2/10, 120 netto
Pvä 150	5,41 %	2/10, 150 netto
Pvä 180	4,43 %	2/10, 180 netto

Kaavio 7. Ostovelkarahtituksen tuottomalli vol 2.²⁵⁹

Muuttamalla komponenttia ($t_n - t_k$), joka määrittää päivät kassa-alennuksen lunastamisen jälkeen, on mahdollista laskea efektiivinen vuosikorko myös muina päivinä maksetuille laskuille. Tarkastelemalla ostovelkarahtituksesta laadittua kaaviota (kaavio 7.), on mahdollista tulkita maksupäivittäin jaoteltuja vuosittaisia efektiivisiä korkoprosentteja. Laskujen maksamista viivästyttäessä on otettava huomioon, että rahoituksen hinta on korkoprosentin mukaan korkeimmillaan kassa-alennuksen eräpäivän jälkeisenä päivänä, ja halpenee nettoeräpäivää kohti. Efektiivisen vuosikoron eli rahoituksen hintaa määrittävästä kaavasta (1) on havaittavissa, että muuttamalla kassa-alennusta a pienemmäksi tai kasvattamalla netollista maksuaikaa t_n suuremmaksi, halpenee viivästyttämällä saadun rahoituksen kustannus.

Winklerin (1996) mukaan rahoituspäätöstään arvioivalle ostajalle on hyödyllistä verrata efektiivisen vuosikoron osoittamaa hintaa markkinoilta saatavissa olevan rahoituksen hintaan²⁶⁰. Euroopan unionin jäsenmaiden keskuudessa pienten- ja keskisuurten yritysten markkinoilta saaman lyhytaikaisen rahoituksen nimelliskorko on vuonna 2016 ollut mediaanisesti laskettuna 3,6 %²⁶¹. Yritysluoton muut kustannuserät sisältävä todellinen

²⁵⁹ Ostovelkarahtituksen tuottomallissa käytetyn datan on koostanut Toni Shnorro käyttäen laskennallista kaavaa (1).

²⁶⁰ Winkler, D.T. 1996, s. 55.

²⁶¹ OECD, 2018, s. 34–36. Ks. myös VATT, Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitus Suomessa, muistio, ss. 23. Jäsenmaissa toimivien pk-yritysten pienten yrityslainojen korot olivat vuosina 2007 – 2008 jopa 5-7 prosentin luokkaa (pl. valmiusluotot ja tililuottolimiitit). Euroopan unionin PIGS –maissa (Por-

vuosikorko vaihtelee luottotuotteen mukaan, joten tutkimuksellisesti arvioituna voidaan lyhytaikaisen ulkoisen rahoituksen todellinen vuosikorko asettaa viiteen (5) prosenttiin. Tällöin, mikäli rahoituspäätöstään suunnitteleva ostaja haluaisi optimoida rahoituksen kustannustaan, ei sen kaavion 7 mukaan kannattaisi tehdä tätä laskujen maksamista viivästyttämällä. Lisäksi ostajan arvioidessa strategisia valintojaan, on otettava huomioon, että maksamalla nettoeräpäivänä on prosenttimääräinen välitön alennus (esimerkissä -2 %) laskun loppusummasta jo menetetty. Ison volyymin tai kalliiden tuotteiden kaupassa, voi kassa-alennusten menettäminen olla jo ensisijainen syy, jonka vuoksi laskujen maksamista ei ole edukasta viivästyttää.

Tavanomaisin maksuehdoin tarkasteltuna (*2/10, 30 netto*)²⁶², tulee rahoitusperiodin hinnaksi eli efektiivisen vuosikoron määräksi 44,59 prosenttia. Hinta on huomattavan paljon suurempi, kuin mitä OECD:n selvityksen mukaan ulkoisen rahoituksen hinta on Euroopan unionin sisäisillä markkinoilla keskimäärin ollut²⁶³. Määritellessämme tilastoineiston avulla lyhytaikaisen rahoituksen todellisen vuosikoron viiteen prosenttiin (*per annum*), voidaan kuviosta huomata, että kassa-alennusten jälkeinen viivästysperiodi on lyhytaikaisilla maksuehdoilla tarkasteltuna varsin kallishintainen. Rahoituksellisesti tulisi laskun maksamisen viivästyttäminen ostajalle kannattavaksi vasta viiden kuukauden (maksamispäivinä 150) jälkeen, jolloin efektiivinen vuosikorko olisi matalampi kuin ulkoisen rahoituksen hinta ($i_{EAR} < 5,00 \%$).

Eurooppalaisen maksutaparaportin mukaan pisimmät maksuehdot vuonna 2018 olivat B2B markkinoilla Bosnia & Herzegovinassa 70 (46) päivää ja Portugalissa 53 (46) päivää. Vastaavasti B2G-markkinoilla pisimmät ehdot keskimäärin olivat PIGS-maissa, joista Kreikassa 65 (80) päivää ja Italiassa pisimpänä 73 (68) päivää²⁶⁴. Kontraktuaalisesti tarkasteltuna, viivästysten rahoitusteoriaa tukevaa sopimista ei siis Euroopan unionin tasolla ole juurikaan ilmennyt. Maksutaparaportin mukaan maksukäyttäytyminen on kuitenkin ollut laskujen maksamista pitkittävää, sillä edelleen erityisesti PIGS-maissa laskuja on yritysten välillä (B2B) maksettu keskimäärin 53 (56) päivää myöhässä, sekä

---

tugali, Italia, Kreikka ja Espanja) pienten yrityslainojen keskikorot ovat edelleen pysyneet suhteellisen korkeana finanssikriisin jälkeisenä aikana (vuonna 2016 ka. 3,70 %).

²⁶² Intrum, European Payment Report 2017, s. 14.

²⁶³ OECD, 2018, s. 34–36.

²⁶⁴ Intrum, European Payment Report, 2018 ja 2017, s. 13 ja s. 14.

julkisen ja yksityisen välisessä kaupassa (B2G) keskimäärin 80 (93) päivää myöhässä²⁶⁵. Ostaja-toimittajasuhteessa käytävän kaupan perustuessa aina kontraktuaaliseen sopimiseen, on lisäksi maksuehtojen ylimenevän viivästyttämisen haitaksi otettava huomioon myös mahdolliset sopimusrangaistukset, kuten viivästyskorko, perintäkulojen korvaaminen sekä sopimussakko²⁶⁶.

5.2.3 Ostovelkarahoituksen hinta nettonykyarvolla

Vastaavasti Winklerin (1996) mukaan kauppaluoton hintaa nettonykyarvoon (NPV) perustuvilla laskemilla laskettaessa voi elinkeinonharjoittaja arvioida viivästysvalintojensa strategisista vaikutuksista. Lyhytaikaisia rahoituspäätöksiä arvioidessa tulisi ottaa huomioon myös rahan vaihtoehtoisarvo. Markkinoille sijoitettuna rahalla on oletettava tuottoarvo, joka esimerkissämme vakioitakoon kymmeneen prosenttiin (10 %). Maksuehdot säilyvät edellisen esimerkin mukaisesti kahden prosentin kassa-alennuksina 30 päivän nettona (2/10, 30 netto). Nettonykyarvo lasketaan tulovirran nykyarvon ja menovirran nykyarvon erotuksena. Esimerkissämme laskun arvoksi on määritelty 1000,00 euroa. Riippumatta laskun arvosta, on viivästyksen nettonykyarvo nolla euroa, kun käytämme kaavasta (2) saatua efektiivistä eli sisäistä korkoa (IRR).

$$NPV_0 = 1000,00 \times \left[\frac{1}{1+0,4458\left(\frac{30}{365}\right)} - \frac{(1-0,02)}{1+0,4458\left(\frac{10}{365}\right)} \right] = 0 \quad (3)$$

Sisäisen korkokannan (44,59%) ollessa suurempi kuin tarjottu tuotto prosentti markkinoilla, on laskun viivästyttäminen yritykselle kannattavaa, sillä laskun nettonykyarvo on tällöin positiivinen. Mikäli yritys voisi sijoittaa viivästysperiodilta ($t_n - t_k$) eli kassa-alennusten ja nettoeräpäivän väliseltä ajalta pitämänsä rahamäärän vain 10 prosentin tuotolla, laskettaisiin laskun nettonykyarvo seuraavalla kaavalla:

$$NPV_0 = 1000,00 \times \left[\frac{1}{\left(1+\frac{0,10}{365}\right)^{30}} - \frac{(1-0,02)}{\left(1+\frac{0,10}{365}\right)^{10}} \right] \quad (4)$$

$$1000 \times (0,9918156 - 0,977319) \quad (4)$$

²⁶⁵ Ibid.

²⁶⁶ Fabbri, D., Medichini, A.M.C., 2009, s. 23.

$$= 991,815 \text{ euroa} - 977,319 \text{ euroa}$$

$$= 14,496 \text{ euroa}$$

Havainnollistaen nähdään, että yrityksen ollessa maksamatta kassa-alennusten eräpäivänä 980,00 euroa on sen nettonykyarvo 10 prosentilla laskettuna jäljellä olevien 20 viivästyspäivän jälkeen 985,38 euroa (10%/365 20 päivälle). Näin ollen laskun loppusummasta jää 30 päivän kohdalla puuttumaan 1000,00 euroa – 985,38 euroa = 14,616 euroa, jonka nykyarvoksi 10 prosentilla 30 päivälle laskettuna saamme aiemmin laskemamme 14,496 euroa (kaava 4).²⁶⁷

Markkinoiden tuottoprosentin ollessa 10 prosenttia (*per annum*), osoittaa kaava (4) nettonykyarvosta sen summan, jonka yritys menettää maksaessaan tuhannen euron laskun vasta nettoeräpäivänä (t_n) sen sijaan, että maksaisi sen kassa-alennusten eräpäivänä (t_k) alennuksen käyttämällä. Kuitenkin verrattaessa summaa kassa-alennuksen käyttämättä jättämisestä aiheutuneeseen kuluerään (20 euroa), on viivästyttämisestä aiheutunut kustannus 10 prosentin tuottoarvoa vastaan sijoitettuna maltillisempi. Havainnon osalta kysymyksenä on se, voisiko viivästyttämissumman sijoittamisella saavutettu etu jossain vaiheessa ylittää kassa-alennuksen menettämisen kustannuksen? Vastausta voidaan hakea kahdelta näkökannalta. Ensinnäkin täytyy arvioida nettonykyarvon laskemiseen käytettyjä elementtejä. Saavutettu riippuu markkinoiden keskimääräisestä tuotosta, jonka ei aina voida olettaa olevan esimerkissä vakioitu 10 prosenttia. Lisäksi kyse on maksuehtojen myöntämisestä. Mitä pidemmät maksuehdot ostaja saa, sitä pidempään itsellä pidetty pääoma ehtii tuottamaan vaihtoehtoista arvoa. On kuitenkin syytä arvioida, onko ostajan käytännössä mahdollista saada laskuesimerkkiä (30 pvä) pidempiä maksuehtoja²⁶⁸. Toiseksi tarkastelu kohdistuu tosiasiallisiin maksuaikoihin. Ostaja voi kerryttää nettonykyarvon osoittamaa tuottoa viivästyttämällä maksamistaan yli netollisen eräpäivän. Tällöin tuotto jatkaa kasvamistaan siihen asti, kunnes velka suoritetaan velkojalle. Eräpäivän jälkeisellä viivästysperiodilla tuottosummaa tulevat kuitenkin heikentämään velkojan velalliseen kohdistamat mahdolliset oikeussuojakeinot.

²⁶⁷ Winkler, D.T. 1996, s. 60.

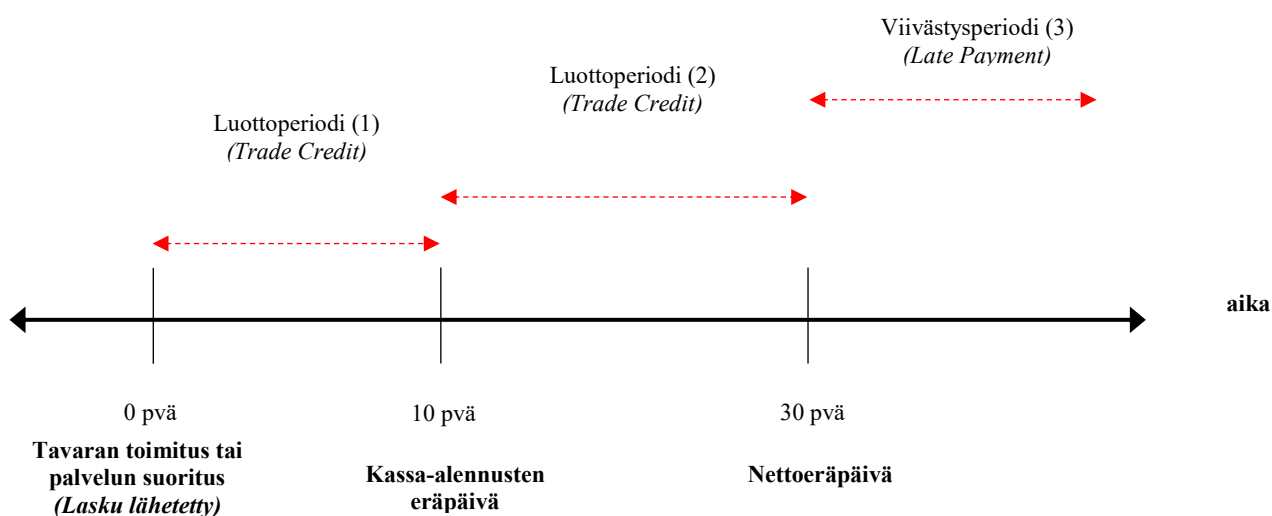
²⁶⁸ Intrum, European Payment Report 2017. Yksityisellä sektorilla keskimääräiset myönnettyt maksuajat olivat 31 päivää, sekä julkisella sektorilla 34 päivää.

6 OIKEUDELLISET UHAT

6.1 Viivästyttämisellä saadun oikeudellisen edun pysyvyys

Yrityksen arvioidessa mahdollisuutta hyötyä laskujen maksamisen viivästyttämisestä, on syytä punnita erilaisten tuottotilanteiden pysyvyyttä ja niistä mahdollisesti aiheutuvia oikeudellisia seurauksia. Edellä mainitun ostovelkarahoituksen tuottomallin mukaisesti yrityksellä on mahdollisuus saada niin sanottua korotonta lainaa aikaisen maksun eräpäivään asti, sekä pitää kassa-alennuksen vähentämä erotus itsellään (i). Toisaalta, kassa-alennusten eräpäivään ja laskun netolliseen eräpäivään rajoittuvalla velkaperiodilla yritys luopuu kassa-alennuksista, mutta voi käyttää laskun loppusummaa vastaavan määrän likviditeettiä haluamallansa tavalla tuottavaan toimintaan (ii). Laskun maksamisen viivästyttäminen tapahtuu *de facto* maksuajan sisällä, mutta rahoitus on aiemman ostovelkarahoituksen kaavion (kaavio 7.) kuvailemalla tavalla varsin kallista²⁶⁹.

Kaavio 8. Luotto- ja viivästysperiodit ostaja-toimittajasuhteissa.

Kontraktuaalisesti tarkasteltuna toimittajan ja ostajan välillä suoritetaan kauppa, jossa ostaja maksaa tuotteen kauppahinnan toimittajan myöntämällä luotolla. Laskun maksa-

²⁶⁹ Maksuehdoilla 2/10, 30 netto, yrityksen käyttämän kassa-alennusten jälkeisen rahoitusajan (20 päivää) todelliseksi kustannukseksi tulee 44,59 %. Ks. myös Kuluttajansuojalain (37/1978) 7:17 § kuluttajia koskevien lainojen korkokatosta. Yritystenvälisessä kaupassa vastaavaa sääntelyä ei ole, B2B –kaupankäynti on regulaatioiltaan dispositiivista: koron enimmäismäärästä ei ole säädetty kuluttajansuojalakia vastaavalla tavalla.

minen on pitkittynyttä, mutta laaditun sopimuksen mukaisesti oikea-aikaista. Vastaavasti laskun maksamisen viivästyttäminen yli netollisen eräpäivän rikkoo osapuolten keskinäisiä kontraktuaalisia velvoitteita. Ostajan velvollisuutena on tehdä suoritus sopimusehdoissa määrättyä eräpäivänä tai vastaavasti maksuehtolaissa määrättyyn maksuajankohtaan mennessä.²⁷⁰ Laskun viivästyttäjä ei ole käyttänyt kassa-alennusten tuomaa suoraa hyötyä, mutta on toisaalta kyennyt sijoittamaan rahan toisaalle vaihtoehtoiskustannusten osoittamalla arvolla aina maksuperusteen syntymisajankohdan alusta lähtien (iii). Aiemmin mainitun kaavion (*kaavio 7.*) osoittaman korkoa korolle –periaatteen mukaisesti laskun maksamisen viivästyttäminen ja kassaan jääneen pääoman vaihtoehtoinen sijoittaminen tuottaa pääomalle korkoa, mutta se saavuttaa kassa-alennusten käyttämisellä saavutettavan edun vasta yli viiden kuukauden (150 pvä) viivästysajanjakson jälkeen. Lisäksi, nettoeräpäiväisillä ja sitä edeltävillä strategisilla valinnoilla saavutettu taloudellinen etu on ostajan pidettävissä, kun taas kontraktuaalisen suhteen jälkeisellä viivästyttämisellä saavutettu etu on epävarmempaa. Negatiivisia oikeusvaikutuksia, toisin sanoen myyjän velalliseen kohdistamia oikeussuojakeinoja sekä niiden vaikuttavuutta, on hankala arvioida etukäteisesti.

6.2 Viivästyskorko

Yrityksen viivästyttäessä maksujansa yli sovitun, tulee tälle maksettavaksi korkolain (633/1928) 4 a §:n mukainen kaupallisten sopimusten viivästyskorko – mikäli sopimuksella ei ole toimijoiden välillä toisin sovittu. Yleisestä sisältövapaudesta ja yksityisoikeudellisesta sopimusmahdollisuudesta huolimatta, korkolakiin kaupallisten sopimusten osalta on sisällytetty osittain pakottava elementti, sillä 8 § mukaan velkojan oikeutta viivästyskorkoon ei voi keskinäisellä sopimisehdolla poistaa²⁷¹. Keskinäinen sopimusehto viivästyskoron perimisoikeudesta on laillisesti tehoton. Toisaalta viivästyskorkolaki ei kaupallisissa sopimuksissa määrää myöskään erityisestä korkokatosta. Ostajan kannalta viivästyttämisestä koituva viivästyskorko on kuitenkin ennustettavuudeltaan varsin selkeästi määräytyvä. Viivästyskorosta annetusta 4 a §:n toisessa momentissa määrätään viivästyskoron määrästä, mikäli korko oli eräpäivää edeltäneellä ajalla korkeampi kuin ensimmäisessä momentissa määrättyä. Laskun eräpäivään rajoittuvalle

²⁷⁰ Pönkä, P., Willman, P. 2005, s. 22-23.

²⁷¹ Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, s. 197.

kauppaluottoperiodille on edellisten esimerkkien tapaan (*kaavio 7.*) laskettavissa sen todellinen vuosikorko, josta herää kysymys sen assosioitavuudesta kyseisen lainkohdan tulkintaan. Kauppaluottoperiodin ostovelan ollessa tosiasiallisesti eräpäivällinen lasku eli niin sanottu ”koroton laina” ei korkolain 4 a §:n toista momenttia viivästyskorkokannasta voida tulkita sen mukaisesti, eikä se näin ollen myöskään pysty tuomaan ennakkoimattomia vaikutuksia ostajan maksaman viivästyskoron määrään²⁷².

Viivästyttämisestä maksettava korko määräytyy näin ollen pääasiallisesti sopimussuhteessa sovittujen ehtojen kautta. Yksityisoikeudellista sopimista täydentävästi, asettaa laki viivästyskoron määräytymiselle sekä sen määrälle kuitenkin minimitason. Korkolain 6 § mukaan laskun eräpäivän ollessa määrittämätön, viivästyskorkoa maksetaan siitä lähtien, kun laskun lähettämisestä tai velkojan vaatimuksesta on kulunut 30 päivää. Vastaavasti minimitaso sen määrälle asetetaan 4 a §:n mukaisesti. Varsinaista ylärajaa tai koronkiskontaan liittyvää termistöä ei yritysten välisessä kaupassa ole määritetty, eikä korkolain pykälää koron määrän sovittelusta (11 §) voida käyttää elinkeinonharjoittajien välillä²⁷³. Viivästyskorko on minimitason ylittävältä osaltaan dispositiivisesti sopimukseen sisällytettävä sopimusehto, joka oikeudellisena uhkana on laskujen maksamista viivästyttävälle toimijalle kuitenkin varsin merkittävä oikeusseuraamus²⁷⁴.

Jos viivästys koskee kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 1 §:ssä tarkoitettua maksua, velallisen on maksettava viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa, joka on kahdeksan prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva tämän lain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.

---

²⁷² Itä-Suomen hovioikeuden antamassa ratkaisussa (I-SHO:2014:1) käsiteltiin kuluttajan ja luotonantajan välisen yksityisoikeudellisen velan viivästyskoron määräytymisperusteita, kun luottoajan todellinen vuosikorko (119,86 %) olisi ollut huomattavasti korkeampi kuin viivästysajalta viivästyskorkolain mukaan perittävissä oleva viivästyskorko. Kantajan näkemyksen mukaan velallinen olisi ollut velvollinen maksamaan korkoa 4 § 2 mom. määräytymisperusteen mukaisesti. Ratkaisussaan hovioikeus kuitenkin viittasi lainsäätäjän selkeään pyrkimykseen rajoittaa kuluttajilta vaaditun luottokoron määrää, sekä kuluttajansuojalain (38/1978) nojalla sopimuksen kohtuuttomuusperusteisiin. B2C-kauppaa koskeva oikeustapa on omiaan ilmentämään B2B-kaupankäynnin dispositiivista luonnetta, ja sitä, ettei vastaavaa suojattavuutta esimerkiksi maksujaan viivästyttävälle pk-yritykselle sen koon puolesta voida taata.

²⁷³ Ks. HE 232/2001 perustelut (1.1) viivästyskoron määrästä.

²⁷⁴ Ennakkotapaus C-555/14; Tuomioistuimen mukaan jäsenmaan kansallinen lainsäädäntö, joka mahdollistaa velkojan luopumaan oikeudestaan viivästyskoron ja perintäkulujen vaatimiseen, ei ole maksuviivästytdirektiivin 2011/7/EU kohdan (28) sekä artiklan vaatimusten vastainen. Kansallisen lainsäädännön oikeuttama koronperintäoikeuden ja perintäkulujen korvaamisoikeuden poissulkeminen on mahdollista vain, mikäli luopuminen on velkojan puolesta vapaaehtoista, ja luopuminen voidaan tarkastaa kansallisen tuomioistuimen kautta.

6.3 Vakiokorvaus

Viivästyskoron lisäksi on oletettavaa, että ostajan viivästyttämällä saavutetun edun määrää tulevat vähentämään myös eräpäivän ylittäviltä päiviltä veloitettavat perintäkulut sekä mahdollisen kaupallisen sopimuksen rikkomisesta aiheutuvat vahingonkorvaukselliset sanktiot. Mikäli maksuehtolain 1 §:ssa tarkoitettu maksu on viivästynyt siten, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, on sillä oikeus maksuviivästysdirektiivissä 2011/7/EU osoitettuun 40 euron vakiokorvaukseen maksun viivästymisestä ilman että saatavan perintätoimenpiteisiin oltaisiin ryhdytty (laki saatavien perinnästä 10 e §). Velkojan oikeus vakiokorvauksen perimiseen on nähtävissä merkittäväksi oikeudelliseksi sanktioksi nimenomaisesti tahallisten maksuviivästysten osalta, sillä se asettaa velkojalle matalamman kynnyksen pyytää korvausta, vaikka tosiasiallisia perintäkuluja ei olisikaan syntynyt. Laskutuksellisesti suurvolyymiselle yritykselle jokaisen laskun osalta perittävä vakiokorvaus aiheuttaa kumulatiivisesti merkittävän menetyksen.²⁷⁵ Suureen laskutusvolyymiin voidaan myös lukea osamaksukauppasopimukset, jossa velkoja voi jokaisen viivästyneen maksuerän osalta erikseen vaatia 40 euron vakiokorvausta sekä viivästyskorkoa²⁷⁶. Osamaksukaupan lisäksi maksuviivästysdirektiivin 5 artiklaa voidaan Gruberin (2018) tulkinnan mukaan käyttää tilisopimusten yhteydessä tapahtuviin maksuviiveisiin. Tilisopimus kattaa tuotteiden myymisen ja ostamisen perusteella luodun keskinäisen luottosopimuksen, jossa maksaminen tapahtuu sovitun kokoisissa maksuerissä. Luottotilin kautta myöhässä maksetut kauppahinnan osamaksuerät aiheuttavat ostajalle velvollisuuden maksaa viivästyskorkoa ja vakiokorvausta ensimmäisestä viivästyspäivästä lähtien.²⁷⁷

Saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 10 §:n mukaisesti myös vakiokorvauksen ylittävistä kohtuullisista perintäkuluista voidaan hakea korvausta joko velkojalle itselleen tai mahdolliselle toimeksisaajalle – kuten perintätoimistolle. Velkojan siirtäessä kauppahintasaamisensa rahoitusyhtiön perittäväksi factoring-rahoituksen muodossa, on perintätoimiston tuloksen riippuessa perinnän onnistumisesta oletettavaa, että velkojan tarkoituksella viivästyttämiä laskuja peritään liiketoimintaan kuuluvalla tehokkuudel-

---

²⁷⁵ HE 57/2012 vp. s. 22.

²⁷⁶ 2011/7/EU, 5 artikla.

²⁷⁷ Gruber, M. 2018, s.18–19.

la²⁷⁸. Tietoisesti laskujen maksamistaan viivästyttävän yrityksen edun kannalta on perintäkulujen korvaaminen odotettavissa oleva oikeudellinen haitta, sillä niitä sääntelävien määräävien lainkohtien vuoksi ovat vastakkaiset sopimusehdot tehottomia, ellei niiden käyttämiseen ole sopimuksella perusteltua syytä (maksuehtolain 30/2013 8 §). Lisäksi perintälain 2 §:n pakottavuus voidaan katsoa estävän neuvotteluvoimaltaan vahvempien yritysten pyrkimyksiä heikentää perintälain osoittamien oikeudellisten tehosten käyttöä – laki määrää tietyn vähimmäisen oikeusturvatason²⁷⁹.

6.4 Sopimussakko

Mikäli toimittaja ja velallinen ovat sopineet kaupallisesta yhteistyöstään todennettavissa olevin sopimusehdoin – esimerkiksi toimittajasopimuksella – voi maksuehtojen laiminlyönti aiheuttaa muitakin oikeudellisia seuraamuksia. Sopimusoikeuden pääperiaatteisiin kuuluu ajatus sopimuksen nimenomaisesta sitovuudesta (*pacta sunt servanda*)²⁸⁰. Mikäli sopimukseen on sisällytetty sopimussakkolauseke, on mahdollista, että suoritushäiriöllisessä tilanteessa velallinen voi joutua maksamaan ennalta sovittua sopimussakkoa. Sopimussakko on vahingonkorvauksen kaltainen sopimukseen perustuva seuraus, jonka käyttämisestä ei ole olemassa varsinaista lainsäädäntöä, vaan sen tulkinta perustuu lähinnä yleisiin periaatteisiin.²⁸¹ Oikeudellisenä uhkana sopimussakko on kiinteä rahallinen summa, tai muu varallisuusmääräinen erä, joka tulee velallisen maksettavaksi, jos määrätyn veloitteen suorittaminen on viivästynyt²⁸². Laskujen maksamisen viivästyttämisen yhteydessä voidaan myös käyttää eksaktimpaa termiä viivästyssakko, jonka korvauksen määräytymisen perusteeksi voidaan asettaa esimerkiksi tietty prosenttiosuus toimituksen kokonaisarvosta per alkava viivästyspäivä tai –viikko²⁸³. Rikkovan osapuolen oletetaan suorittavan prekontraktuaalisesti sovitun sakon maksamisen, vaikkakin loukattu osapuoli ei voisikaan osoittaa tarkkaa rikkomuksesta aiheutuneen impliittisen tai eksplisiittisen vahingon määrää. Näin ollen sakko on näiltä osin rikkovalle osapuolelle pakollinen maksettava, vaikka tosiasiallisesti aiheutuneen vahingon määrä

---

²⁷⁸ Leppiniemi, J. 2014, s. 142.

²⁷⁹ Pönkä, P., Willman, P. 2005, s. 29.

²⁸⁰ Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, s. 164–168.

²⁸¹ Immonen, R., Nuolima, R. 2017, s. 45.

²⁸² Väntsi, R. 1984. s. 2.

²⁸³ Hoppu, K., Hoppu, E. 2016. s. 175.

olisi sakon määrää huomattavasti alhaisempikin tai vahinkoa ei *de facto* olisi loukatulle aiheutunutkaan²⁸⁴.

Laskujen viivästyttäjän kannalta olennainen kysymys on se, maksetaanko sakko viivästyneen erän osalta kokonaisuudessaan vai arvioidaanko se laskukohtaisesti²⁸⁵. Immonen sekä Nuolimaan (2017) mukaan sopimussakon suuruutta määriteltessä on tärkeää myös arvioida, toimiiko sopimussakko lopullisena korvauksena, vai onko aiheellista sopia lisäksi muista sopimussakon ylittävistä vahingonkorvauksista²⁸⁶. Lopulta sakon suuruus määrittää sen, onko maksamisen viivästyttäminen maksuehtoja pidemmälle ajalle taloudellisesti kannattavaa. Samanaikainen merkittävä ostovelkaisuus, suurvolyyminen laskutus sykli ja sakon alhainen hinta voivat tehdä sopimusrikkomuksesta näin ollen kannattavan.

Hemmon (2003) mukaan sopimussakon tosiasiallisesta toteutumisesta riippumatta, sillä on merkittävä pelotevaikutus²⁸⁷ yritysten välisessä sopimisessa. Ostaja-toimittajasuhteissa sopimussakkolausekkeen sisällyttäminen sopimukseen edellyttää osapuolilta sopimusrikkomusten tarkempaa yksilöimistä, jolloin se voi vähentää ostajan tietoista insentiiviä käyttää laskujen maksamista viivästyttävää toimintastrategiaa kyseiseen kauppasuhteeseen. Sopimusrikkomuksesta mahdollisesti aiheutuvan oikeudenkäynnin tai sovittelun kannalta etukäteen disponoidut vahingonkorvaukselliset elementit helpottavat kiistan selvittelyä ja siinä käytettävää seikastoa.²⁸⁸ Yleisesti tarkasteltuna sopimussakko on nähtävissä varsin selkeästi tulkittavaksi punitatiiviseksi oikeusseuraamukseksi, jonka realisoituminen ei edellytä tuottamuksen (*culpa*) erillistä arviointia, vaan se tulee toteen suoritushäiriöstä ilmenevien tosiseikkojen perusteella²⁸⁹. Immonen ja Nuolimaa (2017) esittävät kuitenkin näkemyksen, jonka mukaan liian ankaraksi luotu sopimussakko voi luoda ostajalle mahdollisuuden sovitteluun oikeustoimilain 36 §

---

²⁸⁴ Hoppu, K., Hoppu, E. 2016, s. 298.

²⁸⁵ Immonen, R., Nuolimaa, R. 2017, s. 45–46.

²⁸⁶ Immonen, R., Nuolimaa, R. 2017, s. 45.

²⁸⁷ Ks. myös Savela, A. 2015, s. 454–455. Savelan mukaan sopimussakolla on kaksinaisosainen rooli, joista ensimmäinen on aiheutuneiden vahinkojen korvaaminen *ex-post*, ja toinen sopimusosapuolen painostaminen sopimuksen täysimääräiseen täyttämiseen.

²⁸⁸ Hemmo, M. 2003, s. 336–337.

²⁸⁹ Saarnilehto A., Annola, V. 2018, s. 198.

osoittamalla tavalla²⁹⁰. Sovittelun edellytyksiä arvioitaessa, on sakon luonnetta arvioitava sopimuksen tarkoituksen kannalta. Yleensä sillä on kaupan täyttymistä varmistava rooli, joten siitä sovitteluun lähteminen on varsin epätodennäköistä. Mikäli kuitenkin osapuolet ovat eri kokoisia, ja sopimuksen voidaan nähdä olevan epätasapainoinen, on tapauskohtaisesti *ex-post* arvioitavissa, onko sakon määrä sopimuksellisesti kohtuuton.²⁹¹ Tätä näkemystä tukien, elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain (1062/1993) 1 §:ssa säädetään markkinaoikeuden annettavissa olevasta kiellosta, joka voidaan asettaa kohtuutonta ehtoa käyttävälle elinkeinonharjoittajalle tai hankintayksikölle. Kyseisen oikeussuojakeinon käytön todennäköisyydestä on kuitenkin maksujaan viivästyttävän ostajan kannattavaa tehdä päätelmiä, onko se oikeudellisenä uhkana sellainen, johon velkoja kovinkaan aktiivisesti turvautuu²⁹².

6.5 Vahingonkorvaukset

Lähtökohtaisesti kaupallisten toimijoiden välisessä kaupankäynnissä velvoitteet ja oikeusseuraukset pohjautuvat keskinäisesti sovittuihin seikkoihin. Vahingonkorvauksellinen elementti määräytyy tällöin sopimusvastuun mukaan, eikä vahingonkorvauslaillinen (412/1974) sopimuksenulkoinen- eli deliktivastuu voi tulla sovelletuksi suoritushäiriötilisessä tilanteessa (soveltamisalasäännös 1:1 §). Vaikka vahingonkorvauslaki ei sinänsä koske sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta, toimii se silti keskeisenä säännöstönä vahingonkorvausoikeuden periaatteita tulkittaessa.²⁹³

Kartoittaessa ostajan ja toimittajan välisiä vastuusuhteita ja potentiaalisia oikeussuojakeinoja, on syytä ottaa huomioon nimenomaisesti sopimusvastuuseen pohjautuva vahingonkorvauksellinen elementti. Vahingonkorvausoikeudellisesti yleissääntönä nähdään yleensä täyden korvauksen periaate, jonka mukaan vahingonkärsijälle on korvattava täysimääräinen menetys eli tila on normalisoitava siihen, mitä se arvioidulla todennäköisyydellä oli aiemmin, ellei vahinkoa aiheuttanutta tekoa tai laiminlyöntiä olisi olleenkaan tapahtunut²⁹⁴. Norroksen (2007) mukaan voidaan puhua myös sopimusoikeu-

²⁹⁰ Immonen, R., Nuolimaa, R. 2017, s. 45.

²⁹¹ Hemmo, M., Hoppu, K. 2018, kohta ”Sopimussakko”.

²⁹² Ks. kirjallinen menettely laissa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa (100/2013) 9 §.

²⁹³ Ståhlberg, P., Karhu, J. 2013, s. 50–53.

²⁹⁴ Hemmo, M. 2005, s. 144. Ks. myös Ståhlberg, P., Karhu, J. 2013. s. 397–398.

dellisen vahingonkorvausvastuun reparatiivisesta vaikutuksesta. Suoritushäiriöllisessä tilanteessa se yllä olevan luonnehdinnan mukaisesti palauttaisi tilanteen entiselleen, mutta joka toisaalta myös rasittaisi rikkovaa osapuolta, toisin sanoen maksujen viivästyttäjää siinä määrin, ettei velvoitteiden rikkomisen jatkaminen olisi enää kannattavaa²⁹⁵.

Kauppasopimuksessa voidaan varsinaisen sopimussakon lisäksi sopia sakon ylittävien vahinkojen korvaamisesta vahingonkorvauksen muodossa, jolloin laskujaan viivästyttävä velallinen ei voi tukeutua oletukseen, että sakon suuruus määritteli korvausvastuun ylärajan. Hemmon (2003) mukaan ei ole olemassa yksiselitteistä ratkaisua siihen, määrittävätkö sopimussakko ja vahingonkorvaus samaa asiaa, tai siihen, määrääkö sopimussakko vahingonkorvauksen ala- tai ylärajan²⁹⁶. Tällöin onkin aiheellista esittää kysymys korvausten kumulatiivisuudesta. Lähtökohtaisesti jokainen pätevästi syntynyt oikeustoimiperusteinen velvoite tulisi nähdä itsenäisenä entiteettinä, jonka voimassaolo tai täyttäminen ei riipu muista sovitusta velvoitteista. Näin ollen, oikeustoimiperusteisista velvoitteista esimerkiksi kyseessä olevien vahingonkorvauksen ja sopimussakon korvausmäärät voitaisiin nähdä kokonaisuuden kannalta erillisinä.²⁹⁷ Ståhlberg ja Karhu (2013) kuitenkin mainitsevat vahingonkorvauksen ylärajaa hillitsevästä rikastumiskielon periaatteesta, jonka mukaan korvaus ei saisi ylittää täyden korvauksen periaatteen määrittämää kaavamaisista yläraja siten, että vahingonkärsijä erillisesti hyötyisi vahinkotapahtuman vuoksi²⁹⁸. Tästä huolimatta esimerkiksi korkeimman oikeuden luomassa oikeuskäytännössä (KKO 1954 II 35) on nähtävissä, että sopimussakkoa ei voida pitää vahingonkorvauksen enimmäismääränä, kun vahinko ylittää sopimussakon määrän.

Ståhlberg ja Karhu (2013) lisäksi korostavat vahingon määrän arvioimisen hankaluutta: kun osapuolet voivat prekontraktuaalisesti disponoida kiinteäsummaisen sopimussakon määrästä, ei vahingonkorvausmäärää arvioitaessa voida tukeutua vastaavanlaiseen ennustettavuuteen. Laskujen maksamistaan viivästyttävän ostajan kannalta heikon oikeusvarmuuden vaikutus korostuu erityisesti kauppalain kuvaamissa välillisissä eli epäsuo-

---

²⁹⁵ Norros, O. 2007, s. 98–100.

²⁹⁶ Hemmo, M. 1994, s. 312–313.

²⁹⁷ Norros, O. 2017, s. 188–189.

²⁹⁸ Ståhlberg, P., Karhu, J. 2013, s. 397.

rissa vahingoissa (67.1 §), joiden vahinkoriskin todennäköisyyttä tai niiden realisoitumisen arvoa on hankala ennakoida etukäteisesti. Lisäksi jaossa aineettomiin ja aineellisiin vahinkoihin täyden korvauksen periaatteen suhteellisuus korostuu – esimerkiksi siinä, missä määrin myyntisaatavien viivästyminen on voinut vaikuttaa omien varallisuusvahinkojen syntyyn²⁹⁹. Sopimusvelkojalle aiheutuvat välilliset vahingot liittyvät tyypillisesti omien velkomusten maksamiseen, jolloin yritys ei kykene heikentyneen likviditeettinsä vuoksi suoriutumaan omien tuotteidensa valmistamiseen käytettyjen materiaalien tai palveluiden korvaamisesta. Aiemman oikeuskäytännön perusteella ei voida olettaa, että laskun maksamisen viivästyttämisestä mahdollisesti aiheutuva sopimussakko implikoisi velalliselle aiheutuvaa maksimaalista korvausmäärää.

Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisussa (KKO:2014:61) ostaja A oli myyjältä B tilatun ovitoimituksen viivästymisen vuoksi viivästynyt omien velvoitteidensa suorittamisesta omalle asiakkaalleen C. Tämän vuoksi ovitoimituksen tilaaja A:lle oli langennut viivästyssakko omien velvoitteidensa viivästymisen perusteella. Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen mukaan ostajan A sopimuskumppanilleen C maksama viivästyssakko oli luonteeltaan välillistä vahinkoa. Laskujen maksamistaan viivästyttävän velallisen kannalta välillisiin ja välittömiin vahinkoihin jakamisella voi olla vahingonkorvausperusteen määrään oleellinen vaikutus. Hemmon (2005) ja Hopun (1988) mukaan jako välillisiin ja välittömiin vahinkoihin ei kuitenkaan ole selkeä, sillä vakiintunutta vahinkolajikäsitystä ei oikeustieteessä tai sopimuskäytänteissä ole havaittavissa. Mikäli ostaja-toimittajasuhteessa välillisten vahinkojen korvaaminen on sidottu tuottamusperusteseen, tulee vahinkotyyppijaottelulle löytää perusteltu pohja.³⁰⁰ Hemmon (2005) mukaan suoraan välittömiksi vahingoiksi voidaan lukea sopimusrikkomuksesta aiheutuneet transaktiokustannukset, reklamaatio ja suorituksen korjauskustannukset sekä saamatta jäänyt suorituksen positiivinen arvo eli hinnanero³⁰¹. Kauppalaissa välittömiksi kustannuksiksi luetaan määritelmän puuttuessa kaikki muut paitsi 67 § luetellut välilliset vahingot:

---

²⁹⁹ Ståhlberg, P., Karhu, J. 2013, s. 397.

³⁰⁰ Hemmo, M. 1994. s. 286–291. Ks. myös Hoppu, E. 1988. s. 57–58.

³⁰¹ Hemmo, M. 2005. s. 312.

- 1) *vahinkoa, joka johtuu tuotannon tai liikevaihdon vähentymisestä tai keskeytymisestä;*
- 2) *muuta vahinkoa, joka johtuu siitä, ettei tavaraa voida käyttää tarkoitetulla tavalla;*
- 3) *voittoa, joka on jäänyt saamatta sen vuoksi, että sopimus sivullisen kanssa on rauennut tai jäänyt täyttämättä oikein;*
- 4) *vahinkoa, joka johtuu muun omaisuuden kuin myydyn tavaran vahingoittumisesta; sekä*
- 5) *muuta saman kaltaista, vaikeasti ennakoitavaa vahinkoa.*

Vaikkakin ostaja-toimittajasuhteessa välilliset kustannukset olisi sisällytetty korvausperusteisiin, ei niiden korvauskelpoisuus Hemmon (2005) mukaan tule yltää välittömien vahinkojen tasolle. Tämän perusteluiksi mainitaan välillisten vahinkojen korvaamiseen liittyvät suuret vastuuriskit, joiden kartoittaminen on parhaimmillaankin suurpiirteistä, ja joita yritykset eivät osana päivittäistä toimintaa ole perustellusti valmiita kantamaan.³⁰²

Vaikkakin sopimuksen voitaisiin nähdä olevan Määtän (1999) kuvailemalla tavalla epätäydellinen – sen sopimisen yhteydessä ei olisi määritelty sopimussakon tai vahingonkorvauksen muotoisia oikeudellisia seuraamuksia – ei tämä kokonaan poista mahdollisuutta siitä, etteikö velallinen voisi joutua aiheutuneesta vahingosta korvausvelvolliseksi³⁰³. Myyjällä on kauppalain 10:57.1 § mukaisesti ostajan maksuviivästystilanteessa oikeus vahingonkorvaukseen, jollei ostaja erikseen osoita, että viivästys aiheutu lain säännöksestä, yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytyksestä taikka muusta samankaltaisesta esteestä, jota tai jonka seurauksia ei kohtuudella ostajan voida edellyttää ottaneen huomioon. Ostajalla voidaan näin ollen nähdä olevan mahdollisuus päätyä korvausvelvolliseksi sekä sopimusperusteisesti että lainkohtien määrittämällä tavalla. Viivästysstrategian kautta tarkasteltuna, on niistä vain edellisellä todellinen riskipotentiaali aiheuttaa odottamattomien eli välillisten kulujen korvausmahdollisuuden. Tosin myyjän laskutussyklin ollessa suuri ja ostajan viivästettyjen erien määrä vaihteleva, voi viivästyttämisestä aiheutuvia välillisiä ongelmia – kuten likviditeetin heikkenemistä – olla hankala yksilöidä tietyn laskutusasiakkaan aiheuttamaksi.³⁰⁴ Vahingonkorvauksen syntyedellytyksiä tarkastellessa on toisaalta syytä korostaa Hopun ja Hopun (2016) ku-

³⁰² Hemmo, M. 2005. s. 312.

³⁰³ Määtä, K. 1999, s. 53–56.

³⁰⁴ Karhu, J. 2005, s. 7.

vailemalla tavalla normien soveltamisjärjestystä. Sen mukaan B2B-kaupassa sopimusta on pidettävä viivästysten tulkinnan ja siitä aiheutuvien oikeusseuraamusten olennaisena lähtökohtana. Lisäksi ostaja-toimittajasopimuksissa osapuolten vakiintuneissa käytännöissä tai tiettyä alaa koskevissa kauppatavoissa voidaan disponoida sellaisista korvattavuuden erilaisista variaatioista, joiden tulkinta on ensisijaista tahdonvaltaiseen kauppalakiin nähden.³⁰⁵

Aiemmin mainitun vahingonkorvauksesta sääntelevän kauppalaan 57 §:n lisäksi laki osoittaa myyjän oikeuden kaupan purkuun, mikäli maksuviivästys merkitsee olennaista sopimusrikkomusta (54 ja 55 §). Ostajan maksamisen viivästyessä on myyjän vastuulla vahingonkorvausoikeuden tai purkuedellytysten syntymiseksi aktiivisesti tavoitella saatavansa maksamista myöntämällä mahdollisuuksien mukaan kohtuullista lisämaksuaikaa, ilmoittamalla kaupan purkamisesta etukäteen tai esittämällä pyynnön ostajalle kaupan toteutumisen myötävaikuttamiseen. Strategisesti maksujaan viivästyttäjälle ostajalle purkamisedellytyksistä suojautuessa on kyse kauppaan myötävaikuttamisesta 50 § mukaisesti. Kaupan purkamisella ja sen pohjalta esitetyllä korvausvaateella ei niin ikään ole perustetta, jos ostaja on myötävaikuttanut sopimuksen täyttämiseen omilta osin, sillä tavoin kuin häneltä voidaan kohtuudella olettaa. Kuitenkin myyjän purkaessa kaupan pätevin syin, ei tämän erikseen tarvitse esittää vahingonkorvausvaadettaan saadakseen sen pyytämiseen myöhemmin oikeutuksen (59 §). Rationaalisesti toimiva ostaja aktiivisesti myötävaikuttaa ostovelkaansa maksuviivästysperiodilla (*late payment*) kommunikamalla myyjän kanssa viivästyserien takaisinmaksusta sopien.

Kauppaan myötävaikuttamisesta huolimatta, säännöllisen ja tarkoituksellisen maksuviivästyskäyttäytymisen tilanteessa on epätodennäköistä, että ostaja voisi vedota myyjän vahingonkorvausoikeuden kumoaviin lainkohtiin. *Force majeure* –tyyppiset vetoomukset ylivoimaisesta esteestä (kauppalaan 23 ja 27 §)³⁰⁶ sekä alla olevan 57.1 §:n mukaiset kumoutumisperusteet eivät näin ollen ole relevantteja ostajan puolustautumiskeinoja säännöllisessä maksuviivästelyssä:

---

³⁰⁵ Hoppu, K., Hoppu, E. 2016, s. 161–163. Ks. myös KOM (2018) 173, laskujen maksamisen viivästyttämiseen identifioituvalla korkeavolyymisella elintarvikealalla yleinen kauppatapa kaupan käytännöistä on vastikään pyritty vierittämään kansalliseen lainsäädäntöön uudella UTP-direktiivillä, joka pyrkii saatamaan hyvän kauppatavan käytännöt osaksi kirjoitettua lainsäädäntöä. Ks. tarkemmin U 29/2018 vp

³⁰⁶ Saarnilehto, A., Annola, V. 2018, s. 199–200.

”... jollei ostaja osoita, että viivästys johtuu lain säännöksestä, yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytyksestä taikka muusta samankaltaisesta esteestä, jota ostajan ei kohtuudella voida edellyttää ottaneen huomioon kaupantekohetkellä ja jonka seurauksia hän ei myöskään kohtuudella olisi voinut välttää eikä voittaa.”

Laskujen maksamista viivyttävän osapuolen kannalta on huomionarvoista myös oikeusjärjestyksen valinta. Kansainvälistä kauppalakia (CISG) käytettäessä, ei artiklan 74 mukaisesti tehdä jakoa erilaisten kustannusten välillä, vaan korvausvastuu voi koskea molempia vahingon lajeja. Artiklan perusteella voi ostajan aiheuttama vahinko tulla korvattavaksi moninkertaisena kauppasummaan nähden.³⁰⁷ Vahingonkorvauksen edellytyksiä arvioidessa tulee aiheutuneeseen johtavista tekijöistä arvioida vahingon aiheuttajan tuotamusta sekä teon syy-yhteyttä osoitettuun vahinkoon. Oikeudellisena uhkana maksuviivästyttämiselle on siis syytä ottaa huomioon mahdolliset vahingonkorvaukselliset sanktiot, jotka yleisen oikeuskäytännön perusteella toimivat yritysten välisen kaupan oikeudellisina tehosteina.³⁰⁸

6.6 Vastuunrajoitus ja sitomattomuusperusteet

Lähtökohtaisesti ostaja-toimittajasuhteen kumpikin osapuoli on vastuussa sopimusrikkomuksesta, ellei voida osoittaa, että velvoitetta ei voitu suorittaa ylivoimaisen esteen vuoksi³⁰⁹. Odottamattomien tai odottamattoman suurien vahingonkorvauksellisten vaatimusten varalta kyseisestä säännöstä voidaan sopimuksellisesti kuitenkin poiketa. Ostaja-toimittajasuhteen molemmat osapuolet voivat laatia sopimuksen osaksi vastuunrajoituslausekkeen eli eräänlaisen vastuukaton³¹⁰. Sekä ostaja että toimittaja voivat varautua suoritusvelvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvien välittömien ja välillisten vahinkojen varalta sopimalla niiden korvaamisesta *ex ante*. Korvausvelvollisuudelle on sovittavissa tietty summa tai prosentillinen enimmäismäärä, jonka yli menevän osan yritys kantaa

³⁰⁷ CISG 1980, II osasto vahingonkorvauksista, artikkelit 74–77.

³⁰⁸ Määttä, K. 1999, s. 50.

³⁰⁹ Norros, O. 2007, s. 3. Ks. myös ostajan esteet sopimuksen täyttämisen esteenä (355/1987) 57 § sekä esteestä ilmoittamisesta 58 §.

³¹⁰ Norros, O. 2007, s. 148.

omana riskinään tai kontrolloi sitä muunlaisilla vakuutusjärjestelyillä³¹¹. Toimittajan omalle liiketoiminnalle vastuukatto merkitsee erityisesti laajojen vastuuriskien poistamista sopimuksen ulkopuolelle tai merkittävää vähentymistä, sillä usein juuri välillisiä vahinkoja koskeva vahingonkorvausvastuun hallitsematon laajentuminen voidaan pysäyttää ja yksinkertaistaa se *stop loss* –tyyppisesti tiettyyn rahalliseen enimmäismäärään.³¹²

Laskujen maksamisen viivästyttämistä suunnittelevalle ostajalle vastuunrajoitusehto ei kuitenkaan palvele tarkoitustaan. Periaatteessa ostaja voisi ostaja-toimittajasopimuksen neuvottelutilanteessa sisällyttää sopimukseen vastuunrajoituslausekkeen esimerkiksi vakiosopimusehtoina, ja näin ollen laskujaan tahallisesti viivästyttäen välttää kokonaan sopimusrikkomuksen aiheuttamasta korvausvastuusta. Käytännössä vastuunrajoitusedosta tulee kuitenkin sitomaton kahteen seikkaan perustuen. Ensinnäkin oikeustoimilain 3:36 § aiheuttaa sitomattomuuden, jos ehdon soveltaminen johtaa tai voisi johtaa kohtuuttomuuteen. Toiseksi, oikeuskäytännön perusteella sopimusosapuolen törkeällä huolimattomuudella tai tahallisuudella on perusteet aiheuttaa sitomattomuus. Esimerkiksi KKO:1983-II-91 ratkaisussa todetaan tahallisuudesta ja törkeästä huolimattomuudesta seuraavaa: ”Tätä vastuunrajoitusehtoa pidettiin sinänsä kohtuuttomana siltä osin kuin se käsitti törkeällä huolimattomuudella aiheutetut vahingot.” Tapauksen luonnetta ilmentää lisäksi KKO:1993-166, jossa jo tahallisuudesta lievempänä tuottamusasteena nähty törkeä huolimattomuus oli omiaan viemään ehdosta hyötyjän oikeuden vastuunrajoitusehtoon³¹³. Näin ollen mahdollisen vastuunrajoituslausekkeen sisällyttämistä B2B- tai B2G –sopimukseen tuskin voidaan pitää relevanttina maksujaan viivästyttävän velallisen oikeussuojakeinona.

6.7 Tratan käyttäminen

Velkomusten maksamisen viivästyttämisessä yksi merkittävimmistä oikeudellisista uhkista koskee perintälain (513/1999) mukaisille perintätoimille altistumista³¹⁴. Perusperi-

---

³¹¹ Hemmo, M., Hoppu, K. 2018, kohta ”Vastuuta rajoittavat ehdot”.

³¹² Hemmo, M., 2005. s. 321

³¹³ Laskujaan tahallisesti viivästyttävälle ostajalle jako tahallisuuden ja törkeän huolimattomuuden tuottamusasteisiin ei ole relevantti, sillä järjestäen viivästyvät maksuerät jo sinänsä viittaavat suunnitelmallisuuteen, ja aiheuttavat korvausvelvollisuuden.

³¹⁴ Niemi, M-L. s. 168.

aatteena saatavan erääntymiselle on tilanne, jossa velkoja ei ole saanut suoritustaan so-
vittujen maksuehtojen määrittelemässä ajassa³¹⁵. Varsinainen vapaaehtoinen perintäpro-
sessi käynnistyy yleensä yhden tai kahden maksumuistutuksen jälkeen, jolloin velkojan
asemassa oleva yritys aloittaa vapaaehtoiset perintätavat. Vapaaehtoisen perinnän epä-
onnistuuessa voidaan viivästynyt saatava periä tarvittaessa myös oikeusteitse.³¹⁶

Yrityssaatavien perinnässä olennainen perintäinstrumentti on julkisuusuhkainen maksu-
kehotus eli tratta. Perintälain mukaan se sopii käytettäväksi vain erääntyneen, selvän ja
riidattoman saatavan perimiseksi (7.1 §), eikä sillä ole mahdollista saada aikaan ulosot-
to- eli täytäntöönpanokelpoista päätöstä³¹⁷. Säännöllisen viivästämiskulttuurin seurauk-
sena yrityksen opportunistinen toiminta voi päättyä julkiseksi, ja äärimmäisessä muo-
dossaan se voi saada toimistaan luottotietorekisteriin merkittävän maksuhäiriömerkin-
nän (luottotietolaki 527/2007 6:24 §)³¹⁸. Perinnän työkaluna yksityisoikeudellinen tratta
on yleensä perintäyhtiön lähettämä vakiomuotoinen perintäkirje, jossa velallista kehoite-
taan viivästyneiden suoritusten maksamiseen sen uhalla, että maksuviivästeinen maksu-
käyttäytyminen voidaan julistaa julkisesti noteeratulla foorumilla³¹⁹. Varsinaista uh-
kaukseen viittaavaa mainintaa maksuhäiriömerkinnästä ei lain mukaan trattaan voi kui-
tenkaan lisätä.

Erääntyneestä, selvästä ja riidattomasta saatavasta velkoja itse tai perintäyhtiö lähettää
tratan, joka samanaikaisesti toimitetaan tiedoksi luottotietoyhtiölle (perintälain 7.1 §).
Tratassa velalliselle annetaan tietty määräaika³²⁰ reagoida maksukehotukseen suoritta-
malla siinä mainittu velkapääoma sekä mahdolliset lisäkulut. Saatava voi tällöin koostua
itse velkapääomasta, viivästyskoroista sekä mahdollisista perintäkuluista, jotka voivat
koostua vakiokorvauksesta sekä sen ylittävistä perintäkuluista. Mikäli julkisuusuhkaista
maksukehotusta ei tähän mennessä ole suoritettu, siirretään annettu tratta luottotietoyh-

---

³¹⁵ Norros, O. 2018, s. 193–194 Velkaviemäperiaate maksun toimittamisessa: ”...maksu katsotaan direk-
tiivin soveltamistilanteissa viivästyneeksi, jos velkojalla ei ole velan määrää vastaavaa summaa käytettä-
vissään eräpäivänä.”

³¹⁶ Lindström, J. 2011, s. 227, s. 245. Toisin sanoen oikeudellinen perintä.

³¹⁷ Lindström, J. 2014, s. 279.

³¹⁸ Niemi, M.L. 2014, s. 168–169.

³¹⁹ Suomessa julkisesti noteerattuja rekistereitä hallitsevat alaan erikoistuneet yhtiöt, joista julkisen vallan
auktorisoimia luottotietoyhtiöitä ovat Bisnode Oy ja Suomen Asiakastieto Oy. Luottotietojen hallinnoin-
nista säädetään luottotietolaissa (11.5.2007/527).

³²⁰ Perintälain 7.5 § mukaisesti tratan saa julkaista tai ilmoittaa merkittäväksi rekisteriin aikaisintaan 10
päivän kuluttua sen lähettämisestä. Ks. luottotietolaki 6:24 § 1 mom. 7. ak.

tiölle protestoitaviksi.³²¹ Luottotietoyhtiön toimesta velalliselle tarjoutuu vielä mahdollisuus maksaa tratan osoittama velkomus ilman, että se julkistettaisiin muiden tietoon. Kyseessä on tällöin tratan hiljainen protestointi, jonka vuoksi velkoja voi vielä selviytyä tratan julkisuusvaikutukselta.³²² Ääritapauksessa, mikäli velallisena toimiva yritys ei maksa tratan osoittamaa velkaa luottotietoyhtiön antamassa määräajassa, protestoidaan tratta julkisesti. Yritykselle merkitään maksuhäiriömerkintä luottorekisteriin, ja siitä julkistetaan tieto Luottolistassa tai Kauppalehden protestilistalla.³²³

Yrityksen strategian kannalta tratan saaminen, sen protestointivaiheeseen päätyen tai päätyemättä, on sen liiketoiminnalle joka tapauksessa epäsuotuisa tilanne. Tratan vaikutuksesta yrityksen tuleva lainanottamiskyky voi vaarantua sen luottoluokitukseen mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten vuoksi, sekä yritykselle voi aiheutua yleistä mainehaittaa maksuviivästysten julkisesta käsittelystä³²⁴.

Ostaja-toimittajasuhteissa tapahtuvan maksuviivästelyn torjunnassa tratalla ja sen prosessoinnilla voidaan näin ollen nähdä kaksivaiheinen oikeusvaikute velallisena toimivalle yritykselle. Ensinnäkin, tratan asettaminen eli sen tiedoksi antaminen sen kohteelle luo perusteen trattaperintäprosessista saatavien maksuviivetietojen merkitsemisestä luottorekisteriin³²⁵. Luottotietolain (527/2007) mukaan yrityksen maksuviivetiedot eli viivästyksistä annetut maksukehotukset (6:24.1 § 7 *ak.*) ja muut luottokelpoisuusarvioinnissa käytetyt tiedot (27 §) voidaan tratan asettamisvaiheessa laskun maksamisen viivästymisen perusteella viedä luottorekisteriin näkyviksi. Maksuviivetiedon vieminen luottorekisteriin voi maineeseen kohdistuvalta vaikutukseltaan olla varsin merkittävä, sillä usein trattaproessin alkuvaiheessa asetetusta merkinnästä ei velallinen voi päästä trattaa maksamallakaan eroon. Luottotietolain 6:28.1 § 6 *ak:n* mukaan kyseiset tiedot tulee kuitenkin poistaa luottotietoyhtiön rekisteristä, ellei siitä ole annettu muuta, viimeistään kuuden kuukauden jälkeen merkitsemisestä. Luottotietoyhtiöiden hallinnoima tieto yrityksen maksuhäiriöllisestä toiminnasta voi näin ollen vaikuttaa negatiivisesti

---

³²¹ Niemi, M-L. 2014, s. 168.

³²² Lindström 2014, s. 279–281.

³²³ Asikainen, P., 2004. s. 54. Ks. Lindström, 2014, s. 33, Suomen Asiakastieto Oy:n ylläpitämästä Luottolistasta.

³²⁴ Lindström, J. 2014, s. 23. Yritysluottotiedoiksi luetaan luottokelpoisuusluokkaa, maksuhäiriötä ja maksutapaa koskevat tiedot (527/2007 1:3.1 § 6 *ak.*).

³²⁵ Ibid. s. 173.

tulevaisuuden liikekumppanien hankintaan joko heikkoina luottokelpoisuuspäätöksinä tai merkinä yrityksen taipumuksesta opportunistiseen käytökseen – laskujen maksamisen viivästyttämiseen liikesuhteessa³²⁶. On ollut nähtävissä, että toimittajat yhä enenevässä määrin pyrkivät valitsemaan liikekumppaninsa näiden tietojen pohjalta. Intrum maksutaparaportin (2018) mukaan jopa 55 % suurista, ja 24 % pk-yrityksistä tarkastaa vastapuolen luottokelpoisuuden ennen liikesuhteeseen ryhtymistä³²⁷. Julkisuuteen perustuva välillinen mainehaitta voi näin ollen kohota suuremmaksi kuin oikeudellisten sanktioiden välittömät, suorien kulujen perimisestä aiheutuvat vaikutukset. Kannian ja Määtän (1996) mukaan maineeseen assosioituva julkisuusvaikutus voi näin ollen olla erityisen tehokas yritysten opportunistisen käyttäytymisen – maksujen viivästyttämisen – torjumisessa³²⁸.

Toiseksi, edellä mainitun vahvan maineriskin lisänä tratan absoluuttisena tehokeinona on sen maksamisen laiminlyönnistä ja sen mahdollisesta julkisesta protestoinnista aiheutuva luottorekisteriin merkittävä maksuhäiriömerkintä, joka voi merkittävästi hankaloittaa yrityksen luotonsaantia³²⁹. Yksittäisenkin maksuhäiriön osalta tratasta syntynyt merkintä voi säilyä rekisterissä kolmen vuoden ajan (luottotietolaki 6:28.1 § 7 *ak.*)³³⁰.

Strategillisesti laskujen maksamista viivästyttävälle ostovelalliselle ei tratan prosessointiin päätyvää tilannetta voida kuitenkaan nähdä kovinkaan todennäköisenä uhkana. Tarvittavan pääoman omistavan suoritusvelvollisen ostajan ei tulisi päästää ostovelkojen maksamista *de facto* maksuaikaperiodin jälkeisellä ajalla tilanteeseen, jossa perintälain kuvailemalla tavalla saataviaan perivä yritys olisi oikeutettu tratan antamiseen. Ensinnäkin, perintälain mukaan velkoja on oikeutettu tähän ensimmäisen lähetetyn maksumuistutuksen jälkeen. Toiseksi on otettava huomioon perintälain (513/1999) vastaavan pykälän mukainen ehto velkojan oikeudesta asettaa tratta seitsemän (7) päivää ensimmäisen maksumuistutuksen lähettämisestä (7.3 §). Velkojen viivästyttäjälle on optimaalista minimoida oikeudellinen riski tratasta koituvasta mainehaitasta maksamalla

---

³²⁶ Lindström, J. 2014, s. 31–33.

³²⁷ Intrum, European Payment Report 2018, s. 8.

³²⁸ Kannian, V., Määtä, K., 1996, s. 65

³²⁹ Niemi, M.-L. 2014, s. 46.

³³⁰ Lindström, J. 2014, s. 25–26.

erääntynyt velka perintälain osoittamien ehtojen mukaisesti takaisin velkojalle³³¹. Tavallisissa maksuviivästystilanteissa ei laskujaan viivästyttävälle toimijalle saatavan aiheeton riitauttaminen (perintälain 4 b §) tuo pysyväksi eduksi verrattavaa lisääikaa saatikka perustetta trattaperinnän keskeyttämiselle. Tähän nojaten on hallituksen esityksen 57/2012 mukaisesti nähtävissä, että maininta maksukyvyttömyydestä tai pyyntö lisämaksuajasta eivät tee muuten oikeellisesta laskusta riitaisaa³³². Suoritusvelallisen viivästyttäjän tulisi siis pyrkiä reagoimaan oikea-aikaisesti laskuerien maksamiseen viimeistään ensimmäisen maksumuistutuksen aikana, jotta perintälain mukainen trattaehto ei täyttyisi.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Tutkielman keskeisimmät tulokset tutkimuskysymyksittäin

Luvun 1.2.1 Tutkimustehtävä ja kysymyksenasettelu mukaisesti tämän tutkielman tavoitteena oli selventää velkomusten maksamisen viivästyttämisen positiivisia sekä negatiivisia puolia yrityksen strategiassa. Oleellisimmiksi kysymyksiksi tutkielmassa ilmentyivät, miten viivästyttämisen edut syntyvät, missä aikaikkunassa ne muodostuvat kannattaviksi ja olisiko viivästyttämisessä olemassa jokin pahin mahdollinen uhkakuva joka voisi vaikuttaa koko liiketoiminnan ytimeen? Tutkielmassa käytetyt tutkimuskysymykset muotoiltiin seuraavasti:

- 1) Minkä syiden vuoksi yritykset käyttävät pitkiä maksuaikoja tai viivästyttävät laskujensa maksamista kauppasuhteissaan?
- 2) Millaisia positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia laskujen maksamisen viivästyttämisestä yritykselle aiheutuu?

Erisuuruisten yritysten välillä tapahtuva kaupankäynti lisää mahdollisuutta painostavan päätöksenteon käyttämiseen. Tyypillisesti ilmiö koskee tilannetta, jossa velkojana on velallista pienempi yritys, joka asiakkuuden menettämisen pelossa taipuu myöntämään

---

³³¹ Lindström, J. 2014, s. 262.

³³² HE 57/2012 vp. 7.3 § yksityiskohtaisemmin.

normaalia pidempiä maksuaikoja. Suomalaisen yritysraakenteen perustuessa kuvioon, jossa pk-yritykset toimittavat ja suuret yritykset ostavat, on ilmiön syntymiseen selkeä malli. Mikäli neuvotteluvoimaltaan heikompi yritys kuitenkin haluaisi puuttua tasapainottomiin maksuehtoihin, voisi se lopulta vedota kohtuuttomaan oikeustoimeen varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 36 § mukaisesti. Pidempiaikaisissa ostaja-toimittajasuhteissa epätasapainoisen neuvotteluvoiman käyttämiseen perustuva maksuviivästely on ostajan oikeudellisesti pitävänä strategiana huonohko. Vahvemman asemaan perustuva maksuehtojen omavaltainen määrääminen on kiellettävissä pienemmän toimijan heikkouden ja oikeussuojan perusteella. Onnistuessaan se perustuu lähinnä pienemmän toimijan tarpeeseen säilyttää tärkeä asiakassuhde. Tutkielman aikana havaittiinkin, että elinkeinonharjoittajat viivästyttävät laskujensa maksamista eritoten silloin, kun toimittajasuhteet koetaan lyhytaikaisiksi tai epäoleellisiksi omalta kannalta, sekä jos toimittajista ei ole markkinoilla pulaa³³³.

Markkinoiden toimimattomuus korostuu myös ostajien ja toimittajien välisinä transaktiokustannuksina, joita pitkien maksuaikojen myöntämisellä pyritään hillitsemään. Konkreettisesti laskujen maksamisen viivästyttäminen on nähtävissä laskujen maksamisen kuluissa. Odottamalla laskutusrytmin loppuun, ja maksamalla kertyneet laskut suuremmissa erissä – esimerkiksi kuukausittain – vähentyvät laskun prosessoinnista syntyvät kulut. Mitä suurempi laskutusvolyymi yrityksellä yleensä on, sitä merkittävämpi skaalaetu laskujen kokoamisesta muodostuu. Toisaalta, kahdenvälisessä eli dyadisessa kauppasuhteessa pitkien maksuaikojen käyttö syventää sitoutumista toiseen investoinnilla ja näin vähentää sopimusneuvotteluista syntyviä neuvottelukuluja.

Tutkielman rajauksissa 1.2.4 ilmiön tarkastelu rajoitettiin ostaja-toimittajasuhteissa velallisen toimivan ostajan näkökulmaan. Yhtenä tärkeimpänä ostajan positiivisena vaikutuksena laskujen maksamisen viivästyttämisessä voidaan nähdä rahoituksellinen funktio: laskuihin käytettävä rahasumma jää velallisen taseeseen sijoitettavaksi määräajaksi markkinoille tai käytettäväksi johonkin ensisijaisempaan tarkoitukseen. Heikossa taloustilanteessa rahoituksen saaminen ulkopuolelta on yleensä hankalaa, joten viivästyttämällä laskujaan yritys voi saada kaipaamaansa pääomaa investointeihin tai uuden

---

³³³ Howorth, C., Reber, B. 2003, s. 473.

työvoiman palkkaukseen. Taseessa oleva ostovelkaisuus vähentää ulkoisen rahan tarvetta, sillä rahoitustarpeen muuten ollessa vakio, säilyy ostoon tarvittava summa velallisel-la. Rahan säilyminen velallisen hallinnassa lisää sen nopeaa maksuvalmiutta eli likviditeettiä. Tutkielmasta kuitenkin selvisi, että eri kokoisten toimijoiden motiivit viivästy-tämiseen voivat olla erilaiset. Pienille yrityksille laskujen myöhäisestä maksamisesta on syntynyt oleellinen rahoituskanava. Vastaavasti suuryrityksillä viivästymiseen johtavat syyt ovat olleet nähtävissä enemmän kassanhallinnan optimointina³³⁴. Suuryritysten motiivit maksuviivästelyyn eivät suoranaisesti johdu rahoituksen riittämättömyydestä, vaan pikemminkin taloudellisen lisähyödyn hakemisesta vapailla pääomillaan. Pienet toimittajat voidaan tällöin nähdä suuryritysten pankkeina. Niitä ollessa tarpeeksi monta, voi siitä muodostua merkittävä etu, ja tämän pohjalta myös olennainen strategia.

Lyhytaikaisen rahoituksellisen funktion hintana on kuitenkin pidemmällä aikavälillä katsottuna velkojalle aiheutetut käteisvaranto-ongelmat. Erityisesti velkojan ollessa kooltaan pieni yritys, voi tilauksessa olla kiinni merkittävä määrä sen likviditeettiä. Omien saatavien viivästyessä ei sillä ole keinoa selviytyä omista kuluistaan, ja pitkällä aikavälillä tämä voikin johtaa maksuhäiriöihin tai jopa toiminnan loppumiseen. Jää ve-lallisen arvioitavaksi, onko laskujen maksamisen viivästyttämisellä saavutettu rahoituk-sellinen hyöty liiketoiminnan strategian kannalta hyödyllistä, jos vastakohtana on liike-suhteen heikentyminen tai jopa sen menettäminen toimittajan talousongelmien vuoksi. Kauppakumppanin menettämisen lisäksi lisäkuluja aiheuttaa uuden toimittajan etsimi-nen, sekä uusista kauppahdoista neuvottelemisen.

Kappaleen 3 perusteella voidaan todeta, että laskujen viivästyttämisen kannattavuuteen vaikuttavat oikea-aikaisesta maksamisesta myönnettävien kassa-alennusten suuruus, velkaperiodin pituus ja markkinoille sijoitettaessa saatavan sijoitustuoton määrä. Tutkimuksen tulosten perusteella aikaisesta maksamisesta ansaittu kassa-alennus on lähtö-kohtaisesti tuottoisampi kuin viivästyttämällä saavutettu etuisuus. Kassa-alennukset käyttämällä saa yritys käyttöönsä kassa-alennusten verran niin sanottua korotonta lainaa alennuspäivään asti. Maksamalla laskun viimeiseen nettopäivään mennessä, saa yritys laskun verran rahaa käyttöönsä kassa-alennuksen suuruisella ”toimitusmaksulla”. Efek-

---

³³⁴ Walker, E., Petty, W. 1978, s. 61–68.

tiivisellä korolla vuositason vakioituna saatiin selville, että laskujen maksamista viivästyttämällä saatu likviditeetti on todellisuudessa huomattavasti kalliimpaa suhteessa markkinoilta saatavaan yritysrahoitukseen. Ostovelkarahoituksen tuottomallin (kaavio 7) mukaisilla parametreilla laskettuna, yltää markkinoilta haettu sijoitustuotto kassa-alennusten tuomaan etuun vasta yli 150 päivän viivästysajanjakson jälkeen.

Efektiivinen eli yrityksen sisäinen korkokanta ei kuitenkaan ota huomioon rahan korkoa korolle –periaatetta³³⁵. Nettonykyarvolaskelmalla rahalle voidaan selvittää sen vaihtoehtoisarvo, joka siitä saataisiin, jos se sijoitettaisiin tietyksi ajaksi markkinoille. Nettonykyarvolla laskettuna voidaan havainnoida, että viivästyttäminen alkaa kattamaan kassa-alennusten menettämisestä aiheutunutta kulua, mutta ei kuitenkaan ehdi saavuttaa kriittistä pistettä tavallisten maksuehtojen aikana. Voidaankin varovasti todeta, että jo pelkästään tuottolaskelmilla laskettuna yrityksen olisi kannattavampaa maksaa velvoitteensa maksuehtojen mukaisessa aikataulussa. Laskennallisen laskutavan perusteella viivästyttämisen ongelmana on erityisesti sen tuoton hidas kertyminen. Ollakseen kannattavaa, tulisi viivästyttämisaajan jatkua huomattavasti pidemmälle kuin maksuehdoista yleensä sovitaan – jopa kuukausi. Tällöin laskelmissa tulee ottaa huomioon pitkäaikaisesta viivästyttämisestä seuraavat oikeudelliset sanktiot, jotka vuorostaan lisäävät kuluja merkittävästi.

7.2 Tutkielman keskeisimmät tulokset avustavilla tutkimuskysymyksillä

Oikeudellisen ympäristön havainnointiin täsmentävinä kysymyksinä mainitaan seuraavaa:

- 1) Millainen oikeustila mahdollistaa maksuehdoilla keinottelun?
- 2) Millaisia oikeudellisia uhkia viivästyttämisestä voi koitua?

Laskujen myöhäisen maksamisen negatiivisena puolena voidaan mainita oikeudellisten sanktioiden mahdollisuus. Ostovelkarahoituksen tuottomallien mukaisissa laskelmissa poissuljettuina olivat oikeudellisen sääntelyn osoittamat reunaehdot (kaaviot 6 ja 7). Maksuehtolain (30/2013) 4 §:n ja 5 §:n mukaisesti maksamisen venyminen yli 30 päi-

---

³³⁵ Winkler, D.T. 1996, s. 55 ja s. 58.

vän on oikeutettua vain nimenomaisesti siitä erikseen sovittaessa. Yli maksuehdon nettopäivän venyvä maksaminen aiheuttaa yleisen viivästyskoron ja perintäkulojen suuruisen negatiivisen vaikutteen mahdollisista sijoitustuotoista saatavaan hyötyyn nähden. Maksuehtolain (30/2013) 8 §:n mukaan viivästyssanktiot voidaan nähdä väistämättömänä oikeudellisena uhkana, sillä kaupalliset osapuolet eivät voi niistä keskinäisesti toista sopia.

Taloudellisesti merkittävän oikeudellisen uhan muodostaa sopimussakko ja mahdolliset vahingonkorvaukset. Mikäli toimijoiden välisessä sopimuksessa on listattu sopimussakkolausekkeesta, voi suoritushäiriöllisessä tilanteessa velallinen joutua maksamaan ennalta sovittuja sanktioita suorituksen viivästymisestä. Sanktioista on syytä ottaa huomioon, että sopimussakon määrä ei välttämättä vastaa vahingonkorvauksellista ylärajaa. Sopimuksen rikkomisesta aiheutuvat vahingonkorvaukset voivat olla huomattavasti suurempia kuin mitä sopimussakon määrästä on ennalta sovittu. Sanktioiden suuruusluokka, niiden määräytymisen perusteet ja kauppasuhteen laatu määrittävät lopulta sen, millainen negatiivinen vaikutus sopimussakosta tai vahingonkorvauksista voi velalliselle koitua.

Yrityksen talouden kannalta laskujen maksamisen viivästymisen merkittävin oikeudellinen uhka syntyy julkiseen perintään joutumisesta. Julkisuusuhkainen maksukehoitus – tratta – on laadultaan tavallinen maksuhuomautus, mutta josta kirjataan yritykselle maksuhäiriömerkintä, jos avoimeen summaan ei reagoida ajoissa. Maksuviivästeisen maksukäyttäytymisen seurauksena tratta protestoidaan joko julkisena tai hiljaisena. Perintätoimeen joutumista ja trattamenettelyä voidaan pitää oikeudellisista uhkista merkittävimpinä, koska sen taloudelliset vaikutukset voivat olla suurimpia. Oikeudellisen uhan realisoituessa negatiivisesta julkisuudesta seuraa mahdollinen mainehaitta. Mainehaitan vaikuttavuuden ylärajaa on etukäteisesti hankala arvioida. Joka tapauksessa laskujensa maksamista viivästyttävän toimijan maineella luotonsaamiskyky tai edullisten maksuehtojen saaminen ei tule helpottumaan.

Suomessa on historiallisesti ollut väljä lainsäädäntö kaupallisten sopimusten ehdoista sovittaessa. Sopimusvapauden perusteella ehdoista on voitu päättää laajasti kahdenkes-

kisillä sopimuksilla. Sopimusvapaus on mahdollistanut joustavuuden ja uusien asiakassuhteiden syntyminen, mutta se on toisaalta myös palvellut neuvotteluvoimaltaan vahvempien yritysten tavoitteita. Vahvemmat yritykset ovat voineet toimia dispositiivisten lainkohtien avulla vapaammin. Maksuehtojen pitkittäminen ja maksamisen viivästyttäminen ovat mahdollistuneet varhaisemman lainsäädännön aikana, ja asiantilan muuttamiseksi lainsäädäntöpaine on lopulta tullut Euroopan unionilta direktiivin 2011/7/EU muodossa. Suomessa asetetun maksuaikalain (30/2013) seurauksena yritysten sekä yritysten ja hankintaviranomaisten välisen kaupankäynnin maksuehto rajattiin 60 päivään. Se kuitenkin koettiin viivästysten vähentämisen kannalta liian pitkäksi, joten HE 356/2014 vp mukaisesti ehto muutettiin vuonna 2015 nimenomaisesti sovittuna 30 päivään sekä elinkeinonharjoittajille että hankintayksiköille. Myöhemmin teetettyjen kyselyiden mukaan maksuaikojen on vuodesta 2011 asti nähty tasaisesti vähentyneen. Ei voida suoranaisesti kuitenkaan jaotella, mikä osuus itse direktiivin kansallisella implementoinnilla ja mikä osuus direktiivin alkuperäisellä julkisuusvaikutuksella maksuaikojen vähentymiseen on ollut. Vaikka maksuviivästyspäivät ovat tasaisesti vähentymässä, merkittävää silti on ilmiön laajuus. Uusimpien kyselyiden mukaan silti jopa 60 prosenttia yrityksistä kokee viivästyskäyttämistä liiketoiminnassaan.

Maksuaikojen sääntelyn muuttamiseen on näiltä osin nähtävissä muutospaineita *de lege ferenda*. Suomen Yrittäjien julkaiseman uusimman gallupin mukaan 44 % yrityksistä oli ehdottomasti sitä mieltä, että maksuehtolakia tulisi ennestään kiristää. Unionin jäsenmaiden tasolla olennaisena kysymyksenä onkin ilmiön vaihtelevuuden aste eri maissa, ja tämän vuoksi se, voiko ylikansallinen lainsäätäjä reguloida niitä kaikkia samanaikaisesti, puuttumatta sisäisten markkinoiden toimivuuteen³³⁶. Toisaalta lainsäädännölle on nähtävissä kritiikkiäkin, sillä maksuviivästysten ehkäisemiseen tähtäävä pakottava lainsäädäntö nähdään myös sopimusvapautta rajoittavana tekijänä. Sopimusvapauden rajoittamiseen kohdistuvien argumenttien lisäksi maksuviivästysten torjumiseen vaikuttaa olennaisesti ilmiön pohjimmainen luonne. Tietyiltä osin pitkien maksuaikojen käyttäminen nähdään talouden sisäsyntyisenä ominaisuutena, jossa järjestely hyödyttää molempia osapuolia – sekä ostajaa ja toimittajaa. Tutkielmassakin tehtyjen havaintojen

---

³³⁶ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 32.

mukaan, pitkät maksuajat yhdistävät toimijoita, ja voivat toimia takeena pidemmästä liikesuhteesta³³⁷.

Lainsäätäjän asettaman regulaation kannalta nähtynä mahdollistaa tämänhetkinen oikeustila maksuviivästysten jatkamisen silti aikaisempaan tapaansa. Lainsäätäjä voi luoda suuntaviivat maksuajoille, mutta pyrkimykset niiden estämiseksi kohdistuvat ensisijaisesti toimiviin sanktiojärjestelmiin, kuten korkolakiin (633/1982) ja perintälakiin (513/1999). Asianmukaisilla seurannaisvaikutuksilla voidaan kattaa se osa vastuusta, jota suoranaisilla rajoituksilla ja reunaehdoilla ei voida täyttää, ja saada näin ollen toimiva maksukäytäntö.

---

³³⁷ Euroopan komissio, selvitys maksuviivästysdirektiivistä. REFIT-arviointi 2016, s. 32.